Kongl. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens

MÅNADSBLAD.

REDAKTÖR: HANS HILDEBRAND.

301—312. 1897. Jan.—December.

Tvänne gamla apsiskyrkor.

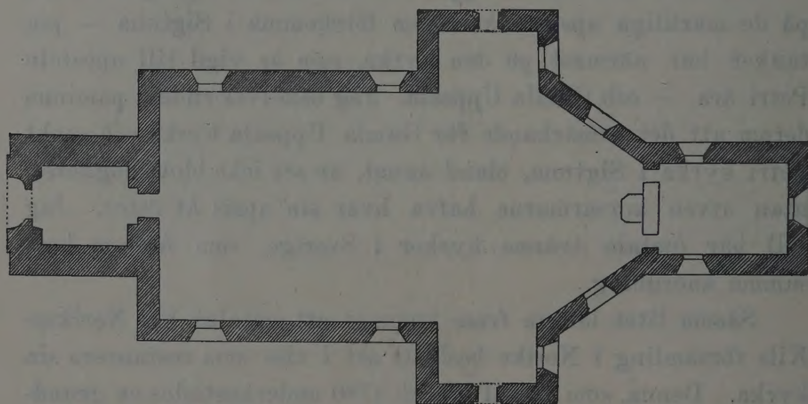
Under senare tid har uppmärksamheten flere gånger riktats på de märkliga apsiskyrkor, som förekomma i Sigtuna — jag tänker här närmast på den kyrka, som är vigd till aposteln Petri ära, — och Gamla Uppsala. Jag behöfver endast påminna derom att det utmärkande för Gamla Uppsala kyrka och sankt Petri kyrka i Sigtuna, bland annat, är att icke blott högkoret, utan äfven korsarmarne hafva hvar sin apsis åt öster. Jag vill här omtala tvänne kyrkor i Sverige, som fordom haft samma anordning.

Såsom litet längre fram kommer att omtalas, har Nerikes-Kils församling i Nerike beslutit att i viss mon restaurera sin kyrka. Denna, som åren 1779 och 1780 underkastades en grundlig reparation, hade efter dennas verkställande den grundplan, som visas i fig. 1 — en ytterst egendomlig grundplan med den starka afsneddningen af koret mot öster; bakom koret ligger ett rektangulärt rum, hvilket skulle tjenstgöra som sakristia. Planen förråder ytterlig obekantskap med de grundformer för en kyrka, som kunna anses goda och sunda.

Den, som såge endast denna grundplan, skulle skjuta den åt sidan, sägande: den kyrkan saknar allt intresse för konstens historia. I Antiqvarisk-topografiska arkivet förvaras teckningar icke blott af 1780 års kyrka, utan äfven af »Kihls Gamla kyrka uti Nerke, Rifven 1779, på en bjelke i tornet stod 1529». Det här omtalade tornet var, såsom afbildningen visar, en liten

takryttare. Denna högeligen intressanta teckning är gjord af pastor G. Tiselius, som synes hafva förestått ändringsarbetet. Om detta vittnar om en betänklig vandalism, få vi framhålla det förtjenstfulla deri, att den tidigare kyrkans form återgafs i bild.

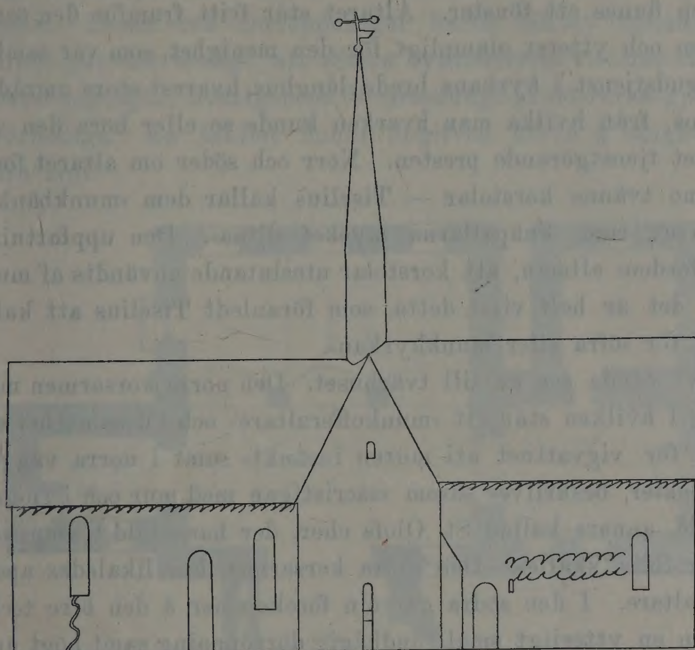
Efter dessa ritningar består kyrkan af tre delar: ett ganska långsträckt kor, ett tvärhus bestående af två korsarmar med mellanliggande rum samt ett långhus. Kortaket är högre än korsarmarnes och långhusets tak. Detta, liksom korets ovanliga längd, synes antyda, att ej ens detta kor hör till den ursprungliga anläggningen. För denna uppfattning talar ännu

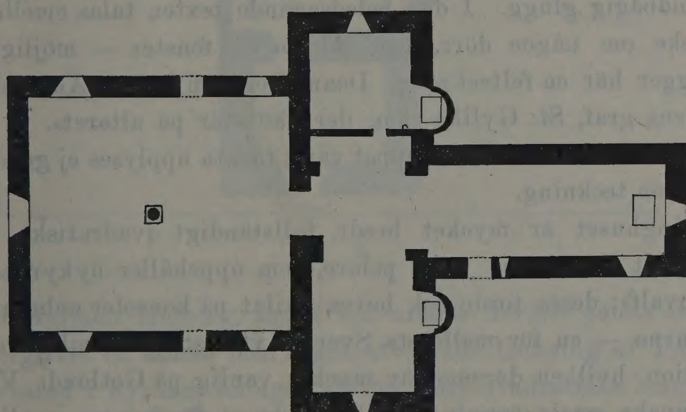

1.

en omständighet. Såväl å långhuset som å koret förekommer en taklist, men midt å korväggen förekommer också en sådan, antydd med tvänne tätt intill hvarandra löpande rader af vågiga streck, hvilka af Tiselius betecknas såsom »ornamenter under förra taklisten». På flere Gotlandskyrkor finna vi en gammal taklist till en tidigare del af kyrkan vid dennas ombyggnad använd som vanligt byggnadsmaterial, hvilket väl förefaller något slarfvigt, men är af vigt, såsom lemnande ett godt bidrag till kyrkans byggnadshistoria. Det ursprungliga koret torde hafva varit ungefär qvadratiskt och haft i öster

en apsis. Det senare, år 1779 rifna långa koret har å den norra väggen ingen öppning, i den södra muren först en rundbågig

2.

dörröppning, nära i öster om denna ett mycket litet rundbågigt fönster — det är mycket möjligt att denna port och detta

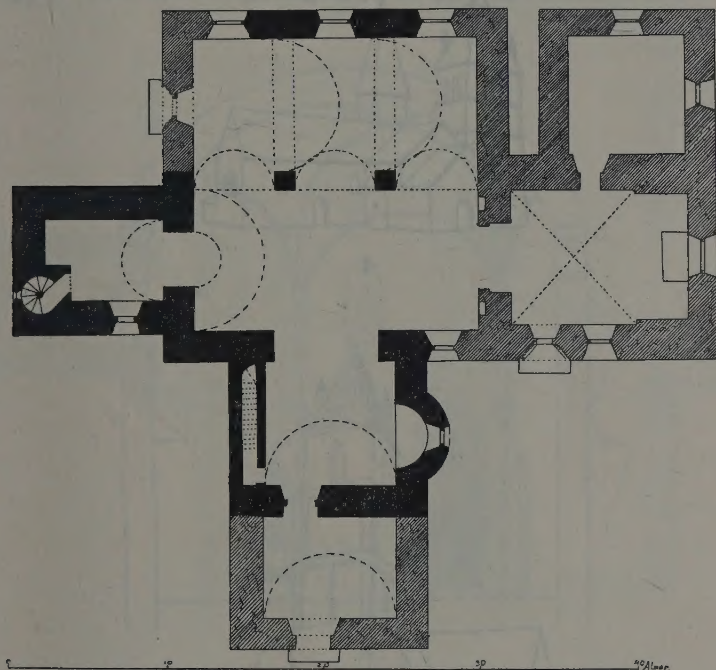
fönster tillhöra det ursprungliga koret — samt längre österut ett större, äfvenledes rundbågigt fönster, I den raka östra muren finnes ett fönster. Altaret står fritt framför den östra muren och ytterst olämpligt för den menighet, som var samlad till gudstjenst i kyrkans breda långhus, hvarest stora områden funnos, från hvilka man hvarken kunde se eller höra den vid altaret tjenstgörande presten. Norr och söder om altaret förekommo tvänne korstolar — Tiselius kallar dem »munkbänkar med sex rum, knäpallarna mycket slitna». Den uppfattning var fordom allmän, att korstolar uteslutande användts af munkar; det är helt visst detta, som föranledt Tiselius att kalla koret för »öfra eller munkkyrkan».

Vi vända oss nu till tvärhuset. Den norra korsarmen med apsis, i hvilken står ett »munkofferaltare» och i dess närhet ett »rum för vigvattnet uti muren insänkt» samt i norra väggen ett fönster, beskrifves såsom »sacristigan med mur och jerndörr afskild, annars kallad St. Olofs chor, der hans bild trampande på trollets skalle». Den södra korsarmen har likaledes apsis med altare. I den södra gafveln förekommer å den öfre teckningen en ytterligt smal rundbågig dörröppning samt högt upp en rundbågig glugg. I den beledsagande texten talas emellertid icke om någon dörr, men väl om ett fönster — möjligen föreligger här en felteckning. Denna korsarm kallas »Anrepska familjens graf, St. Gyliks chor, der han står på altaret».

Huru koret och tvärskeppet varit täckta upplyses ej genom text eller teckning.

Långhuset är mycket bredt, fullständigt qvadratiskt. I dess midt finnes »en rund pelare, som uppehåller nykyrkans fyra hvalf»; dessa torde ock hafva hvilat på konsoler anbragta i murarna — en för mellersta Sverige ytterst egendomlig konstruktion, hvilken deremot är mycket vanlig på Gotland. Vid den ganska smala öppningen till tvärhuset förekomma predikstol och altare, helt visst tillkomna i senare tid, då gudstjensten blifvit förlagd till långhuset. Den södra väggen har två höga rundbågiga fönster, sittande på olika höjd, samt en ovan-

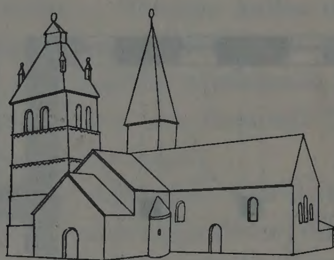
ligt långt i öster förekommande likaledes rundbågig dörröppning. Grundplanen visar, att norra muren hafva samma öppningar. Dessa två dörröppningar hafva blifvit tillmurade, hvilket gör det troligt, att »Stora kyrkodörren» i vester blifvit senare upptagen, hvarigenom de ursprungliga dörrarna gjordes öfverflödiga. En taklist finnes angifven äfven å långhusets södra mur.

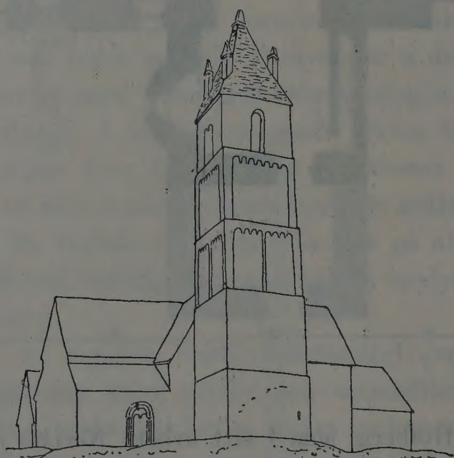
3.

Herman Hofberg, som i sitt arbete *Nerikes gamla minnen* återgifvit en annan och något afvikande teckning af Tiselius, förvarad i kyrkan, antager, att det stora qvadratiska långhuset tillkommit år 1618, hvilket dock icke förefaller troligt. Enligt denna teckning synes äfven vid den södra korsarmens altare hafva funnits hvad Tiselius kallar en sten för vigdt vatten. I båda fallen är det fråga om uttömningsstenar; vigdtvatten-

stenarna funnos i omedelbar närhet af ingångsdörren. Hofbergs antagande att den gamla kyrkan bestått endast af tvärhuset och koret är orimligt: till dessa två delar måste hört ett motsvarande långhus, hvilket antagligen redan under medeltiden fått vika för det i teckningen återgifna. Detta långhus och koret torde vara samtida.

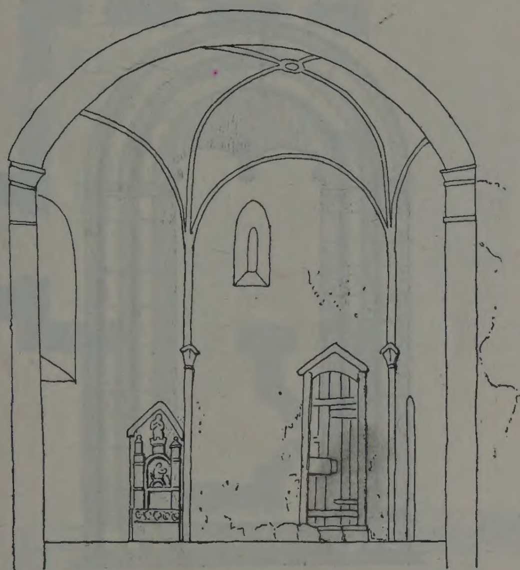
4.

5.

En annan kyrka af högsta intresse var den gamla Heda kyrka i Östergötland, i trakten af Omberget och Vettern, således i en urgammal bygd. Äfven hon har i senare tider blifvit förstörd genom om- och tillbyggande.

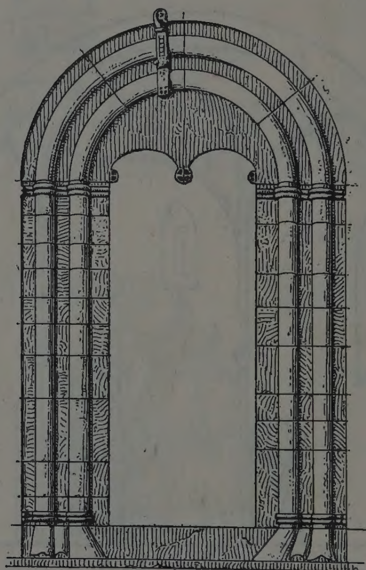
Fig. 3 visar en grundplan, med delar af olika ålder. Hufvuddelen bildas af tornet, det ursprungliga långhuset, hvars norra vägg blifvit helt bortbruten, med undantag af två smala pelare, för att bereda tillgång till ett senare sidoskepp. Långhuset är täckt med ett tunnhvalf. Till den ursprungliga anordningen hör ock södra korsarmen, täckt af ett tunnhvalf och försedd med en apsis åt öster. I korsarmens vestra mur löper en trappa. Till den ursprungliga anläggningen hörde helt visst

6.

en motsvarande korsarm åt norr samt ett mindre kor med apsis. Det i fig. 3 angifna koret täckes dels af ett korshvalf, dels öster om detta af ett tunnhvalf. I den östra muren finnes en grupp af tre smala fönster, det mellersta högt (jfr fig. 4) — figuren, hvilken återgifver en gammal teckning, låter oss ej se, om dessa fönster haft upptill en rund- eller spetsbågig afslutning. Jag antager, att detta kor hör till en andra byggnadsperiod.

Det ursprungliga långhuset är mycket litet i förhållande till korsarmarne. Ansenligt är deremot tornet, hvilket med de få, små och högt upp sittande öppningarne har en i högsta grad afvisande karaktär och tydligen varit afseddt att göra tjenst som ett fäste. Tornets höjd (fig. 5) uppgifves af Brunius till ungefär 85 fot, under det inre längden af långhus och kor icke uppgår till mera än 36 + 23$\frac{11}{12}$ fot, d. v. s. i det närmaste 60 fot. Korets längd i förhållande till långhusets är opro-

7.

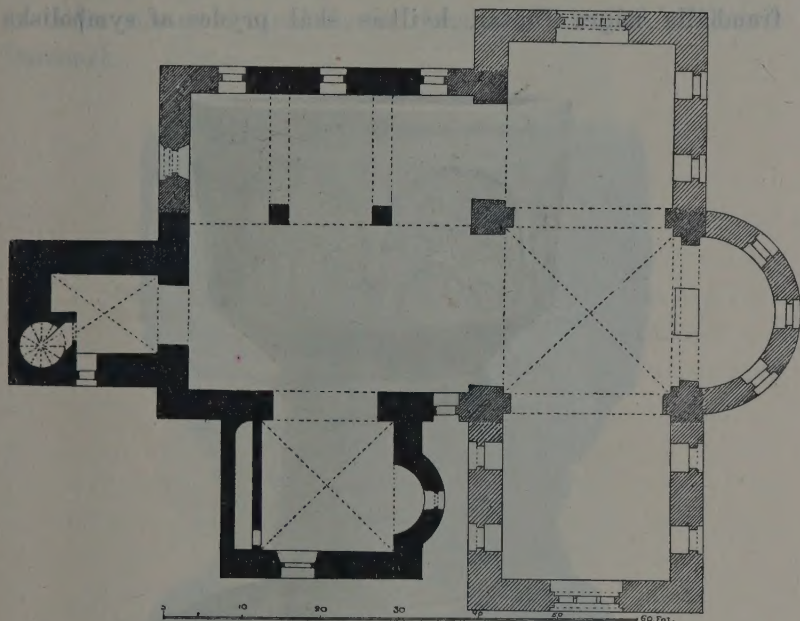
portionerlig efter den verkliga romanska tidens vanliga mått.

Fig. 4 visar ett andra torn, smalare och med mycket högre spira. Man kan knappt antaga annat än att detta torn är helt enkelt en groft misstecknad takryttare.

Det vestra tornet har spirans tak bildadt af kalkstenshällar.

Vapenhuset framför den södra korsarmen och sakristian vid korets norra sida äro senare tillägg.

Fig. 6 visar det inre af den södra korsarmen; figuren återgifver en mycket dålig teckning, som förvaras i Antiqvarisk-topografiska arkivet. Vi se här den södra väggen, med en dörr, som leder ut till det senare tillbyggda vapenhuset. Vi se ock i denna figur den i söder om korsarmens apsis anordnade ovanligt prydliga piscinan, hvilken finnes afbildad ATS del 1 fig. 110 och (bättre) i *Sveriges medeltid* del 3 fig. 172.

8.

Heda kyrka har tre romanska dörröppningar, af hvilka en är här afbildad fig. 7, egendomlig genom den ödla, som krälar ner öfver bågen mot sjelfva dörröppningen.

Brunius uppgjorde år 1852 en plan till kyrkans tillbyggande, hvilken är här återgifven fig. 8. Så väl genom planen som genom omgestaltningen af det yttre har kyrkan i högsta grad förlorat den ursprungliga karaktären.

Hans Hildebrand.

Svenska kyrkors funtar.

19.

Funt i Alböke, Öland.

I den förre årgången afslutade jag dopfuntsserien med att framhålla några funtar, hvilkas skål prydes af symboliska

9.

djurbilder eller symboliska tilldragelser, i hvilka djur spela någon roll. Äfven på Öland förekomma funtar af denna grundtyp. En af dem, som står på Alböke kyrkogård, är här afbildad fig. 9.

20.

Funt i Hör, Skåne.

De skånska funtarna förete, liksom de vestgötska, en myckenhet olika former, hvilka i allmänhet ganska bestämdt skilja sig från funtformerna inom Sveriges öfriga landskap. Detta är ju också helt naturligt, då Skåne under den tid, då de allra flesta af dess funtar kommo till stånd, tillhörde Danmark.

10.

En ganska karakteristisk form för Skåne är den fig. 10 återgifver. Det här meddelade exemplet förekommer i Hörs kyrka. Denna funt är af särskildt intresse derför att den på skålens öfverkant har en med runor ristad upplysning, att stenhuggaren hette Martin. Samme Martin har gjort en funt af enahanda utseende för Vestra Sallerups kyrka i Skåne.

21.

Funt från Fröstuna, Södermanland.

Fig. 11 visar en form, som icke är inskränkt till ett landskap, utan som förekommer ganska allmänt inom mellersta Sverige, hvarest tillgång på lätt bearbetad sten var ganska

11.

ringa. Det ytterst elementära motivet passar ganska bra för det tunga materialet, granit eller gneis.

Denna funt har för flere år sedan kommit till Statens Historiska Museum.

22.

Funt från Hedesunda, Gestrikland.

En ännu större spridning har typen fig. 12, ty man återfinner den i de flesta af våra landskap. De spetsiga bågarne antyda,

att denna funt är yngre än alla de i det föregående återgifna, hvilka, liksom de flesta af de svenska kyrkornas funtar, tillhöra den romanska tiden. Funten i en kyrka var ej lätt utsatt för förstöring och behöfde derför ytterst sällan ersättas

12.

med en ny. Mången gång är den romanska funten, förvarad i en kyrka af senare ursprung, det enda vittnesbördet om den ursprungliga kyrkan.

Hans Hildebrand.

Från Akademiens och Förvaltningsutskottets sammanträde.

Akademiens sammanträde den 5 januari.[1]

Akademiska ärenden. Till hedersledamot valdes justitierådet *Carl Gustaf Hammarsköld.*

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Utlåtande afgåfvos öfver föreslagna restaurationsåtgärder med Vesterlanda kyrka i Göteborgs stift och Nyeds kyrka i Karlstads stift.[2]

Medalj. Godkändes följande förslag till medalj öfver geologen professor Erdmann.

1. *Åts.* Bröstbild, AXEL JOACH. ERDMANN REI GEOLOGICAE REGNI PRAEFECTUS, nederst N. 1814 O. 1869. *Fråns.* Karta öfver södra Sverige. ARCANA PATRII SOLI INVESTIGAVIT I afskärningen: SOCIO MERITISSIMO REG. ACAD. SCIENT. SVEC. MDCCCXCVII.

Akademiens fonder. Godkändes följande af Antiqvariska nämnden uppgjorda budgetförslag:

Hjertbergska amaunensens lön	4,000
Katalogisering af svenska myntsamlingen . .	1,800
C. G. Brunii samling af teckningar m. m. . .	1,000
För kopierande af medeltidsmålningar	1,017
Återbetalning till Historiska nämnden	1,000
Förstärkande af inköpsanslaget	1,000
Arkeologiska undersökningar	1,500
Runverket	700
Fackkataloger	750
Illustrationer	1,233
Antiqvarisk-topografiska arkivet	1,000
Konservering af föremål i museet	1,000
Summa kr.	16,000

[1] Förvaltningsutskottet sammanträdde den 2 januari.

[2] Ingen af dessa två kyrkor eger arkeologiskt eller konsthistoriskt intresse. Kongl. Maj:ts beslut äro daterade det ena, Nyed, den 29 januari, och det andra, Vesterlanda, den 11 juni.

Inom föreskrifven tid hade inkommit följande ansökningar om det Loubatska priset: 1. af lektor Otto Norberg för hans afhandling *Svenska kyrkans mission vid Delaware i Nordamerika;* 2. af fru Cecilia Bååth-Holmberg för hennes arbete *Kampen för och emot negerslafveriet;* 3. af dr Hjalmar Stolpe för hans arbete *Studier i amerikansk ornamentik, ett bidrag till ornamentens biologi.*[1]

Förvaltningsutskottets sammanträde den 1 februari.

Byte. Riksantiqvarien anmälde, att Linköpings domkapitel, på Riksantiqvariens framställning, medgifvit, att en i stiftsbiblioteket förvarad skaftalt af brons af ovanlig storlek finge i utbyte mot vissa föreslagna föremål deponeras i Statens Historiska Museum.

Kyrkliga fornsaker. Riksantiqvarien anmälde, att sedan *Jonsbergs* församling i Linköpings stift hembjudit åtskilliga kyrkan tillhöriga inventarier och Riksantiqvarien lemnat det svar, att nämnda inventarier ej vore af sådant intresse för Statens Historiska Museum, att de borde för detta inlösas, pastorsembetet meddelat församlingens beslut att såsom gåfva lemna samma inventarier antingen till Statens Historiska Museum eller till Östergötlands museum i Linköping. Förvaltningsutskottet beslöt meddela pastorsembetet, att från Akademiens sida intet hinder möter för sakernas öfverlemnande till Östergötlands museum.

Akademiens sammanträde den 2 februari.

Akademiskt ärende. Akademiens nyvalda hedersledamot hr Hammarsköld tog inträde med ett tal och helsades af sekreteraren.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Med anledning af föreslagen restaurering af *Arboga* stadskyrka, beslöt Akademien till Kongl. Maj:t anmäla, att denna ursprungligen blifvit byggd för det i staden belägna franciskanerklostret och att de å kyrkans murar befintliga medeltidsmålningarna framställa en

[1] Förvaltningsutskottet sammanträdde äfven den 5 januari.

serie scener ur den hel. Francisci lif och torde för närvarande vara de enda i sitt slag i Sverige, hvadan målningarnas återställande är af synnerligen stort intresse; de öfriga föreslagna åtgärderna träda intet arkeologiskt eller historiskt intresse för nära.[1]

Akademien hade intet att invända mot tillämnade reparationsåtgärder å *Kopparbergs kyrka* i Vesterås stift.[2]

Med anledning af en tillämnad restauration af *Films* kyrka i erkestiftet, beslöt Akademien i utlåtande till Kongl. Maj:t instämma i k. Öfverintendentsembetetets uttalande i ärendet och dervid särskildt betona önskvärdheten af att, på sätt embetet hemställt, den föreslagna taklisten icke anbringas å den gamla delen af kyrkan.[3]

Medaljer. Följande medaljförslag godkändes.

2. *Åts.* Carl och Jean Bolinders förenade bröstbilder. Omskrift: CARL GERHARD BOLINDER · JEAN BOLINDER

Fråns. En sittande arbetare, som i venstra handen håller ett hjul, i den högra en slägga, öfver mannen en sväfvande qvinlig genius med ett ymnighetshorn i ena handen, en eklöfskrans i den andra.

3. *Åts.* F. W. Scholanders bröstbild. Omskrift: FREDERICUS W. SCHOLANDER.

Fråns. En lagerkrans. Inom kransen: VIR INGENII ARTISQUE VARIETATE ADMIRABILIS

4. *Åts.* Sala stads vapen under murkrona samt omgifvet af qvistar. Omskrift: SALA STADS FABRIKS- OCH HANDTVERKSFÖRENING

Fråns. En åt ena sidan liggande ekgren. Inskrift: TILL (plats för namn m. m.) FÖR SKICKLIGHET OCH VÄLFÖRHÅLLANDE.

5. Till en medalj, som af Akademien den 3 februari 1891 blifvit godkänd, en ny *frånsida.* Omskrift: KONGL. VENDES

---

[1] Kongl. Maj:t har den 12 februari godkändt de föreslagna åtgärderna.
[2] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 19 mars.
[3] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 9 april.

ARTILLERIREGEMENTES SPORTFÖRENING. I fältet TILL jämte plats för namn m. m.

Akademiens fonder. Akademien beslöt att af enskilda medel förstärka statsanslagen för år 1896 med 9,966 kr. 19 öre.

Sedan Akademien beslutit, att af Bergerska fondens ränteinkomster för år 1896 5,500 kr. samt af samma fonds inkomster för år 1897 4,500 kr. skulle uppföras på den Historiska nämnden, godkände Akademien nämndens förslag till utgiftsstat för år 1897.

Anslag. Anmäldes, att Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med Akademiens förslag beviljat professor H. Hjärne och adjunkten J. Nordlander af dem sökta anslag.

Förvaltningsutskottets sammanträde den 1 mars.

K. Myntkabinettet. Delegarne i kontorchefen J. F. H. Oldenburgs dödsbo hade till k. Myntkabinettet och Riksbankens myntkabinett tillsammans eller hvart för sig hembjudit den dödsboet tillhöriga samlingen af svenska mynt för en summa af 135,000 kr.

Fasta fornlemningar. Genom Akademiens korrespondent direktor F. Nordin hade två af egarne till den mark, å hvilken det nyligen undersökta graffältet vid Bjers, Hejnums socken, Gotland, är beläget, anhållit att få borttaga tre mindre af Nordin undersökta rösen, hvilket beviljades.

Akademiens sammanträde den 2 mars.

Afhändande af föremål. 22 mynt (svenska och utländska) samt 16 svenska medaljer lemnades i utbyte mot 74 svenska mynt, hvilka behöfdes för k. Myntkabinettet.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Akademien tillstyrkte bifall till restaureringsåtgärder föreslagna med afseende på *Kils* kyrka i Strengnäs stift. Denna är delvis af mycket hög ålder, men har genom grundliga ändringar åren 1618 och 1779

helt och hållet förlorat sin ursprungliga karaktär.[1] Likaledes tillstyrkte Akademien bifall till föreslagna restaureringsåtgärder med *Surteby* och *Kattunga* kyrka i Göteborgs stift, byggd på 1780-talet[2] och *Säbrå* kyrka i Hernösands stift, byggd 1758 och 1759.[2]

Akademien tillstyrkte bifall till *Ytter-Jerna* församlings i Strengnäs stift anhållan att få sälja fyra kyrkan tillhöriga mycket bristfälliga ljuskronor af glas.[3]

Medaljer. Följande förslag godkändes.

6. *Åts.* Professor Ragnar Bruzelius' bröstbild. Omskrift: R. M. BRUZELIUS

Fråns. Åt ena sidan en palmqvist öfver en femuddig stjerna samt inskriften LIFFÖRSÄKRINGSBOLAGET NORDSTJERNANS ÖFVERLÄKARE 1871—1896

7. *Åts.* I fältet inom en öppen krans af vassblad m. m. Svenska segelsällskapets märke (S S S. ställda två och ett) under kongl. krona. Under märket STIFTADT 1832

Fråns. Fältet tomt för anbringande af namn m. m. Omskrift: KONGL. SVENSKA SEGELSÄLLSKAPETS BELÖNINGSMEDALJ (för besättningskarlar i sällskapets båtar).

8. *Åts.* Bibliotekarien Wieselgrens hufvud. Omskrift: HARALD WIESELGREN

Fråns. Gudinnan Idun, stående framför ett äppleträd, håller i den venstra handen en skål med äpplen, räcker med den högra fram ett äpple; på marken en bok, en ordförandeklubba och en lagerqvist. Inskrift: IDUN TILL SIN SEKRETERARE NÄR HAN FYLLDE SEXTIO ÅR 1895

9. *Åts.* H. M. Konungens bröstbild. Omskrift: OSCAR II SVERIGES OCH NORGES KONUNG Nederst: BRÖDRAFOLKENS VÄL

Fråns. En på ett molm sväfvande qvinlig genius, symboliserande freden, håller i venstra handen en palmqvist, räcker

[1] Om Kils kyrka jfr den uppsats, som inleder denna årgång af Månadsbladet. Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 19 mars.

[2] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 19 mars.

[3] Kongl. Maj:t medgaf försäljningen den 9 april.

med den högra fram en eklöfskrans, nederst en vy af utställningsfältet. Omskrift: ALLMÄNNA KONST- OCH INDUSTRIUTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM I afskärningen 1897 Under eklöfskransen plats för den belönades namn m. m.

10. *Åts.* H. M. Konungens bröstbild. Omskrift: OSCAR II D. G. REX SVECIÆ ET NORVEGIÆ, nederst ANNO IMPERII XXV.

Fråns. En man planterande ett träd. Omskrift: SERIT ARBORES POSTERIS PROFUTURAS I afskärningen: PROTECTORI ET FAVTORI SVO GRATE PIEQUE REG. ACAD. SCIENT. SVEC. MDCCCXCVII

11. *Åts.* H. M. Konungens bröstbild i konungsmantel. Omskrift: OSCAR II SVERIGES OCH NORGES KONUNG, nederst 1872—1897

Fråns. Vy af utställningen. Omskrift: MINNE AF ALLMÄNNA KONST- OCH INDUSTRIUTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM 1897 — Slagen af F. Berg.

Akademiens högtidssammanträde den 20 mars.

Närvarande: H. M. Konungen, H. K. H. Prins Eugen, Akademiens preses hr Björnstjerna, Akademiens hedersledamöter hrr Wedberg, von Ehrenheim och grefve Snoilsky, Akademiens arbetande ledamöter hrr Hans Hildebrand, Montelius, Forssell och Emil Hildebrand, Akademiens korrespondenter f. d. häradshöfdingen Ekewall och artisten Sörling, Akademiens amanuenser doktorerna Stolpe, Ekhoff, Blomberg och Salin, licentiaten Almgren och kandidaten Janse.

Föredrag. Akademiens sekreterare föredrog delar af sin årsberättelse för 1896 samt förevisade märkligare under året inkomna fynd och andra förvärf för statssamlingarna. Hr Montelius, dr Stolpe och dr Ekhoff redogjorde i korthet för de af dem under året utförda undersökningarna.

Loubatska priset. Sedan preses meddelat, att Akademien beslutit tilldela detta pris åt sin andre amanuens dr Hjalmar Stolpe för hans arbete *Studier i amerikansk ornamentik, ett*

bidrag till ornamentens biologi, behagade H. M. Konungen öfverlemna priset till dr Stolpe.

Förvaltningsutskottets sammanträde den 5 april.

Antiqvarisk-munismatiska biblioteket. Utskottet medgaf att 21 blad färglagda teckningar af Elias Martin må utlånas till en af Sveriges allmänna konstförening tillämnad utställning af taflor och afbildningar från det gamla Stockholm, med vilkor att konstföreningen ikläder sig full ansvarighet för teckningarna, af hvilka hvart blad värderades till 50 kronor.

Grafsten. Professor C. Aurivillius hade anhållit om tillstånd att låta genom kompetent person upphugga den delvis utplånade inskriften af framlidne professor Carl Aurivillius' grafsten i Uppsala domkyrka. Utskottet svarade, att hinder ej möter från Akademiens sida.

Akademiens sammanträde den 6 april.

Afsöndrande af föremål. Akademien beslöt sälja till enskild person 14 moderna duplettmynt.

Till enskild person lemnades ur duplettförrådet 8 svenska mynt och 5 svenska medaljer mot 6 svenska mynt och 6 svenska medaljer, hvilka saknades i k. Myntkabinettet, samt 200 kr.

Akademien beslöt afstyrka en anhållan från kommissarien från teater- och musikutställningen innevarande sommar att få från Statens Historiska Museum till låns bekomma Carl Michael Bellmans cittra och en sekretär, enligt uppgift tillhörig k. Gustaf III, hvilken en tid haft sin plats i k. Stora teaterns kansli.[1]

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Akademien beslöt, med anledning af inkomna remisser, förklara att från arkeologisk och konsthistorisk synpunkt ingen anmärkning finnes att göra

---

[1] Kongl. Maj:t medgaf den 20 april, att de två föremålen finge utlemnas till utställningen, med vilkor att det förra försäkrades för 10,000 kr., det senare för 500 kr. — Utställningskomitén begagnade sig icke af tillåtelsen.

mot tillämnade åtgärder med afsende på *Öster-Åkers* kyrka i Strengnäs stift och *Hellefors'* kyrka i Vesterås stift.[1]

Med anledning af remiss af handlingar rörande tillämnade ändringar af *Löderups* kyrka i Lunds stift, beslöt Akademien anmäla, att denna kyrka, som nyligen blifvit af Riksantiqvarien besigtigad, visserligen är af hög ålder och af mycket intresse i arkeologiskt och konsthistoriskt hänseende, men att enär det inlemnade förslaget tager skyldig hänsyn till detta, Akademien ej finner någon erinran att göra vid förslaget, under förutsättning att den i tornmuren befintliga gamla trappan ej ändras till sin konstruktion.[2]

Genom remiss hade till Akademien öfverlemnats en skrifvelse från *Alsike* församling i erkestiftet med anmälan, att målningar påträffats å kyrkans väggar, och anhållan att få på nytt öfverkalka dem, med frihet lemnad församlingen att, om den för godt finner, dekorera hvalf och väggar med ledning af de nu upptäckta ornamentmotiven. Som de nyfunna målningarna befunnits härröra från tvänne olika tidpunkter och ej sakna intresse, beslöt Akademien hemställa om nådig föreskrift att målningarna skola, så vidt görligt är, återställas samt, der sådant ej kan ske, kompletteras med ledning af de gamla målningarna samt att arbetet dermed ej får verkställas af annan person än den, hvars kompetens blifvit af Akademien godkänd.[3]

Sedan af *Risinge* församling, Linköpings stift, utsedda komitterade för vidtagande af skyddsåtgärder till bevarande af Risinge ödekyrka med dess särdeles vigtiga tak- och väggmålningar från medeltiden, inkommit till Akademien med anhållan, att Akademien måtte med 500 kr. bidraga till det för ändamålet erforderliga kostnadsbeloppet af 1,600 kr., beslöt Akademien begära, att Kongl. Maj:t täcktes af tillgängliga medel anvisa detta belopp för nämnda ändamål.[4]

---

[1] Kongl. Maj:ts beslut äro daterade den 20 april.

[2] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 7 maj.

[3] Jfr i det följande sid. 27.

[4] Kongl. Maj:t har den 18 juni för ofvan nämnda ändamål beviljat ett anslag af 500 kr.

Visby ruiner. Anmäldes till protokollet att följande ärende blifvit genom cirkulation afgjordt den 15 mars.

Visby drätselkammare har utgräft de delar af stadsjord, som förekomma inom tomterna 4½ och 10 i Strandrotens fjerde qvarter i Visby stad, och hos Akademien anmält, att det för platsens blifvande utseende vore synnerligen lämpligt, om de öster om stadsjorden belägna tomtdelar, hvilka utgöras af kronan tillhörig f. d. hospitalsjord, samtidigt med stadsjorden blefve till allmän plats utlagda. Drätselkammaren har vidare förklarat sig vara öfvertygad, att den ifrågavarande åtgärden skulle från Akademiens sida befinnas önskvärd såsom väsentligen bidragande till frigörande af de två på platsen befintliga kyrkoruinerna Sankt Hans och Sankt Per, samt ansett densamma från tomtinnehafvarnes sida, för hvilka ifrågavarande kronojord är till ingen eller ringa nytta och för hvilka stadens afsigt att efter utläggandet försätta den nu vanvårdade platsen i ett prydligt skick snarare är till fördel, sannolikt ej möta annat hinder än anspråk på ersättning af staden för stängsel och växande träd samt vederbörlig minskning i eller befrielse från den årliga afgift till kronan de för närvarande erlägga för jorden. Under anförande häraf har Drätselkammaren hos Akademien anhållit om rättighet att för utläggande till allmän plats verkställa såväl utgräfning som planering af kronans mark i tomterna 4½ och 10 i nämnda qvarter samt i dem anordna planteringar. Med anledning af denna framställning hemställde Akademien, då det icke tillkommer henne att i detta afseende besluta, att Kongl. Maj:t ville medgifva, att ifrågavarande delar af kronojorden inom nämnda qvarter må på Visby stads bekostnad blifva planerade och med planteringar försedda, dock med vilkor att alla i dem förekommande murrester bevaras och behållas blottade, äfvensom att fornsaker, som kunna hittas i jorden, tagas till vara. Riksantiqvarien har för Akademien anmält, att när man undantager det område, som upptages af de två intill hvarandra liggande ruinerna, öfver hvilket tomtinnehafvarne icke hafva

rätt att förfoga, hafva de återstående delarna för dem haft ringa värde och blir detta värde ytterligare nedsatt, då den föreslagna planeringen så godt som fullständigt upphäfver deras brukningsrätt, och att det derför synes billigt, att den årliga afgiften till kronan minskas eller efterskänkes. Riksantiqvarien har vidare anmält, att derest endast stadsjorden planeras, tomten kommer att erbjuda ett ytterst oregelbundet utseende samt att det är af stor betydelse att få ruinernas närmaste omgifning utan kostnad för det knappa ruinanslaget befriad från jord.[1]

Medaljer. Följande medaljförslag godkändes.

12. *Åts.* I fältet en idrottsman, åt ena sidan en lagerqvist. Omskrift: IDROTTSKLUBBEN SVEA Nederst $18\frac{29}{4}94$

Fråns. I fältet en öppen eklöfskrans med plats inuti för namn m. m.

13. För Blekinge läns k. Hushållningssällskap.

Åts. densamma, som af Akademien godkändes den 3 april 1888.

Fråns. I fältet en tjur. Omskrift: FÖR NÖTBOSKAPSAFVELNS BEFRÄMJANDE I afskärningen: PRISBELÖNING

14. *Åts.* I fältet en sittande qvinna i antik drägt, hållande i högra handen en lagergren, i den andra en lagerkrans. Omskrift: SVENSKA FOTOGRAFERNAS FÖRBUND

Fråns. I fältet en bred ram bildad af en ringlad orm och derutanför en lagerkrans. Inom ramen plats för namn m. m.

Akademiens sammanträde den 4 maj.[2]

Statssamlingarna. Akademien förklarade sig icke vilja vidtaga åtgärder för inköpande af den Oldenburgska samlingen i dess helhet och beslöt att hos Kongl. Maj:t begära aflåtande af nådig proposition till 1898 års riksdag om beviljande af 30,000 kr. för inköp vid de auktioner å samlingen, som torde

[1] Kongl. Maj:t synes icke hafva fattat beslut i detta ärende.

[2] Förvaltningsutskottet sammanträdde den 3 maj.

komma att hållas, af hvilket belopp den del, som möjligen ej åtginge, skulle återbäras till statsverket.

Akademien beslöt ingå till Kongl. Maj:t med begäran om vidtagande af åtgärder till bevakande af museibyggnaden.[1]

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Med anledning af tillämnade reparationer af *Strömstads* kyrka i Göteborgs stift och *Säfsnäs* kyrka i Vesterås stift beslöt Akademien afgifva utlåtande, att genom dem intet arkeologiskt eller kulturhistoriskt intresse trädes för nära.[2]

Sedan Kongl. Maj:t den 22 maj 1891 fastställt ett förslag till restaurerande af *Dingtuna* kyrka i Vesterås stift, hade församlingen nu inkommit med ett något enklare restaurationsförslag. Akademien hade ingen erinran att göra vid det nya förslaget, men beslöt anhålla om föreskrifter, att äldre anordningar i kyrkan, målningar, arkitektoniska detaljer m. m., som under arbetet möjligen anträffas, noga uppmärksammas och innan några åtgärder med dem vidtagas, för Akademien anmälas.[3]

Med anledning af tillämnad restaurering af *Ardre* kyrka på Gotland beslöt Akademien, enär vid restaurationsplanens uppgörande full hänsyn till kyrkans gamla utseende blifvit tagen, att hemställa om nådig stadfästelse af förslaget samt anhålla om enahanda föreskrift som i afseende på Dingtuna kyrka.[4]

Med anledning af remiss af handlingar rörande placerande af krucifixet och altarskåpet i *Vadstena* kyrka, beslöt Akademien framhålla, att det i Vadstena kyrka förvarade skåpet icke från början tillhört klostret, utan under loppet af detta århundrade flyttats dit från den nedbrunna stadskyrkan, hvadan det svårligen hade sin rätta plats på klosterkyrkans altare, samt att krucifixet knappast har så stora mått att det lämp-

[1] Akademien begärde, att en vaktpost måtte bibehållas vid Nationalmuseum, men detta afslogs af Kongl. Maj:t den 5 juni.

[2] Kongl. Maj:ts beslut rörande dessa två kyrkor äro daterade den 21 maj.

[3] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 21 maj.

[4] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 21 maj.

ligen kan, såsom k. Öfverintendentsembetet föreslagit, fästas vid triumfbågen.[1]

Visby ruiner. Riksantiqvarien anmälde, att å Visby stadsmur i närheten af Norderport uppkommit en svårare sättning af det omfång, att den är hotande för murpartiets fortfarande bestånd, att skadan är af sådan beskaffenhet, att man har anledning befara, att denna del af muren ej kan stå öfver nästa källossning, såvida ej lämpliga konserveringsåtgärder vidtagas, samt att ett infordradt kostnadsförslag för murpartiets betryggande mot ras slutar på en summa af 472 kr. 50 öre. Enär det till Akademiens förfogande ställda årliga anslaget till Visby ruiner, som icke är större än 450 kr., måste i år användas för afslutande af hvarjehanda redan sedan tre år planlagda och började konserveringsåtgärder å kyrkoruinerna, hvilka åtgärder visat sig nödvändiga för att afhjelpa å ruinerna efter den stora restaureringen åren 1884 och 1885 uppkomna skador, samt enär andra tillgångar för ändamålet ej stå Akademien till buds samt slutligen enär nämnda murparti är ett af de vigtigaste af hela stadsmuren genom dess närhet ej blott till Norderport, utan ock till det i synnerlig hög grad intressanta medeltidshus, som här går tvärt igenom muren och står med densamma i närmaste förbindelse, beslöt Akademien anhålla, att Kongl. Maj:t ville af tillgängliga medel ställa nämnda summa till Akademiens förfogande.[2]

Inskrift. Godkändes ett förslag till inskrift i Vadstena kyrka: MED BIDRAG AF KONUNG OSCAR II, SVENSKA STATEN SAMT VADSTENA OCH ST. PERS FÖRSAMLINGAR RESTAURERAD 1892—1897. HÖET TORKAS BORT GUDS ORD BLIFVER EVIGT.

Medaljer. Följande medaljförslag godkändes.

15. *Åts.* H. M. Konungens bröstbild. Omskrift (på två rader): TROGET SOM ÄDEL METALL BEVARAR DE KUNGLIGA

---

[1] Kongl. Maj:t beslöt den 21 maj, att krucifixet icke skulle fästas i triumfbågen och att altarskåpet ej skall placeras på altaret.

[2] Kongl. Maj:t har den 21 maj beviljat det begärda anslaget.

DRAGEN, SÅ HOS DITT TACKSAMMA FOLK FÄSTES DIN VÖRDADE BILD Under bilden: 18 sept. 1897

Fråns. I fältet en öppen lagerkrans. Inuti densamma: MINNE AF KONUNG OSCAR II:s 25-ÅRS REGERINGS-JUBILEUM SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

16. *Åts.* H. M. Konungens bröstbild. Omskrift: OSCAR II SVEC. NORVEG. GOTH. VANDQUE REX Under bilden ANNO MDCCCXCVII

Fråns. Nionde frimurareprovinsens vedertagna vapen med valspråk VERITAS PERSUADET Omskrift: PROSPERITAS SODALITATIS MAGISTRO REGENTI DEBITA. I afskärningen AMPLISSIMO PROTECTORI AC MAGISTRO PER ANNOS XXV REGENTI GRATISSIMI FRATRES LIB. MURAT. PROV. IX.

17. *Åts.* En öppen lagerkrans, idrottsredskap samt derinom på en sjuuddig stjerna *Ö I F* sammanflätade.

Fråns. I fältet PRIS VID TÄFLING Omskrift: ÖSTERSUNDS IDROTTSFÖRENING

Kongresser. Med anledning af en från k. Ecklesiastikdepartementet mottagen anmodan att inkomma med yttrande angående en af organisationskomitén för den tolfte belgiska arkeologisk-historiska kongressen i Malines gjord anhållan om officielt deltagande från Sveriges sida i nämnda kongress under instundande augusti månad, beslöt Akademien anmäla, att kongressens arbeten hafva högt anseende och att det vore särdeles önskligt, att Sverige blefve vid densamma officielt representeradt (jfr sid. 30).

Akademiens sammanträde den 1 juni.[1]

Akademiska ärenden. Anmäldes, att Akademiens utländske korrespondent svensk-norska konsuln i Smyrna *Friedrich W. Spiegelthal* aflidit.

Antecknades till protokollet, att Akademien sedan senaste sammanträdet aflåtit en lyckönskningsskrifvelse till sin äldste arbetande ledamot hr Bowallius den dag han fyllde 80 år.

[1] Förvaltningsutskottet sammanträdde den 31 maj.

Kyrkor och kyrkliga fornsaker. *Fuglie* församling i Lunds stift hade anhållit om tillstånd att rifva den gamla kyrkan, å hvars plats en ny skulle uppföras. Enär den nuvarande kyrkan genom under tidernas lopp vidtagna förändringar förlorat sin ursprungliga karaktär, beslöt Akademien till Kongl. Maj:t anmäla, att genom dess rifning intet arkeologiskt eller konsthistoriskt intresse trädes för nära.[1]

Sedan Akademien den 6 april (jfr sid. 21) afgifvit infordradt underdånigt utlåtande rörande de i *Alsike* kyrka funna målningarna från medeltiden och deri hemställt, att målningarna måtte, så vidt görligt är, återställas samt, der sådant ej kan ske, kompletteras med ledning af de gamla motiven, hade Kongl. Maj:t infordrat församlingens utlåtande och låtit Akademien taga kännedom om detsamma, för att inkomma med nytt utlåtande. Församlingen hade anhållit att få, i mon af de tillgångar som kunna beredas, med ledning af de gamla ornamentsmotiven dekorera kyrkans »pelare» och hvalfbågar, och hade församlingen förklarat sig ej hafva något emot att, om penningemedlen räcka till, äfven de nu befintliga figurerna restaureras. Akademien förklarade sig sakna anledning att på grund af församlingens skrifvelse frånträda sin förut uttalade hemställan samt att tillika ytterligare betona intresset af de gamla målningarnas bevarande, hvilket äfven enligt uttalande af kompetent person läte sig göra.[2]

Helgarö församling i Strengnäs stift hade anhållit om tillstånd att vidtaga åtskilliga restaurationsåtgärder å sin kyrka. Akademien beslöt att hos Kongl. Maj:t anmäla, att hon icke finner något att erinra vid de tillämnade åtgärderna.[1]

Som *Matteröds* församling i Lunds stift anmält sig önska förändra sin kyrka, beslöt Akademien att hos Kongl. Maj:t

---

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 18 juni.

[2] Kongl. Maj:t biföll den 18 juni församlingens ansökan, »skolande, derest målningarna komma att öfverkalkas, detta arbete verkställas med sådan försigtighet att målningarna deraf ej taga skada, samt om desamma återställas eller kompletteras, sådant utföres genom af Akademien godkänd person.»

anmäla, att kyrkan visserligen eger hög ålder och delvis ännu eger den gamla anordningen i behåll, men att, enär kyrkan i hennes helhet genom vidtagna förändringar förlorat sin ursprungliga karaktär, Akademien ej har något att erinra vid det framställda förslaget.[1]

Kyrkorådet i *Vinnerstads* församling i Linköpings stift hade inkommit med anhållan att i sammanhang med en nu i enlighet med af Kongl. Maj:t fastställda ritningar pågående restauration af församlingens kyrka få borttaga de under hvitlimningen upptäckta målningarna, hvilka numera hufvudsakligen förefinnas i tvänne hvalfkupor. Sedan Riksantiqvarien anmält, att fotografier tagits af de obetydliga qvarlefvorna af målningarna, beslöt Akademien att hos Kongl. Maj:t förorda bifall till kyrkorådets anhållan.[2]

Patronus för *Bara* kyrka i Lunds stift kammarherre G. Coyet hade anhållit att få utbyta kyrkans tvänne ringklockor, hvilka båda äro bristfälliga, mot nya klockor af stål, och skulle dervid den ena af de gamla klockorna, hvilken saknar inskrift och ornament, säljas, den andra deremot, som är försedd med bådadera, förvaras i kyrkans vapenhus. Akademien beslöt att i händelse det efter inhemtad närmare kännedom om klockornas beskaffenhet visar sig, att den förstnämnda klockan ej är af hög ålder, lemna bifall till den gjorda anhållan.

Statssamlingarna. I fall under utställningstiden tillströmningen af besökande blefve stor, skulle museet hållas afgiftsfritt tillgängligt under ännu en dag i veckan.

Medaljer. Följande förslag godkändes.

K. Landtbruksakademiens öfver H. M. Konungens jubileum. 18. *Åts.* H. M. Konungens bild. Omskrift: OSCAR II SVERIGES OCH NORGES KONUNG.

Fråns. Ceres med skära i högra handen, en sädeskärfve under armen, stödjande venstra handen på en plog. Omskrift: STUNDANDE SKÖRDAR MÖDORNAS LÖN I afskärningen:

---

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 18 juni.

[2] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 11 juni.

VID K. OSCAR II:s 25-ÅRS JUBILEUM AF K. SV. LANDTBRUKSAKADEMIEN

19. Idrottsföreningen Stjernan.

Åts. Sexuddig stjerna. Omskrift: IDROTTSFÖRENINGEN STJERNAN

Fråns. En öppen lagerkrans med rum inuti för namn m. m.

Ett af Jönköpings läns k. Hushållningssällskap inlemnadt, af G. Ekvall uppgjordt förslag till medalj för nötboskapsafvelns befrämjande godkändes icke.

Förvaltningsutskottets sammanträde den 5 juli.

Byte. Riksantiqvarien anmälde, att förste amanuensen upprättat förslag å 40 duplettexemplar ur Statens Historiska Museum afsedda att lemnas i utbyte mot en del af den hembjudna samlingen af stenredskap från Somalilandet.

Fasta fornlemningar. *Svenneby* församling i Bohuslän hade anhållit att för uppförande af ny kyrka få borttaga några mindre grafhögar belägna på den för kyrkan afsedda platsen. Borttagandet medgafs, dock med föreskrift att de icke få rubbas innan de blifvit genom Akademiens försorg undersökta.

Sedan från hr O. Areschoug anmälan inkommit att skyddstaket å Kiviksmonumentet vore ramponeradt och behöfde förnyas, samt hr Areschoug erbjudit sig att, liksom vid ett tidigare tillfälle, enligt räkning låtit uppföra ett nytt, mottog utskottet detta erbjudande.

På förslag af Riksantiqvarien beslöt utskottet anslå 100 kr. till kartläggning af grunderna till hägnadsmurar på Öland, å hvilka Riksantiqvarien förliden sommar fäst uppmärksamheten och funnit att de måste tillhöra heden tid.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Kyrkorådet i *Jonsbergs* församling, Linköpings stift, hade inkommit med anhållan att få restaurera några kyrkan tillhöriga äldre inventarier. Förvaltningsutskottet biföll detta, med vilkor att restaureringen

utföres af person, hvars kompetens blifvit af Akademien godkänd.

Visby stadsmur. Riksantiqvarien meddelade, att kostnadsförslag beträffande Visby stadsmurs konservering blifvit upprättadt.

Akademiens sammanträde den 6 juli.

Akademiska ärenden. Anmäldes, att Akademiens utländske ledamot Sir *Augustus Wollaston Franks* aflidit.

Anmäldes, att Kongl. Maj:t uppdragit åt Riksantiqvarien att vara Sveriges ombud vid den 12:e belgiska arkeologiska och historiska kongressen, som kommer att hållas den 8—11 augusti i Malines, samt att Kongl. Maj:t uppdragit åt e. o. professorn K. Piehl att vara Sveriges ombud vid orientalistkongressens elfte sammanträde i Paris 6—12 september.

Statssamlingarna. Som Kongl. Maj:t ej bifallit Akademiens hemställan, att åtminstone en vaktpost skulle vara utställd vid Nationalmuseibyggnaden, beslöt Akademien att hos Kongl. Maj:t anhålla, att Öfverintendentsembetet måtte få befallning att utarbeta ett förslag till vidtagande af åtgärder till skydd för byggnaden. Akademien ansåg sig ej kunna ansvara för samlingarnas säkerhet, derest ej särskilda skyddsåtgärder vidtoges.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Med anledning af kongl. remisser rörande restaurerande af *Bergshammars* kyrka i Strengnäs stift och *Ununge* kyrka i erkestiftet beslöt Akademien anmäla, att genom de föreslagna åtgärderna intet antiqvariskt eller konsthistoriskt intresse trädes för nära.[1]

Med anledning af kongl. remiss af handlingar rörande restaurerande af *Gudhems* kyrka, Skara stift, beslöt Akademien göra samma anmälan samt derjämte att till Kongl. Maj:t inlemna en af Gudhems församling gjord anhållan, att med anledning af en beslutad utvidgning af kyrkogården få planera marken närmast klosterlemningarna. Akademien beslöt framhålla, att lemningarna af klostret ej böra få undanrödjas, samt

[1] Kongl. Maj:ts beslut äro daterade den 16 och den 20 juli.

anhålla om bemyndigande att vid de undersökningar af klosterlemningarna, som Akademien ämnar företaga före det af församlingen ifrågasatta planeringsarbetets början, få lemna församlingen detaljerade föreskrifter rörande detta.[1]

Medaljer. Följande förslag godkändes.

20. För Söderhamns idrottsförening.

Åts. Söderhamns vapen i sköld under murkrona. Omskrift: SÖDERHAMNS IDROTTSFÖRENING

Fråns. En öppen lagerkrans med plats inuti för namn m. m.

21. För Dalarnes skytteförbund.

Åts. Dalarnes vapen på kartusch med hertiglig krona. Omskrift (inom ornerade linier): DALARNES SKYTTEFÖRBUND

Fråns. En öppen eklöfskrans med plats för namn m. m., öfverst två korsade gevär.

Förvaltningsutskottets sammanträde den 6 september.

Fasta fornlemningar. Med anledning af från Konungens Befallningshafvande i Kristianstads län inkomna handlingar rörande *Fagerhults* församlings anhållan att i sammanhang med byggande af en ny kyrka få borttaga en i kanten af kyrkogården belägen skottvall, beslöt utskottet svara att, då denna ur arkeologisk synpunkt ej eger något större intresse och den blifvit för Antiqvarisk-topografiska arkivet aftecknad, från Akademiens sida intet hinder möter för vallens borttagande.

Från Konungens Befallningshafvande i Gefleborgs län hade öfversändts en ansökan om tillstånd till upplåtelse af ett område af 2,000 □-fot å den kulle, som döljer lemningarna af *Faxaholms* fäste invid Söderhamn, för att derå anlägga en förrådskällare, och hade Konungens Befallninngshafvande dervid för egen del uttalat den åsigt, att skäl icke synas föreligga att bifalla denna ansökan. Utskottet afslog densamma.

Från Konungens Befallningshafvande i Jönköpings län hade öfversändts en ansökan från apotekaren O. E. Wallén i

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 20 juli.

Hvetlanda att få flytta en vid landsvägen vid Hvetlanda bysamhälles sydöstra gräns befintlig runsten (L. 1221) några hundra meter från den nuvarande platsen till hans trädgård. Enär stenen å den nuvarande platsen är utsatt för åverkan medgaf utskottet flyttandet.

Akademiens sammanträde den 7 september.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Genom kongl. remiss hade inkommit handlingar rörande en tillämnad reparation af *Sätila* kyrka, Göteborgs stift. Akademien beslöt anmäla, att kyrkans inre dekorering är af stort intresse, men att, enär denna genom de af k. Öfverintendentsembetet föreslagna ändringarna i restaureringsförslaget ej kommer att lida men, Akademien ej har något att erinra vid förslaget.[1]

Genom kongl. remiss hade inkommit handlingar rörande rifvandet af *Valshults* kyrka, Skara stift, för uppförande af en ny kyrka å den gamla platsen. Akademien beslöt anhålla att, enär den nuvarande af trä uppförda kyrkan är mycket ålderdomlig, Kongl. Maj:t ville föreskrifva, att kyrkan ej får rifvas förrän Akademien fått tillfälle att låta undersöka och afbilda henne.[1]

Genom kongl. remiss hade inkommit handlingar rörande en tillämnad reparation af *Mo* kyrka i Helsingland. Akademien beslöt anmäla att ur arkeologisk eller konsthistorisk synpunkt intet hinder möter de föreslagna åtgärderna.[1]

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande frågan, huruvida det Bennetska grafkoret vid *Hjertums* kyrka i Göteborgs stift, hvilket befinner sig i mycket förfallet skick, skall iståndsättas eller nedbrytas. Akademien beslöt anmäla, att Akademien ej finner annan erinran att göra med afseende på en eventuel rifning af grafkoret än att vid de i koret förvarade kistornas flyttning till lämplig plats å kyrkogården noggrann förteckning öfver dem, upptagande inskrifter m. m., bör göras.[2]

---

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 1 oktober.
[2] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 31 december.

Kyrkoherden i *Arboga* stadsförsamling hade inkommit med anhållan om Akademiens utlåtande rörande en tilltänkt ändring af kyrkans sakristia. Akademien beslöt svara, att från hennes sida intet hinder möter för den ifrågasatta åtgärden.

Med anledning af inkommen anmälan, att i *Vallby* kyrka, Lunds stift, anträffats väggmålningar under kalken, samt förfrågan, huru med dem skall förfaras, beslöt Akademien svara, att enär målningarna äro mycket illa medfarna och otydliga, intet hinder möter för deras nya öfverkalkande.

Från kyrkoherden i *Nöbbelöfs* församling i Lunds stift hade med anledning af kyrkans förestående rifning inkommit fråga, huru förfaras skulle med några under hvitlimningen i kyrkan anträffade färgade partier. Sedan Riksantiqvarien meddelat, att kyrkan med anledning häraf blifvit genom hans försorg af sakkunnig person besigtigad samt att dervid funnits, att hvarken å väggar eller hvalf målningar förekomma, men att pilastrar och hvalfbågar äro strukna i blått, rödt och gult, beslöt Akademien svara, att från hennes sida intet hinder möter för kyrkans rifning.

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande rifning af *Fagerhults* kyrka, Lunds stift. Akademien beslöt anmäla, att ur arkeologisk eller konsthistorisk synpunkt intet hinder möter härför.[1]

Förvaltningsutskottets sammanträde den 4 oktober.

Akademiska ärenden. Dr H. K. Karlsson skulle genom Riksantiqvarien anmodas att snarast möjligt till Akademien insända fullständig berättelse om hans arbete i det Vatikanska biblioteket under den tid han haft anslag af Akademien, äfvensom de under samma tid af honom der gjorda afskrifter.

Riksantiqvarien anmälte, att de af framlidne grefve Sköldebrand till Akademien öfverlemnade papperen, hvilka åter blifvit till honom utlånade, ännu ej återlemnats, ehuru Riksantiqvarien hos grefve Sköldebrands närmaste härom vid olika tillfällen påminnt.

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 1 oktober.

Fasta fornlemningar. A. P. Andersson i Ramstad Östergård, Bjälbo socken, Östergötland, hade begärt att för odling få borttaga åtskilliga å hans hemman belägna rösen. Denna anhållan bifölls, med det undantag, att ett rundt röse vid sydöstra gränsen, 22 steg från gärdesgården, ej skulle få borttagas eller rubbas.

C. I. Murman hade anhållit att för drifvande af en kritgrufva få borttaga en grafhög å Qvarnby nr 10, Husie socken, Skåne. Enär högen blifvit af professor Montelius undersökt, bifölls denna anhållan.

Nils Magnusson i Tönnessa nr 1, Eldsberga socken, Halland, hade återtagit sin ansökan att få borttaga tvänne å hans egor belägna grafhögar.

Akademiens sammanträde den 5 oktober.

Akademiska ärenden. Anmältes, att Akademiens utländske ledamot, generalintendenten för de offentliga museerna och biblioteken i Ungern, Franz von Pulszky, aflidit.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande flyttande af *Bodarne* träkyrka, Strengnäs stift, till en plats invid Laxå jernvägsstation samt restaurerande af kyrkan. Akademien beslöt anmäla, att intet arkeologiskt eller konsthistoriskt intresse trädes för nära genom den tilltänkta åtgärden, men att på samma gång anhålla om nådig föreskrift, att om flyttning kommer att ega rum, kyrkans inventarier noga tillvaratagas, samt att, i händelse grafvar finnas under kyrkan på den nuvarande platsen, dessa omsorgsfullt behandlas och täckas med jord, så att i dem befintliga kistor ej till äfventyrs må komma att ligga blottade.[1]

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande rifning af *Gödestads* kyrka, Göteborgs stift. Akademien hade ingen erinran att göra häremot, men beslöt anhålla om nådig

---

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 12 november.

föreskrift att vid rifningen i kyrkan möjligen befintliga lösa inventarier skola tillvaratagas, samt att, om under golfvet grafvar förekomma, dessa behandlas omsorgsfullt och täckas med jord.[1]

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande ifrågasatt restaurering af *Södra Vings* kyrka, Skara stift, i hvilket ärende k. Öfverintendentsembetet afgifvit utlåtande. Akademien beslöt instämma i detta.[2]

Från *Fenneslunda* församling, Skara stift, hade kommit anhållan att få sälja kyrkans altarprydnad. Utskottet beslöt att, enär å den i slutet af 1600-talet förfärdigade altarprydnaden vore anbragta tvänne vapensköldar med ätterna von Vickens och Posses vapen och densamma således uppenbarligen vore en gåfva till kyrkan, ej för sin del lemna bifall till församlingens anhållan, men deremot medgifva att, i händelse församlingen det önskade, altarprydnaden finge deponeras i Venersborgs museum.

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats en skrifvelse från kyrkoherden i *Vestboås*, Vexiö stift, med hembud af en kyrkan tillhörig predikstol och fyra träbilder. Akademien beslöt att, enär predikstolen är år 1681 skänkt till kyrkan af friherre Georg Fleetwood till Svaneholm och hans hustru Brita Gyllenstjerna samt de fyra bilderna äro af ringa intresse, hemställa att Kongl. Maj:t ville medgifva bildernas försäljande, men deremot meddela förbud för försäljning af predikstolen, hvilken deremot, om församlingen önskade det, lämpligen kunde deponeras i Smålands museum.[3]

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande tillämnad rifning af kapellbyggnaden vid *Halls* fiskläge å Gotland. Akademien beslöt hemställa, att Kongl. Maj:t ville bestämma, att kapellet skall, sedan trävirket blifvit borttaget,

---

[1] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 22 oktober.

[2] Kongl. Maj:ts beslut är för Akademien obekant.

[3] Kongl. Maj:t har den 22 oktober medgifvit försäljandet af de fyra bilderna, men förbjudit afyttrandet af predikstolen.

qvarstå som ruin samt dess inventarier öfverföras till sockenkyrkan eller förvaras i Gotlands fornsal.[1]

Medalj. 22. Följande förslag godkändes:

För Örebro läns skytteförbund.

Åts. En sköld med länets vapen, omgifven af två fanor. Omskrift: ÖREBRO LÄNS SKYTTEFÖRBUND

Fråns. En skottafla lagd på två korsade gevär samt omgifven af en krans. Omskrift: FÖR KONUNG OCH FOSTERLAND, under bilden TILL samt plats för namn m. m.

Akademiens sammanträde den 2 november.[2]

Akademiska ärenden. Anmäldes, att Akademiens utländske ledamot danske riksarkivarien A. D. Jörgensen aflidit.

Fast fornlemning. Riksantiqvarien meddelade, att genom k. remiss ansökan snart vore att förvänta angående tillstånd att för ändring af jernvägsstationen i Skara samt framdragande af nya spår derstädes, borttaga en mindre del af Brobackakullen, hvilken döljer lemningarna af det forna Gälaqvist. Enär ärendet var af synnerligen brådskande natur, beslöt Akademien redan nu besluta, att hos Kongl. Maj:t dels framhålla det ifrågavarande fornminnets mycket betydande beskaffenhet, dels hemställa ej mindre att, på sätt Kongl. Maj:t funne lämpligt, måtte utredas, huruvida ej stationen med de nya spåren skulle kunna utan stor olägenhet ordnas på annat sätt än det föreslagna och således utan att rubba ett vigtigt fornminne, än äfven att, innan bifall till den gjorda ansökningen lemnas, vederbörande måtte höras, huruvida någon antaglighet kan anses föreligga, att stationen inom en ej för aflägsen framtid kommer att helt och hållet flyttas till annan plats. På Riksantiqvariens hemställan beslöt Akademien dessutom begära att, derest Kongl. Maj:t funne skäl bevilja ifrågavarande ansökan, såsom vilkor derför måtte bestämma att omkostnaderna för en vetenskaplig undersökning af den ifråga-

[1] Kongl. Maj:ts beslut är för Akademien obekant.

[2] Förvaltningsutskottet sammanträdde den 30 oktober.

varande delen af Brobacka kulle skola bestridas af sökandena.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande restaurering och ändringar af *Utvängstorps* kyrka, Skara stift, *Fors* kyrka, Göteborgs stift, *Lunda* kyrka, erkestiftet, *Konga* kyrka, Lunds stift och *Tynderö* kyrka, Hernösands stift. Akademien hade intet att deremot erinra.[1]

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats en ansökan från *Tranås* församling, Lunds stift, att få utbyta det i församlingens år 1880 uppförda kyrka anbragta moderna altaret mot ett ännu i behåll varande gammalt altare, som då skulle restaureras. Akademien beslöt tillstyrka bifall, under förutsättning att arbetet med altarets restaurerande anförtros åt person, hvilkens kompetens blifvit af Akamien godkänd.

Förvaltningsutskottets sammanträde den 4 december.

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Utskottet beslöt inhemta k. Öfverintendentsembetets yttrande angående en af dr Ekhoff ingifven promemoria rörande föreslagna ändringar af *Husaby* kyrka, Skara stift.

Akademiens sammanträde den 7 december.

Akademiska ärenden. Till utländske ledamöter valdes museumsdirektör *Sophus Müller* i Köpenhamn och museumsdirektör fröken *Johanne Mestorf* i Kiel.

Utsågos för år 1898 till preses hr Björnstjerna, till ledamöter i Förvaltningsutskottet hrr Wedberg och Silfverstolpe, till suppleanter hrr grefve Snoilsky och Bowallius, till ledamöter af den historiska nämnden hrr Styffe, Malmström och Forssell, till ledamöter af den antiqvariska nämnden hrr Odhner, Hans Hildebrand och Montelius, till revisorer af Akademiens

[1] Kongl. Maj:t har rörande dessa kyrkor fattat beslut den 19 november.

räkenskaper hrr Törnebladh och Alin, till revisorssuppleant hr Odhner. Till ledamot af k. direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk för åren 1898—1900 utsågs hr Törnebladh.

Akademien beslöt tillstyrka anslag begärda af e. o. amanuensen F. Martin, docenten L. Wåhlin och dr Ellen Fries, men afstyrka ett af dr J. A. Thurgren sökt anslag.[1]

Kyrkor och kyrkliga fornlemningar. Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande restaurering af *Bråtensby* kyrka, Skara stift. Akademien hade intet att deremot erinra.[2]

Genom kongl. remiss hade öfverlemnats handlingar rörande tillärnad restaurering af *Högestads* kyrka, Lunds stift. Akademien beslöt att instämma i k. Öfverintendentsembetets utlåtande i ärendet, särskildt med afseende på hufvudportalens i tornet bibehållande i oförändradt skick.[2]

Visby stadsmur Jfr i det följande.

Medalj. 23. Följande förslag godkändes:

För k. Vetenskaps-Akademien.

Åts. Bröstbild. Omskrift: EDVARDUS NONNEN AGRONOMUS Nederst N. 1804 O. 1862

Fråns. En såningsman. Omskrift: PATRIAM TERRAM COLENDI VIAM ET ARTEM MONSTRAVIT I afskärningen: SOCIO MERIT. REG. ACAD. SCIENT. SVEC. MDCCCXCVIII

---

[1] De tre först nämnda anslagen beviljades den 22 december.

[2] Kongl. Maj:ts beslut är dateradt den 17 december.

Statens Historiska Museum och k. Myntkabinettet.

Samlingarnas tillväxt under år 1897.

10,290. *Gotland.* Två remsöljor (jfr M. 584), 2 pincettformiga rembeslag, dubbelviket tunnt beslag, rektangulärt beslag, allt detta af brons, bitar af en långkam af ben (jfr M. 526). Fem remändar, 3 ringar, 2 rännformiga beslag, tresidigt beslag, långsmalt beslag, bitar af en bränd trind ten, allt af brons.

Gotland. Atlingbo sn. Spiralvriden ring af försilfrad brons, yttre diameter 6,1—6,8 cm. — *Bunge sn.* Liten rektangulär alabasterplatta. — *Ejsta sn.* Öppen trind armring af brons. — *Hablingbo sn.* Dosformig spännbuckla af brons. — *Kräklingbo sn.* Dosformig dubbelskalig spännbuckla (jfr M. 538). — — Ringspänne af brons. — *Martebo sn.* Jerndolk från medeltiden. — *Rute sn.* Rund dubbelskalig spännbuckla (jfr M. 538), 2 djurhufvudformade spännbucklor (ATS IV fig. 178), 2 ringspännen, hög sölja, hvars kant bildar 8 uddar och hvars sida är genombruten af 8 hål, i ett af hålen en bit af en kedja, 3 bitar af kedjor, beslag, allt af brons. — *Sproge sn.* Ringspänne af brons. — — Hög sölja af brons. — *Vallstena sn.* Oval remsölja af brons.

10,291. *Gotland. Alfva kyrka.* Under golfvet hittades följande: en messingsnål, två små messingsbeslag, en fingerring, ett bokknäppe af messing, 205 små brakteater med W, 4 »svarta gutar», ett danskt Visby-mynt af år 1536.

Gotland. Hemse kyrka. Under golfvet hittades följande: två träskålar, ett stenkrus, bottendelen af ett dylikt, en hel och 8 brutna perlor af bernsten, en glasbit, 2 messingsknappar, fyra små tunna kopparskållor, 254 brakteater med W, 4 svarta gutar, 7 moderna kopparmynt.

10,292. *Medelpad, Indals sn, Bjällsta.* Bitar af en svärdsklinga, trekloadt redskap, allt af jern, funna i samma hög

som det ATS II s. 245 beskrifna fyndet. — — *Käfsta.* Två spjutspetsar af jern. — *Lidens sn, Öster Flygge.* Hålcelt af brons (gipsafgjutning); jernspjut. — — *Nilsbola.* Ringspänne af brons (jfr M. 592), 2 pilspetsar af jern. — — *Bodala.* Knifliknande redskap af jern. — *Selångers sn, Silje.* Obetydliga jernbitar, liten fältspatskärna. — — *Qvarsätt.* Hålmejsel af skiffer. — *Sköns sn, Kumo.* Två flintskärfvor, yxformad tunn skifva af glimmerskiffer (naturbildning?), näfverbitar, funna i en hällkista. — — *Lodom.* Brända benbitar, vittrade stycken af någon bergart, funna i en förstörd hällkista. — *Tuna sn, nära jernvägsstationen.* Svärdsklinga af jern, funnen

1.

2.

bland kol i en stenblandad hög. — — *Röde.* Stilettklinga af jern, funnen vid upplöjning af en äng. — — *Vattjom.* Jernbit och 2 bitar af brynen, funna i ett lager af kol i en låg platt hög; sköldbuckla af jern (jfr Rygh fig. 217), funnen i ett röse; 2 bitar af rödbränd lera, funna bland kol och brända ben i en hög; en perla af agat(?), funnen jämte skärfvor af ett lerkärl i en hög.

Sten med hål borrade från tvänne sidor.

10,293. *England, Dorset.* Fyra flintskärfvor. — Gåfva af *dr H. Stolpe.*

10,294. *Skåne.* En stenmejsel, en afbruten flintmejsel, en jernyxa; en fingerring och ett smycke af silfver (ny tid).

10,295. *Småland, Tveta hd, Rogberga kyrka.* Två messhakar af röd sammet.

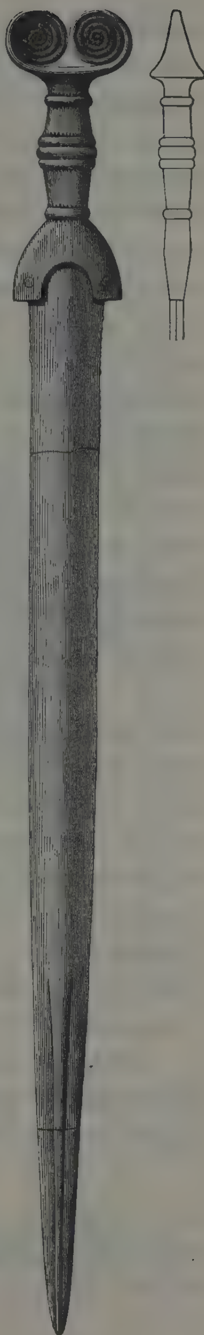
10,296. Två romerska konsularmynt, 2 byzantinska silfvermynt, en fyrdubbel fenicisk sikel af silfver, en partisk tetradrakm, silfver, tre portugisiska kopparmynt från Diu af år 1750, tre moderna tyska guldmynt, en svensk myntplåt.

10,297. *Uppland, Vallentuna hd. Vada kyrka.* Ett altarskåp från början af 1500-talet,[1] ett krucifix från medeltiden, ett timglas, en tennkanna, en messhake af hvitt siden med blommor, ett antependium af röd atlas, med ett Possevapen samt K P, I B och årtalet 1682[2] söndriga tafvelramar.

10,298. *Gotland. Hejnums sn, Bjers.* Särskild redogörelse skall lemnas för dessa fynd.

10,299. *Stockholm.* Jernyxa. — Funnen vid Birgerjarlsgatan å tomten mellan Mästersamuelsgatan och Jakobsbergsgatan.

10,300. *Blekinge, Bräkne hd, Hoby sn.* Hålcelt af brons (jfr M. 146). — *Medelstads hd, Förkärla sn, Förkärla.* Eggdelen af en

3.

[1] Altarskåpet är till kyrkan skänkt af riksrådet hr Erik Turesson (Bjelke) till Benhammar († före 1516) och hans fru Gunilla Bese † 1553. Deras vapen förekomma å altarskåpet (fig 1 och 2). Benhammar ligger inom Vada sn och fru Gunillas grafsten förekommer i kyrkan.

[2] Bjelkevapnet har äfven förekommit å detta antependium. Bokstäfverna beteckna grefve Knut Posse och hans första fru friherrinnan Ingeborg Bjelke, hvilken afled år 1682.

grönstensyxa, mejsel af ljusgrå skiffer?, bryne af sandsten, funna i en »brandfläck». Hålcelt af brons (jfr M. 146), funnen å en »boplats». — — *Nätraby sn. Aspö sund.* Bronssvärd (fig. 3). — — *Ronneby sn, Fornanäs.* Stor mängd skärfvor af svartgrå, hvitfläckig flinta (s. k. Karlshamns- eller Iföflinta), några få skärfvor af vanlig ljusgrå flinta, trindyxa af grönsten, två skärfvor af slipade grönstensyxor, stycke af slipsten af sandsten, platt rektangulärt bryne, några skärfvor af olika stenarter, en liten lerkärlsbit, 3 mycket små brända benskärfvor, allt funnet år 1895 å en stenålders-boplats. — — *Tvings sn,* 4 trindyxor af grönsten. — *Östra hd, Augerums sn, Augerum.* Flintmejsel, grå flintspån, 5 små flintskärfvor (fyra grå, en brun), funna i brandfläckar. — — *Jemjö sn, Jemjö backe.* Hålcelt af brons (jfr M. 146). — — *Lyckeby sn.* Fyrsidig grönstensyxa. — — *Lösens sn.* Gråbrun flintspån, fyrsidig grönstensyxa. — — *Sturkö, Ryd.* Talrika skärfvor af Karlshamnsflinta, en skärfva af ljusgrå flinta, 2 skärfvor af grönsten, 2 små grofva lerkärlsbitar, funna å en »boplats» nära Styrnäs udde. — — — *Skällenäs.* Många skärfvor af såväl Karlshamnsflinta som vanlig ljusgrå flinta, funna å en boplats, ungefär 12 m öfver hafsytan. — — *Torhamns sn.* Pilspets af skiffer, pilspets af hvitgrå flinta. — — — *Björkekärr.* Rund skrapa och skärfvor af Karlshamnsflinta, grå flintspån, bit af dylik; flat tunn sländtrissa af svart skiffer.[1] — — — *Lökaryd.* Bryne af sandsten. — *Karlshamnstrakten.* Två oslipade rätmejslar, (hälleflinta?). — — *Karlskronatrakten, Knipehall.* Tre trindyxor af grönsten, del af en tvärt öfver skafthålet afslagen grönstensyxa, tunn yxa af ljusgrå skiffer.

Blekinge, utan uppgifna fyndorter. Spjutspets (jfr Müller 364), spjutspets (jfr M. 174—176), bladet af en spjutspets, liten spjutspets (jfr M. 176), skaftcelt (jfr M. 167), 4 hålcelter

---

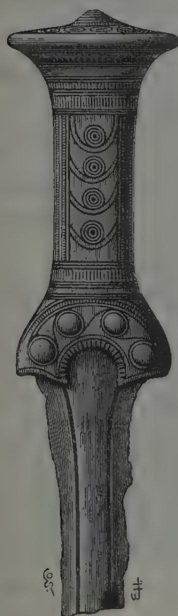
[1] Enligt Rosenbergs lexikon och generalstabens karta finnes intet Björkekärr i Torhamns socken, men väl Björkenäs; ett Björkekärr finnes i Ronneby sn.

(jfr M. 146), knif (jfr M. 189—192), pincett, korsformadt bågspänne, 2 trinda tenar, flat smältklump, allt af brons.

Kalmar län, S. Möre hd, Söderåkra sn. Hålmejsel af gråbrun, fläckig flinta.

Skåne, Ingelstads och Järrestads hd, Borreby sn. Två tväreggade pilspetsar (jfr M. 66). — *Villands hd, Ifvetofta sn.*

4.

5.

Fästet och öfre delen af klingan till ett bronssvärd (fig. 4), funnet i en åker på Sissebäcks egor strax vester om gränsen mellan Skåne och Blekinge.

10,301. *Gotland, Hafdhems kyrkogård.* Silfverkors, på ena sidan finns en otymplig bild af den Korsfäste (fig. 5), en bronsarmring, bildad af en tät trekantig flätning af flere fina

bronstrådar och sluten med en knut af samma slag som M. 609, 610, funna tillsammans vid ett skelett. Djurhufvudformad spännbuckla (jfr M. 535), några bitar af en trekantig yllesnodd, flätad ungefär på samma sätt som nyss nämnda armring, liten itubruten hartsklump, funnen vid ett skelett, som låg bredvid och parallelt med det förut nämnda. Båda lågo Ö—V. Åstkilliga sådana skelett äro funna på Hafdhems kyrkogård, omkr. 3 fot djupt. Jfr Inv. 9894, 10,301 B. Sex brakteater från medeltiden.

6.

10,302. *Öland.* Detta nr tillhör resultaten af lektor F. Bæhrendtz' gräfningar under år 1896, för hvilka redogörelse är lemnad i 1896 års *Månadsblad.*

10,303. *Stockholm.* Fem flaskstämplar, glasflaska, bit af remmare, 2 piphufvud, en stenkrusbit, en lerfatsbit, en porslinsbit. — Funnet på Helgeandsholmen.

10,304. Ett sassanidmynt, silfver.

10,305. *Uppland, Simtuna hd, Tärna kyrka.* En i trä snidad bild af jungfru Maria med Barnet, stående på en omvänd nymåne (fig. 6). Hon är iklädd en grön underklädnad samt en rikt draperad mantel med hvitgul utsida och blå insida, skorna äro röda.

10,306. Treguldenstycke af silfver från Westfrisland 1694.

10,307. Fem mynt (2 i guld, 2 i silfver, 6 i koppar) och 56 medaljer i silfver. — Leveransen från k. Myntet för 1895 och 1896.

10,308. *Södermanland, Svartlösa hd, Salems kyrka, Näs under Fogelsta.* Ett stenredskap.

10,309. *Uppland, Bro hd, Vestra Ryds kyrka.* Ett väl bibehållet altarskåp i sen gotik. — *Gåfva af församlingen.*

10,310. Riksdalrar 1568, 1610, 1615 och 1641 (Pommern), 4-mark 1615 och 1617, enmark 1617.

10,311. K. Karl IX:s 4-marker af 1604—1610 . . . 50 ex.
2-marker af 1604—1607 . . . 12 »
1-mark 1608 . . . . 1 »
½-marker 1607 och 1609 . . . 4 »
67 ex.

Uppgifvas härstamma från ett i Livland träffadt myntfynd. Jfr Inv. 10,320.

7.

10,312. *Småland, Östra hd, Skirö kyrka.* Ett måladt glasfönster med korsfästelsebild (fig. 7), bitar af ett annat glasfönster, 2 kalkkläden.

10,313. *Halland, Fauräs hd, Alfshögs sn, nr 2 Kärreberg* Skaftcelt af brons. — Funnen under plöjningsarbete i sank mark, förmodligen gammal sjöbotten, hvarest ofta gjorts fynd af stenåldersföremål. Å närliggande högre stenbunden mark

förekomma många små kullar, i hvilkatidigarehittats brända ben och en större kulle, »grafvenskölle», för omkr. 40 år sedan svårt skadad af skattsökare; i närheten befinner sig »domareringen».[1]

10,314. Ett danskt silfvermynt från Sven Estridssons tid.

10,315. Signetring af guld med friherrliga Falkenbergska vapnet i karneol.

10,316. *Halland.* Två flintredskap.

10,317. *Södermanland, Öknebo hd, Tveta sn, Jumsta.* Eggdelen af en tvärs öfver skafthålet afslagen grönstensyxa.

10,318. Signetring, som tillhört k. Adolf Fredrik. — *Gåfva af öfverbibliotekarien grefve Carl Snoilsky.*

8.

10,319. *Skåne.* Fyra hålcelter, ett afbrutet bronssvärd.

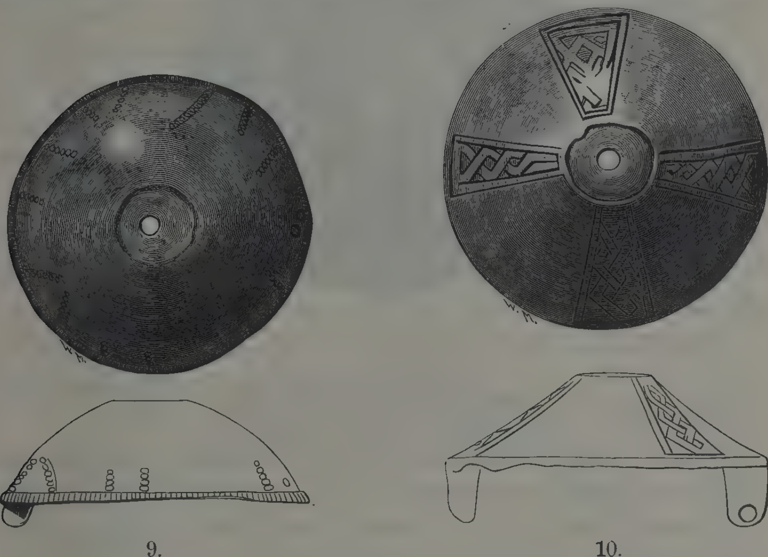
10,320. K. Karl IX:	2-marker 1607 och 1608 . . .	3 ex.
	1-marker 1606—1611	35 »
Jfr nr 10,311.		38 ex.

10,321. *Lappland, Åsele lappmark, Vilhelmina sn.* Två enskaliga ovala spännbucklor af brons, ornerade med ett ofvan sedt djur med utsträckta ben (fig. 8). Nästan halfklotformigt spänne af brons, upptill plattadt, den plattade delen något insänkt liksom för att mottaga någon inläggning, i midten

[1] Dessa upplysningar äro meddelade af hr C. Carlstedt i Falkenberg.

ett nithål, nålhylsan delvis qvar (fig. 9). Koniskt spänne af brons, toppen afplattad och försedd med en låg upphöjd kant, enkelt nålfäste (fig. 10). Tre koniska spännen i hufvudsakliga delar lika fig. 10; ett af dessa afbildadt fig. 11. Fjorton hela och 2 brutna perlor af glas (fig. 12 och 13). — Fyndomständigheterna äro dessvärre icke kända.

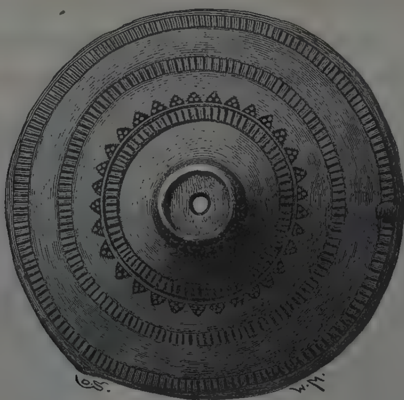
10,322. *Gestrikland*, *Ockelbo sn.* Oval spännbuckla af brons (jfr M. 577). *Småland*, *Konga hd*, *Elmeboda sn.* Eldslagningssten af mörkgrå qvartsit; dylik ljusare grå. — —

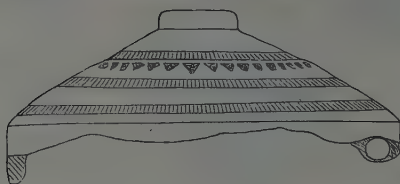

9. 10.

Långasjö sn. Grönstensyxa med påbörjadt ringborradt skafthål; eldslagningssten af rödaktig qvartsit, hjertformig, troligen naturlig rullsten, som blifvit använd, med karakteristisk fåra å hvardera bredsidan. — — *Sandsjö sn.* Grå flintyxa. — *Sunnerbo hd*, *Hamneda sn.* Harnesköppnare af jern med jernskaft. — *Södra Vedbo hd*, *Hults sn.* Grönstensyxa. — — *Mellby sn.* Jernspjut (jfr M. 272—275). — *Uppviddinge hd*, *Algutsboda sn.* Gjutform af svart skiffer från nyare tid. — — *Lenhofda sn.* Spjut af ljusgrå flinta. — *Vestra hd*, *Hultsjö sn.* Grönstensyxa med ej fullt färdigt skafthål. — *Östbo hd*, *Tånnö sn.* Ämne

till skafthålsyxa, hålet ännu ej påbörjadt; grönstensyxa med skafthål (jfr M. 39). *Vermland, Näs hd, By sn.* Hängprydnad af skiffer af hufvudformen M. 4. *Vestergötland, Viste hd, Tengene sn.* Ämne till skafthålsyxa af grönsten, hålet ej påbörjadt. *Vestmanland, Snefringe sn, Munktorps sn.* Skaftcelt af brons (jfr M. 141).

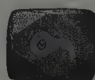

11.

12.

13.

10,323. Gustaf I riksdaler med hel kåpa, riksdaler 1559. Erik XIV riksdaler 1567, Sigismund mark ortig 1591 Gustaf II Adolf Würzburgs $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ riksdaler, samt stor emaljerad guldmedaljong med konungaparets bilder, Karl Gustaf medalj i guld BEH 6, Karl XI:s medalj i silfver öfver hans förlofning, präglad i Stettin år 1679 (förut ej beskrifven), Karl

XII kalabaliken i Bender (oval silfvermedalj) BEH 167, konungens död, oval guldmedalj BEH 217, Gustaf III oval guldmedalj öfver revolutionen BEH 21.

10,324. *Gotland, Halla sn, Unsarfve.* Fynd från 17 fornlemningar, undersökta af folkhögskoleföreståndaren Hans Hansson. Fornlemningarna utgöras af *högar* af jord och kullerstenar, runda och ovala, *stenkretsar* utan hög, *rösen* af i allmänhet jämnstora kullerstenar, en *rest sten.* Yttre fotkedja iakttogs endast omkring en hög. Högarne och stenkretsarne förekomma hufvudsakligen i graffältets SÖ och mellersta del, rösena äro öfvervägande i den NÖ delen.

1. *Stenkrets* utan hög, tvärmått 7 m. Under kullerstenslagret hittades i Ö delen svart jord med brända ben och en liten läderbit, i midten hittades 4 ganska stora gråstenshällar i N—S, utgörande betäckning till ett menniskoskelett, liggande på rygg med hufvudet mot N, på sidorna stodo några mycket små hällar på kant, bildande en slags kista. Inga fornsaker funnos hos skelettet, men öfver detta hittades ett skadadt jernsvärd och ett knifskaft af ben (möjligen senare inkommet i grafven).

2. *Rund hög*, tvärmått 4,2 m, höjd 1 m. Under dubbelt lager af kalkstenshällar ett qvinnoskelett, liggande på venstra sidan med hufvudet åt NNO, högra underarmen framåtböjd, den venstra uppåtböjd med handen under hufvudet, knäna lätt böjda. Omkring hufvudet 75 halfperlor af brons, bakom ryggen vid högra armbågen ett lerkärl (jfr M. 395), nedanför lerkärlet och öfver bäckenet bältebeslag af jern af la Tène-typ (jfr M. 300), tätt nedanför fötterna ett mindre lerkärl af samma form, derbredvid åt Ö en liten eneggad jernknif, invid fötterna fragment af romboidformiga bronsbeslag (typiska för la Tène-tiden) samt en bronshalfperla med flikar (jfr M. 363). Ifrågavarande bronsbeslag torde hafva tillhört fotbeklädnaden.

3. *Oval hög*, längd 7 m, bredd 1,2 m, höjd 0,15 m. Inga fynd.

4. *Rund hög*. Tvärsnitt 4,2 m, höjd öfver jordytan 0,15 m. Några brända ben.

5. *Rund hög*. Tvärmått 3,5 m, höjd 0,15 m. Inga fynd.

6. *Rund hög*. Tvärmått 5,5 m, höjd 0,15 m. I midten 0,6 m under toppen ett lager af svart jord med brända ben, bitar af ett lerkärl (jfr M. 390), bit af en smal jernring, bit af en tand (svin?).

7. *Rund hög*, tvärmått 5 m, obetydlig bredd. 0,3 m under ytan 3 hällar, som täckte en af små kantsatta kalkhällar bildad grafkista. I ett rum ett qvinnoskelett på högra sidan med hufvudet åt NNO, högra armen uppböjd med handen under hufvudet, den venstra tvärt öfver bäckenet, benen starkt uppdragna, knäna i jämnbredd med höfterna. Under hufvudet 45 bronshalfperlor, nedanför fötterna delar af ett lerkärl, jämte detta och fötterna bronsbeslag, bland dem bitar af romboidformiga, samt en bronshalfperla med flikar (jfr graf 2), ofvanpå bäckenet rembeslag af jern (la Tène-typ, jfr graf 2) och en smal jernring (jfr graf 2).

8. *Rund hög*, tvärmått 8 m, höjd 1 m, med stora kullerstenar. I SV delen liten bädd af träkol, i Ö kanten några obrända djurben.

9. *Rund hög*, tvärmått 3,6 m, höjd 0,15 m. I midten, i jämnhöjd med den kringliggande jordytan, några brända ben, remsöljebeslag af brons, bitar af bronsfibula (jfr Almgren, *Fibelformen* fig. 109), liten bronssten, bit af jernknif.

10. *Rund hög*, tvärmått 3,6 m, höjd 0,15 m. Starkt multnadt menniskoskelett, hufvudet åt NO. Vid midjan några lerkärlsbitar med sammanhängande linier och pricklinier — en bit, mycket grof, måhända af ett annat kärl —, öfver bäckenet bältesbeslag af jern (på en del små bitar spår af tyg) nedanför fötterna ett lerkärl.

11. *Rund hög*, tvärmått 7 m, höjd 0,3 m. Tätt under jordytan ett tunnt lager af brända ben samt 2 små rektangulära bältesbeslag af brons, en liten jernring, ett remändbeslag af jern.

12. *Rund hög*, tvärmått 6,4 m, höjd 0,3 m, fotkedja 4 m utom högens kant, bestående af några i cirkel satta kullerstenar, knappt synliga ofvan marken. Omkring 0,6 m under ytan ett menniskoskelett, hufvudet åt NNO, liggande på venstra sidan, båda underarmarna uppåtböjda, händerna framför ansigtet, benen något krökta, det venstra litet framom det högra. Vid händerna en jernknif med spetsen nedåt, framför midjan ett remändsbeslag af jern, och nedanför bäckenet på framsidan bit af ett jernbeslag till bältet, tätt bakom venstra lårbenet en liten smal jernten, under venstra foten och underbenet harpixtätningar till ett träkärl af 0,2 m genomskärning, inom denna harpixring — alltså nedlagd i kärlet — ett halfmånformigt jernföremål (knif?), under bäckenet en mycket skadad jernknif, tätt ofvanför denna en bit af en fyrkantig remsölja af jern, under skelettet, men vid bröstet en mängd perlor, 5 af bernsten, 3 af glasmosaik, de öfriga små, af glas (hvita, röda, gröna, blå, gula).

13. *Rund hög*, tvärmått 6,5 m, höjd 0,3 m. Nära 1 m under jordytan träffades i högens S del en väldig kalkstenhäll, under denna samt i midten en bädd af kol och brända ben, omedelbart derunder ett menniskoskelett med hufvudet åt N. Skelettet låg på venster sida med båda underarmarne uppåtböjda, den högra något mera än den venstra, så att högra handens ben lågo nedanför underkäken, knäna lindrigt krökta. Nedanför venstra underarmen hittades en jernknif med spetsen nedåt. I jorden hittades ett par skärfvor af bottnen till ett lerkärl.

14. *Rund hög*. Intet hittades.

15. *Rund hög*, tvärmått 6,5 m, höjd 0,3 m. I midten några kolbitar samt bland stenarne en väldig malsten.

16. *Stort röse*, tvärmått 10,5 m, höjd 1,2 m. Mycket stora stenar. Grafven tydligen förut rubbad, ty i midten på omkr. 1 m djup hittades huller om buller en del obrända menniskoben. Delar af lårben och underben lågo dock, som det tycktes, orubbade under kanten af en väldig gråstenshäll.

Bland de obrända benen hittades kol och ett brändt ben. I grafven hittades del af en jernknif, remsölja af brons, rektangulärt bältebeslag af brons, vid fötterna en harpixtätning till ett större träkärl, omkr. 40 cm i tvärmått, lerkärlsskärfvor, kindtänder af häst, svin och menniska.

17. *Rest sten.* Invid stenen hittades några kolbitar och en hörntand af svin(?).

Gotland, vid vägen mellan Tomta gård i Halla sn och Hallfoser i Dalhems sn. Graffältet utgöres af några runda högar med eller utan resta stenar. Flere högar äro förstörda eller skadade vid grushemtning. En hög undersöktes. I denna, som saknade resta stenar, träffades ett omkr. 20 cm djupt lager af svart jord, hela och brända ben, hvilket sträckte sig öfver större delen, men dock var tjockast i Ö; många stenar svärtade af sot och delvis förvittrade, hvadan det är antagligt, att bålet stått å grafstället. I kolbädden funnos 2 jernspikar, en böjd jernten, en jernnit, 10 hela och flere brutna rektangulära bältebeslag af brons, liknande dem, som hittades i Unsarfvegrafvarna 11 och 16.

10,325. *Vestergötland. Vartofta hd, Karleby sn, Karleby Fogdegården* Bronskittel med trekantiga öron som Rygh 353. — Funnen »vid påfyllning af en rofstibba i stora mossen på Karleby Fogdegårdens egor oktober 1896 omkring ½ aln i jorden».

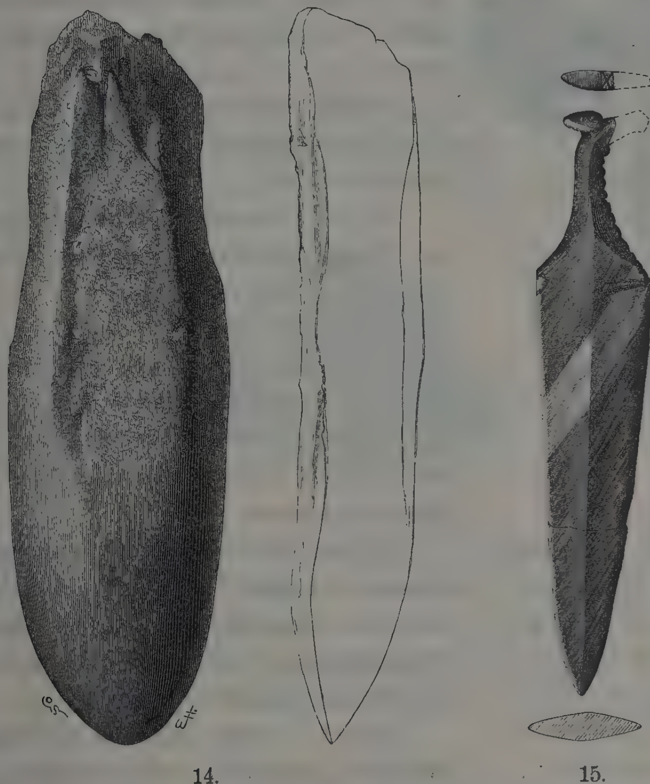
10,326. *Blekinge.* En stenkula.

10,327. *Gotland, Hemse.* Fem perlor, 3 obetydliga bronsbitar, en brakteat från k. Knut Erikssons tid (nästan utplånad), en penning från k. Birger, ett danskt-gotländskt och ett lybskt mynt, 3 svarta gotar, 83 brakteater med dubbelt W. — Funna under golfvet i kyrkan. Jfr inv. 10,291.

10,328. *Skåne, Gärds hd.* Jerncelt.

10,329. Tjugutre medaljer (guld 2, silfver 9, brons eller koppar 10, tenn 1, bly 1). — Inköpta på I. F. H. Oldenburgs auktion 23 och 24 april 1897.

10,330. *Lappland, Jockmocks sn.* Skifferyxa (jfr Aspelin 29, 31, 34), funnen på ett gammalt lapskt offerställe i Keppevara vid Stora Lule elf, ½ mil från Ligga (fig. 14). Två skifferyxor af samma grundform, funna vid olika tillfällen under samma år på en gammal lapsk lägerplats vid Suppekadde (en dryg fjerdingsväg från nyss nämnda fyndort). På samma ställe är förut funnen en stenyxa. — *Gåfva af jägmästaren H. Nordlund.*

14. 15.

10,331. Ett egyptiskt kopparmynt.

10,332. *Lappland, Åsele sn och by.* Dolk af brun skiffer (fig. 15).

10,333. *Gotland, Linde sn, Högvalls.* Ringspänne af silfver (jfr M. 588).

10,334. *Gotland, Follingbo sn, Rosendal.* Fyra kufiska mynt. — Funna i Tingshagen.

10,335. *Gotland, Stånga kyrkogård.* Femtiotre glasperlor, funna »vester om kyrkan bland menniskoben».

16.

10,336. *Gotland, Eskelhems sn, Valda.* Vigtlod af typen M. 645; vigt 82,52 gr. — Funnet i trädgården.[1]

10,337. *Gotland, Stånga sn, Frixarfve.* Hopböjd guldten. — Funnen i en åker.

10,338. *Gotland, Sjonhems sn, Sojvide.* Bronsföremål, se fig. 16. — Funnet i åkern.

10,339. *Gotland, Gothems sn, Busarfve.* Djurhufvudformad spännbuckla (jfr M. 535). — Funnen i åkern.

10,340. *Gotland, Gothems sn, Tommungs.* Litet ringspänne och remsölja af brons. — Funna i åkern.

10,341. *Gotland, Hejdeby sn.* Två remsöljor af brons, 13 andra, obetydliga föremål af brons.

10,342. *Gotland, Sjonhems sn Sojvide.* Spänne, 2 söljor, 16 smärre föremål, allt af brons, jernnit, skadadt jernföremål, 5 glasklumpar, ett petrifikat, rund, flat slät sten (tvärmått 2,5 cm.).

10,343. *Öland, Köpings sn, Hessleby.* Ring af guldbleck med kullrigt midtparti.

10,344. Rund silfverplatta med graverad bröstbild af Johan Banér.

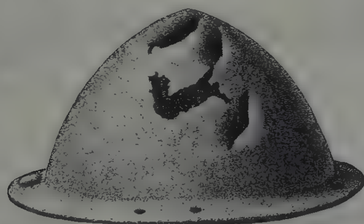
10,345. Bröstbild i silfver af k. Karl XII.

---

[1] Detta lod synes representera 20 gånger enheten.

10,346. *Gotland, Vestkinde sn, Kaungs.* Vriden tretrådig spiralring, tre bitar af en dylik, mindre spiralring, liten böjd tråd, 14 bitar af fyrkantiga tenar, tunn silfverplatta med inslagna ornament, 51 hela och 144 brutna kufiska mynt, allt af silfver. — Funnet vid sidan af en större sten i utmarken nära gården.

10,347. *Vestmanland, Snefringe hd, Svedvi sn, Fjällsta.* Oval, dubbelskalig spännbuckla af brons, jernspjut (jfr M. 499), jernspjut (jfr M. 503 *a*), 2 jernspjut (M. 504), stor eneggad jernknif, jernyxa (M. 484), jernyxa (jfr M. 481), *sköldbuckla af jern med märken efter spjutstötar* (fig. 17), 2 hästmunbett af jern, 2 stigbyglar af jern, jernkrok, 2 hästskor af jern, böjd jernnål, ringspänne af jern, ett obestämbart jernfragment.

17.

10,348. *Uppland, Vallentuna hd, Hammarby sn, Väsby.* Svärdsknapp af guld, inlagd med granater och, å ena sidan, derjämte med grön glasfluss i de fem halfrunda fälten vid nedre kanten (fig. 18). — Funnen vid harfning nära SO Urmula ej långt från östra stranden af Oxundasjöns sydligaste vik.

10,349. *Gotland, Linde sn, Salands.* Kedja och sidobeslag af brons till ett dryckeshorn, med infattade små glasflusser (fig. 19). Hela längden 26,5 cm.

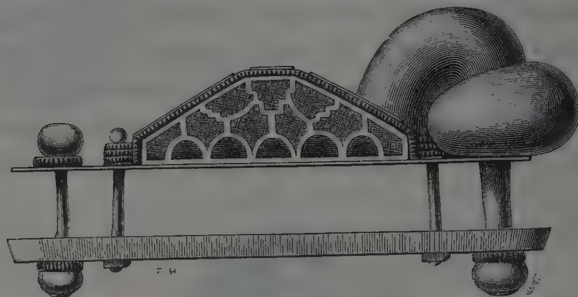
10,350. Sidentäcke, som uppgifves hafva tillhört Corfits Ulfeldt. — *Gåfva af domprostinnan C. Melin.*

10,351. *Helsingborg.* 36 danska s. k. borgarkrigsmynt; funnos jämte 332 dylika en fot under golfvet i konsul C. West-

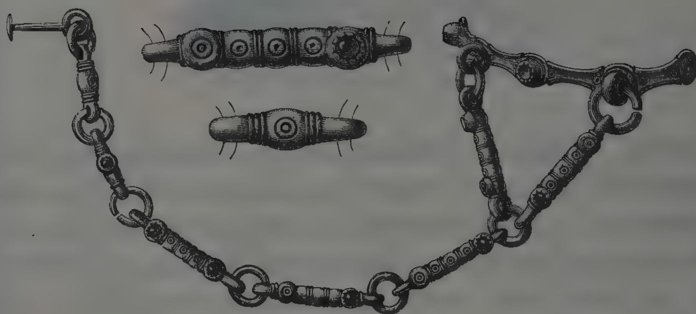
rups byggnad inom tomt 4—5 i qvart. Springporten, invid en gammal stengrund.

10,352. *Helsingland, Bergsjö sn, Högens by.* Två plogbillar och en knif af jern, funna i kanten af en med mindre träd och buskar öfvervuxen grafkulle, belägen i skogsbrynet vid foten af östra Bollebergets östra sida.

10,353. *Gotland, Björke sn, Norrgården.* Sex kufiska mynt.

18.

19.

10,354. *Södermanland, Ö Rekarne hd, Ärla sn, Rinkesta.* Slipsten från stenåldern (jfr M. 5).

10,355. *Öland, Högby sn, Torp.* Liten guldring.

10,356. *Stockholm.* Pip och öra af ett täljstenskärl. — Funna vid Nybergsgränd på Östermalm.

10,357. *Gotland.* Sju hela och 37 brutna kufiska mynt.

10,358. Reseschatull med 9 flata glasflaskor. — *Gåfva af musikdirektör J. A. Holmberg.*

10,359. *Gotland.* En romersk denar (Faustina d. y). 2 gotländska mynt.

10,360. *Gotland, Gothems sn.* Remhållare med ring af jern, hög bronssölja (jfr MBl 1878 fig. 39), remsölja af brons (jfr M. 584), tungformig remända af brons (jfr *Teckningar* ser. V fig. 34), djurhufvudformad ända till ett bronsbeslag, fogelformade bronsbeslag (jfr MBl 1878, fig. 44), två bronsnålar med halfsferiska hufvud, två bronsbeslag till ändarne af ett knifskaft, halfklotformig bronsskålla med hål i toppen, bronsnit, jernknif, sländtrissa af bernsten, 55 perlor af petrifikat, bernsten och glasfluss (bland de senare 4 med mosaik). — Närmare fynduppgifter saknas.

10,361. *Bohuslän, Inlands Torpe hd, Hjertums sn, Utby.* Flintyxa, grönstensyxa med skafthål.

Vermland, Brattfors sn. Hacka (?) af grå skiffer, eldstål.

10,362. Medalj i brons, slagen öfver friherre C. G. af Ugglas af Stockholms nya spårvägsaktiebolag, i 2 exemplar. — *Gåfva af kapten C. A. Odelberg.*

10,363. *Uppland, Sjuhundra hd, Skederids kyrka.* Ett altarskåp från slutet af medeltiden.

10,364. Medalj i brons för nötboskapsafvelns främjande, graverad af G. Ekvall, slagen af Jönköpings k. hushållningssällskap, men ej af Akademien godkänd för prägling å k. Myntet.

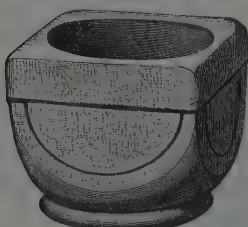
10,365. *Gotland.* Hög remsölja af brons (jfr MBl 1878 fig. 39); bronsnål (jfr M. 545); bronsföremål, bestående af en smal holk, i hvars ena ände sitter en ihålig, men mycket skadad kula. — *Burs sn.* Bronscelt (jfr M. 141). — *Gothems sn.* Förgyldt bronsspänne (jfr ATS IV fig. 226); djurhufvudformad spännbuckla af brons (jfr M. 537). — *Kräklingbo sn.* Bronsspänne med tillbakaböjd nålbehållare (jfr Almgren, *Nordeuropæiska Fibelformen* fig. 181); rundt kupigt bronsspännne (jfr M. 577).

10,366. *Gotland, Ardre sn, Petsarfve.* Öppen fingerring af brons (M. 619).

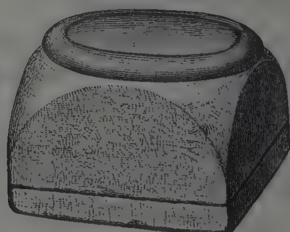
10,367. *Närike, Askers sn, Menigasker.* Grönstensyxa. — *Bodarne sn, Vena.* Grönstensyxa. — *Hallsbergs sn, Lillerberg.* Grönstensyxa. — *Kumla sn, Via.* Grönstensyxa. — *Lännäs sn, Prestebol.* Grönstensyxa.

Södermanland, Oppunda hd, Floda sn Himlinge. Grönstensyxa. — *Villåttinge hd, Lilla Malma sn, Fagerstuga.* Grönstensyxa med skafthål. — — — *Hossjö.* Grönstensyxa med skafthål. — *Åkers hd, Länna sn.* Grönstensyxa. — *Ö Rekarne hd, Stenqvista sn, Kolunda.* Grönstensyxa.

Vestergötland, Vadsbo hd, Björkängs sn, Töreboda. Grönstensyxa. — — — *Törsatorp.* Grönstensyxa.

20.

21.

10,368. *Östergötland, Hammarkinds hd, Gryts sn, Stegeborg.* Fingerring af guld, med infattad blå sten, graverade och med niello fyllda ornament i renässansstil.

10,369. *Öland, Stenåsa sn.* Flintsåg (jfr M. 73), liten, tjock rätmejsel af svartgrå skiffer.

10,370. *Stockholm.* Messingsskål. — Funnen på Helgeandsholmen.

10,371. *Småland, Vestra hd, Fröderyds kyrka.* Två skulpterade stenar från kyrkans romanska tid (fig. 20 och 21).

10,372. *Uppland, Lagunda hd, Giresta sn, Mälby.* Båtformig yxa af mörk sten, längd 23,1 cm. — Enligt uppgift funnen i ett röse. — — *Holms sn, Sjö.* Sexsidig vigt af messing, med 1678 1 L. — *Gåfva af major Axel Lilliestråle.*

10,373. *Jämtland, Åre sn, trakten af Åre.* Skafthålsyxa af jern, funnen på 12 tums djup ungefär 500 fot från grosshandlare Liljewalchs villa, 1½ mil från norska gränsen. — *Gåfva af Olof Henriksson, Medstugan, Dufed.*

10,374. *Södermanland, Oppunda hd, Stora Malms sn.* Yxa af grönsten.

10,375. *Helsingland, Ramsjö sn.* Grönstensyxa med skafthål.

10,376. *Gotland, Närs sn, Galls.* Sporre af jern.

10,377. *Stockholm.* Bitar af 4 fat eller skålar af glaseradt lergods, delar af en större mugg af rhenländskt lergods, bottendelarne af två lerdeglar. — Funna på Helgeandsholmen.

10,378. *Stockholm.* Ett litet stycke af en guldkedja, en lergök, en sked af messing, bitar af lerfat. — Funnet å Helgeandsholmen.

10,379. *Uppland, Färentuna hd, Adelsö sn, Björkön.* Rundt bronsspänne, svagt kullrigt, prydt med 2 sammanslingrade djurfigurer, pilspets af jern, bit af en benpryl, bit af ett skifferbryne, stor trissa af bränd lera, sländtrissa af grå täljsten, sländtrissa gjord af en marleka, sländtrissa af lera, spelbricka gjord af en marleka. — Funnet i svarta jorden.

10,380. *Öland, Algutsrums sn.* Spjutspets af jern, sölja af brons, del af en bronssölja.

10,381. *Uppland, Hagunda hd, Ramsta sn, Lund.* Mycket lång fyrsidig pilspets af jern, jernsporre.

10,382. *Stockholm.* Bit af mugg af rhenländskt stengods med årtalet 1565, delar af lerskålar och lertallrikar, del af fajanskruka, fyrsidig läderbit, ornerad med en större polygon och många mindre halfrunda bronsknappar, alla nitade på lädret. — Från Helgeandsholmen.

10,383. *Södermanland, Daga hd, Gryts sn, Stora Lamsäter.* Stenyxa afslagen öfver skafthålet. — — *Gåsinge sn, Åsby Langkärr.* Stenyxa med skafthål. — *Villåttinge hd, Lilla Malma sn, Högsjön.* Stenyxa med skafthål.[1]

[1] Uppgafs vara funnen vid Högsjön i Gåsinge härad.

Ett öre s.-m. i koppar från 1680-talet.

10,384. *Helsingland, Färila sn, Kårböle.* Ett skifferspjut, jernbetsel. — Funna i trakten af Kårböle kapell och skans.

10,385. *Stockholm.* Grönglaserad fot till kakelugn, ett orneradt svart kakel, delar af lerskålar, liten glasflaska, messingsknapp i kinesiskt mönster och en i roccoco, docksked af messing. — Från Helgeandsholmen.

10,386. *Östergötland.* Figur i bly, 11,9 cm lång, antagligen föreställande k. Karl XII.

10,387. *Stockholm.* Jernlod. — Funnet på Helgeandsholmen.

10,388. *Gotland, Eksta sn, Rondarfve.* Fem spirallagda silfvertenar, 188 hela och 116 brutna kufiska silfvermynt, bitar af ett lerkärl.[1] — Funnet vid plöjning i en hemmanets åker, kallad Bryåker, liggande ungefär en fot under jordytan.

10,389. *Gotland, Halla sn, Unsarfve.* Bronsspänne (jfr M. 531).

10,390. En malmgryta. *Stockholm, inom S:t Klara församling.* Två knifvar af jern med bronsskaft, en nyckel af jern, allt från nyare tid. *Dal, Sundals hd, Frändefors sn.* Stor grön ringformig glasperla med inlagda hvita, runda fält. *Kalmar län, Aspelands hd, Tveta sn.* Stenyxa jfr M. 40. *Småland, Kinnevalds hd, Almundsryds sn.* Orneradt föremål af ben från nyare tid. — *Konga hd, Linneryds sn,* Spade? af jern. — *Vestra hd, Fröderyds sn.* Skifformig rund sten med fördjupningar i båda sidornas midt. — *Östbo hd, Tånnö sn,* Båtformig stenyxa.

10,391. *Uppland, Långhundra hd, Kårsta sn.* Båtformig yxa af sten med skafthål; synes hafva blifvit uppskärpt, hvarvid eggen råkat att blifva alldeles skef och sned, hvilket ger yxans eggparti ett osymmetriskt utseende; dubbeleggad yxa af sten med skafthål.

---

[1] Spiralringarna väg 100,63, 99,45, 99,00. 74,1 och 60,85 gr. — De tre första torde få anses normerade efter samma vigt.

Vestergötland, Vadsbo hd, Flista sn, vid sjön Östens stränder. Spjutspets af brons (jfr M. 177). — *Kinne hd, Holmestads sn.* Korsformigt bronsspänne (jfr M. 326).

10,392. *Gotland, Sjonhems sn, Sojvide.* Bitar af minst 2 eneggade och ett tveeggadt jernsvärd, hvilka varit starkt hopböjda, bitar af 3 jernspjut (äldre jernålder), 3 bronsspännen, ett bågspänne af brons med toppskifva och inlagda granater, 2 små bronsprydnader, bit af parerstången och fästet till ett svärd af Vendeltyp, bit af bronsbeslag å svärdskidan, minst 5 bronsnålar, bronsnyckel (jfr M. 498), bit af bronsnyckel, 2 beslag af brons, 3 bitar af ornerade bronsföremål, flere söndersmälta bronsfragment, en böjd jernten, liten låg spelbricka af lera, sländtrissa af ben, 2 försteningar, 70 perlor af glas och sten.

10,393. Två plåtmynt (2 daler af 1714 och 1716), ett Sigismunds öre af år 1596.

10,394. *Gotland.* Spetsen af en flintdolk, jernnål (Hallstattstyp, fig. 22), 2 bronsbeslag med ringar, 2 fyrsidiga utan ringar (la Tène-tid), rännformigt bronsbeslag, prydt med 13 grupper af knappar, 4 tätt intill hvarandra i hvar grupp, 2 bronshandtag till nycklar, ett bronsspänne, 3 bronsnålar, ett bronsbeslag (fig. 23). Sköldbuckla af jern (Vendeltyp) med bronsbeslag (fig. 24), beslag af tunnt bronsbleck, hängprydnad af brons; sölja af brons från medeltiden eller senare.

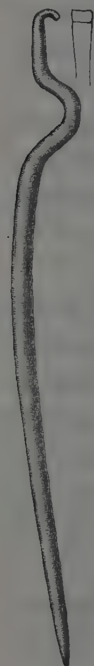
Gotland, Bro sn. En stenyxa utan och en med skafthål. — *Gammalgarns sn.* Skaftcelt af brons af utländsk typ.

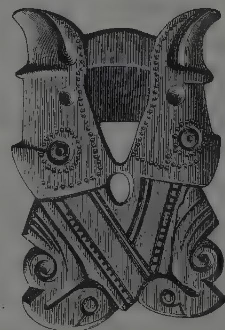
10,395. *Dalarne, Rättviks sn, Backa by.* Fynd ur tre grafvar. Graf 1: jernyxa (jfr M. 481), 5 pilspetsar af jern med tånge, ett eldstål (jfr M. 490). Graf 2: jernyxa, 5 pilspetsar af jern med tånge, eldstål, ett litet stycke flinta, ett bryne, en jernnagel med platt rundt hufvud. Graf 3: ringspänne af brons med inrullade ändar, armring bildad af 3 hopvridna bronstrådar, fingerring af brons, försilfrad, ensidig benkam, blå glasperla, millefioriperla, hvit dubbelperla af glas, bit af en dylik gul, bit af en annan gul glasperla, hvit stenperla, ett obestämbart tyskt mynt, ett mynt prägladt för k. Etelred II

af Wynsige i Exeter, ett mynt prägladt för k. Knut den store af Bruninc i London.

En jernbrodd, 2 hästskor af brons.

10,396. *Ryssland, guvernementet Moskwa, Zvenigorod-distriktet, stranden af Moskwa.* Halsring af brons, armring af brons, öppen fingerring af brons. — *Gåfva af hr Geo. H. Falkiner Nuttall.*

22. 23.

10,397. *Öland, Gärdslösa sn, Jemjö.* Halsring af brons, jfr *Månadsbladet* 1890, s. 128 fig. 48.

10,398. *Central-Amerika.* Gudabild af guld från indiangraf.

10,399. *Kalmar län.* Slipsten från stenåldern, 4 stenmejslar.

10,400. *Nerike, Längbro sn, Karlslund* Yxa, 2 svärd, en spjutspets, 2 sköldbucklor, 4 spännen, 4 beslag, sylliknande spets, smal ten, hake, allt af jern. — Hör till samma fynd som inv. 10,243, hvilket fynd är föremål för en särskild beskrifning.

10,401. *Stockholm.* Ett kakel, lerkärlsbit, ett föremål af messing. — Funnet på Helgeandsholmen.

10,402. *Vestergötland, Kullings hd, Härene sn.* Stenyxa utan skafthål, hålcelt af brons.

10,403. *Vestergötland, Kullings hd, Härene sn, Nolgården.* Två flintyxor.

10,404. *Uppland, Närdinghundra hd, Edsbro sn, Åsby.* Två spjutspetsar och en knif af jern, 3 glasperlor. Den ena spjutspetsen med två djupa urskärningar å hvardera sidan af bladryggen är afbildad fig. 25. Den andra spjutspetsen har ett smalt och svagt ryggadt blad. — Funna vid grusschaktning.

10,405. *Småland, Vestbo hd, Burseryds sn Rosenbol.* Liten hålcelt af brons, jfr M. 146. — Funnen vid odling af en åkerren på omkring 4 fots djup, liggande bland träkol.

10,406. *Bohuslän, Sotenäs hd, Tossene sn, Gistad.* Fyra delar af ett mycket anfrätt bronssvärd.

24.

10,407. *Gotland, Linde sn, Myrungs.* Liten jernyxa med fastrostade tygstycken, 1 bronsbeslag (jfr M. 512, 514 och 516, röd perla af glasfluss.

10,408. *Gotland, Eksta sn, Rondarfve.* Rundt genombrutet bronsspänne med enkelt nålfäste.

25.

10,409. *Gotland, Ganthems sn, Båtels.* Fiskhufvdformad hängprydnad (jfr M. 613).

10,410. *Gotland, Tofta sn, Smågårda.* Litet djurhufvudformigt spänne af brons utan all ornering.

10,411. *Gotland, Ganthems sn, Godings.* Liten stenmejsel.

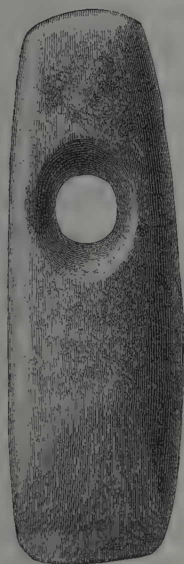
10,412. *Gotland, Eskelhems sn, Rovide.* Rund spännbuckla af brons (jfr M. 541).

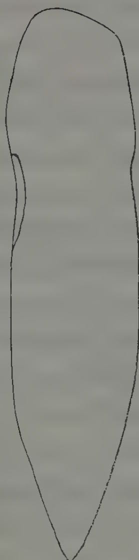
10,413. *Gotland. Vallstena sn, Gudings.* Liten spjutspets af jern med hullingar, rund metallkrampa med hvit beläggning, i hvilken är ristad en mycket primitiv teckning af en häst.

10,414. *Skåne, Gärds hd, Vä sn.* Fyra danska borgarekrigsmynt, en interregnum-hvid från Malmö; en k. Kristian II:s hvid från år 1513 (Malmö), en dansk 2-skilling af år 1563, en mecklenburgsk brakteat, ett k. Karl XII:s nödmynt (Flink och färdig), 3 utslitna mynt.

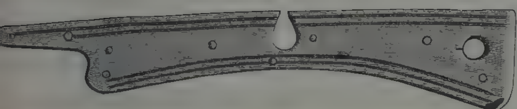
10,415. *Gotland, Hafdhems sn.* En del af ett rikt orneradt bågspänne (jfr M. 531). *Halland, Varberg.* Stenyxa med skafthål anbragt vinkelrätt mot eggens plan (fig. 33). *Småland, Östra hd, Nye sn.* Hålmejsel af skifferartad sten.

10,416. *Gotland, Mästerby sn.* Stenmejsel; liten hjertformig bronssölja (medeltid). — *Vestkinde sn.* Bronsnål med litet skålformigt hufvud, la Tène-fibula af brons, 4 bronsbeslag, del af bronskedja till ett dryckeshorn, 5 bronsnålar, jernsölja, bronsfibula, remändbeslag af brons jfr *Månadsbladet* 1895 fig. 20), del af ett bågspänne (jfr M. 530). — *Tofta sn, Krokstäde.* Stenyxa med ofullbordadt skafthål, ovanlig form;

26.

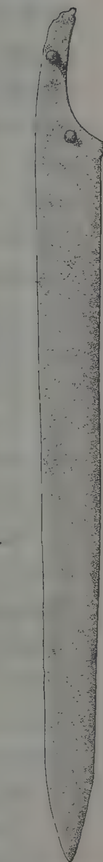

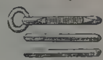

27. (Inv. 10,416).

28.

29.

tveeggad jernknif; mycket litet lerkärl. — *Tingstäde sn.* Tre bronsringar, 2 fingerringar af brons, en af silfver, liten hängprydnad af brons, 3 i konisk spiral lagda bronstrådar, sländtrissa af sten, 3 bitar af en bronskedja, 2 små spirallagda brons-tenar, 2 bronsbeslag, del af ett djurhufvudformadt bronsspänne, 2 små bronsrör, bronssölja, 12 perlor af glasfluss. — — Två stora bronsnålar. — *Vallstena sn.* Jernnyckel till ett bultlås.

10,417. *Östergötland.* Trindyxa af grönsten, oval eldslagningssten. — *Bankekinds hd, Björsäters sn.* Flintyxa, grå. — *Gullbergs hd, Stjernarps sn.* Stor flintdolk, liten fyrsidig grönstensyxa, liten skafthålsyxa af grönsten. — *Hammarkinds hd, Kärna sn.* Fyrsidig yxa af grönsten. — *Kinda hd.* Spjutspets af brun flinta. — — *Kettilstads sn.* Skafthålsyxa af grönsten. — *Valkebo hd, Nykils sn.* Trindyxa af finkornig grönsten. — *Östkinds hd, ÖHusby sn.* Trindyxa af grönsten.

10,418. Enmark af år 1556, 4-mark (klipping) af år 1569, två 4-marker af år 1611 (Karl IX).

10,419. *Halland.* Flintyxa.

Nerike. Två stenyxor utan skafthål.

Skåne. Nästan klotformig sten, försedd med en rännformig fördjupning kring midten.

Småland. En flintspån.

Vestergötland. En stenyxa utan skafthål.

Östergötland. Af flinta: 4 yxor, 9 mejslar, en spån, 5 dolkar, bit af dolk, 5 spjut, bit af ett spjut, såg, pilspets, obestämbart föremål; af annan stenart: 55 yxor utan skafthål, 44 stenyxor med skafthål, flat sten med borradt hål i midten. Från bronsåldern: en hålcelt, bit af en svärdsklinga, dolkklinga med harpixinläggningar (fig. 28), allt af brons. *Från äldre jernåldern:* ett jernsvärd (fig. 29).

10,420. *Östergötland.* Två perlor af glasmosaik. — *Vifolka hd, Normlösa sn, Myran.* Stor yxa af brun flinta (längd 36,5 cm).

10,421. *Gotland, Vänge sn, Rovalls.* Guldarmring med skålformiga ändar, bildad af tunnt guldbleck med inrullade kanter (vigt 58,7 gr) — Fig. 30.

Spiralböjd armring af en trind bronsten, gjutsömmar och gjutklumpar sitta qvar, å ena ändan omsluten af omlindning med ett smalt band, tydligen åstadkommen derigenom att gjutformen tagits öfver en så omlindad ring (fig. 31).

Dylik spiralring, i $1\frac{1}{4}$ hvarf.

Två slutna cirkelrunda ringar af brons, med samma slags omlindningsimitation (fig. 32).

Hälften af en dylik ring utan omlindning.

Tredjedelen af en dylik ring med omlindning på hälften.

Svagt böjd bronsten, ena ändan visar gjutfel.

Bronsnål af enastående form (fig. 33). Närmast nålen ett tillbakaböjdt menniskohufvud utan skägg. Från dess hjessa utgår ett vädurshufvud med spiralböjda horn och nästan S-formigt svängd hals, som är omgifven af en lös sluten ring. Bakom menniskohufvudets öron utgå två trinda tenar först rakt åt sidorna, sedan böjda nedåt och inåt, hvardera ändar i en sluten ring. I den ena af dessa sitta två lösa slutna ringar, i den andra en dylik ring. Nålens längd 13,7 cm.

Bronspincett, längd (nu) 6,95 cm, största bredd 3 cm (fig. 34).

Spjutspets af brons (fig. 35).

Allt detta hittades vid dikesgräfning i ett myrland, bestående af svartmylla på grus, som om somrarne begagnas till slåttermark, men större delen af de öfriga årstiderna är vattendränkt.

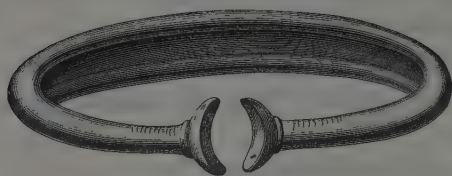
10,422. *Gotland, Lärbro sn, Keilungs.* Rikt ornerad djurhufvudformad spännbuckla af brons, 3 bronsfragment, tre sammanergade Gotlandsmynt, ett dr. Kristinas $\frac{1}{4}$-öre.

10,423. *Gotland, Vamblingbo sn, Siffride.* Ringspänne af brons, denar från kejsar Trajanus, 3 gotländska mynt af 1535, 2 obestämbara mynt, kranpropp i form af tupp, 3 moderna bronsfragment.

10,424. *Gotland, Boge sn, Pilgårds.* Ringspänne af brons.

10,425. *Gotland, Buttle sn, Velinge.* Ringspänne af brons, djurhufvudformad spännbuckla (jfr M. 535).

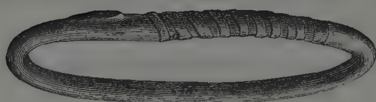
10,426. *Gotland, Akebäcks sn, Glammunds.* Dubbeleggad stenyxa med skafthål.

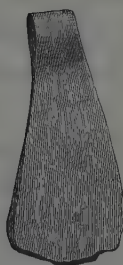
30.

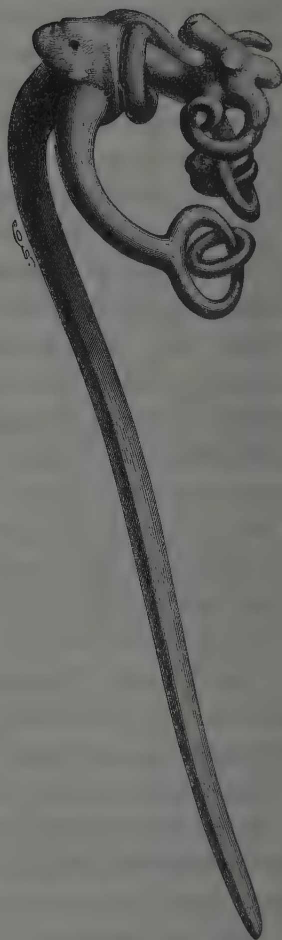
31.

32.

34.

33.

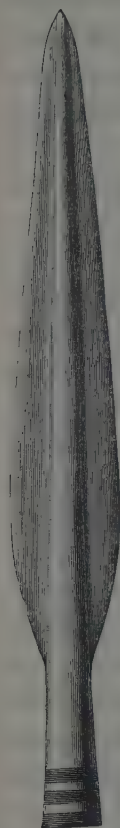
10,427. *Gotland, Hejdeby sn, Suderbys.* Jernyxa; jfr M. 484.

10,428. *Gotland, Lummelunda sn, Björkome.* Stenyxa utan skafthål.

10,429. *Gotland, Sjonhems sn, Petsarfve.* En k. Fredrik I:s Visby-hvid, 5 moderna fragment.

10,430. *Gotland, Grötlingbo sn, Salmunds.* Dosformig spännbuckla af brons.

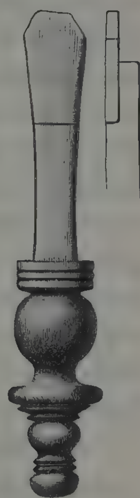
10,431. *Gotland, Halla sn, Broa.* Jernyxa.

35.

36.

37.

10,432. *Gotland, Halla sn, Högbro.* Två jernknifvar, ornerad grepe till lerkärl = M. 391, ett litet lerkärl = M. 390, ett par skärfvor af brända ben.

10,433. *Gotland, Vallstena sn, Norrgårda.* Brutet jernsvärd, fästet belagdt med inhamrade silfvertrådar (fig. 36).

10,434. Minnespenningar slagna med anledning af H. M. Konungens jubileum och utställningen i Stockholm (2 i förgylld brons, 2 i aluminium, 3 i tenn).

10,435. *Östergötland.* Klingan af en bronsdolk.

10,436. *Skåne, Ingelstads hd, Öfraby sn och by.* Litet silfverspänne från den äldre jernåldern, funnet jämte obrända ben i en af kalkskiffer bildad, 1,75 m lång stenkista i en åker. — *Oxie hd, Husie sn, Qvarnby.* Bred bronsdolk, funnen jämte lemningar af ett skelett i en 2,25 m lång ekkista i en grafhög. — Från professor Montelius' gräfningar år 1897.

10,437. *Vestergötland, Skånings hd, Saleby kyrkogård.* En bladsirad grafsten, öfre ändan rundad.

10,438. *Gotland, Halla sn, Unsarfve.*[1]

18. *Rund hög.* tvärmått 4,5 m. I jämnhöjd med den omgifvande marken ett skelett med hufvudet åt norr, liggande å venster sida, med armar och ben böjda. Vid hakan hittades en dubbelt konisk perla af guld med pålödda guldkorn, vid hufvudet och vid knäna små stycken af harpixtätning. En skärfva af ett groft lerkärl. På hvardera sidan af skelettet 3 stora gråstenar i rad.

19. *Rund hög,* i tvärmått 7,5 m. I jämnhöjd med den omgifvande marken ett skelett med hufvudet åt N, illa medfaret, Längs kroppen, antagligen framför bröstet, hittades ett jernsvärd,[2] med fästet högt uppe mot halsen, spetsen under ena höftbenet, eggen vänd från kroppen. Vidare hittades små bitar af jernbeslag till svärdet, en bränd benbit, ett stycke kol.

20. *Låg hög,* i tvärmått 4,5 m. I jämnhöjd med marken sparsamt med brända ben.

21. *Rund hög,* i tvärmått 7,7 m. I NV kanten (2 m från kantstenarna, 30 cm under ytan), en bädd af brända ben och kol. I denna hittades två spjutspetsar af jern, en bit af en sköldbuckla af jern (nedsatt bland de brända benen med spetsen nedåt), en bit af ett sköldhandtag af jern, ett kullrigt hufvud

---

[1] Jfr inv. 10,324.

[2] Jfr Montelius, *De förhistoriska perioderna,* pl. 15.

till en bronsnit, bitar af en grof jernknif, ett platt remändsbeslag af jern, bit af en bränd djurtand.

22. *Rund hög*, i tvärmått 9 m. I midten, i jämnhöjd med jordytan, en bädd af kol och brända ben; bland dem hittades en bit af ett eneggadt jernsvärd, en bit af jernbeslaget till slidan.[1] Af en mängd sotade stenar, som funnos i grafven, framgår att bålet varit anlagdt på stället.

23. *Rund hög*, i tvärmått 4 m. Tätt under ytan här och der små skärfvor af brändt lergods, deribland ett stycke, som antagligen tillhört ett murtegel. Grafven har troligen förut varit öppnad.

24. *Rund hög*, i tvärmått 6 m. I midten med riktning N—S sex kalkstenshällar, af dem 2 öfver hvarandra i N ändan. Hällarnas öfre yta ungefär i jämnhöjd med den omgifvande marken. Ungefär 20 cm under hällarna ett menniskoskelett med hufvudet åt N och ansigtet något vändt åt Ö. Skelettet låg på ryggen, med venstra armen något böjd utmed sidan, högra underarmen rätvinkligt böjd mot öfverarmen, så att högra handens fingrar lågo under venstra armbågen. Ofvan hufvudet ett lerkärl af vanlig gotländsk äldre typ med utsvängd buk, öfver bröstet en jernknif med spetsen liggande uppåt, öfver bäckenet en remsölja af brons, 3 rektangulära bronsbeslag, hörande till bältet, ett bågformigt bronsbeslag, som antagligen varit fäst vid bältet för att uppbära något föremål, bredvid venstra lårbenshufvudet ett platt och långt remändsbeslag af brons, nedanför fötterna en harpixtätning till ett träkärl, ini kärlet 2 jernbeslag, vid halsen 30 små perlor af glas, hvita, blåa och röda.

25. *Rund hög*, i tvärmått 7,5 m. I midten, i jämnhöjd med den omgifvande marken, brända ben och kol samt skärfvor af ett groft lerkärl (jfr M. 395) med en mängd små knopplika utsprång på buken, jernnyckel, jernnål, jernbit (låsfjäder?).

26. *Rund hög*, i tvärmått 7 m. Bland stenarna en nästan hel malsten. I midten brända ben och kol samt några små

[1] Jfr Montelius, *De förhistoriska perioderna* pl. 15.

bitar af tunna bronsbeslag, en liten jernknif och en fyrkantig remsölja af jern.

27. *Rund hög*, i tvärmått 6,5 m, bland stenarna ett stycke af en malsten; innehöll två grafvar. A. Närmast under stenlagret kol samt en jernknif. B. Under föregående flere små kalkhällar utan bestämd ordning, dock med hufvudriktning i N—S. Under dem, ungefär 1 m under högens topp, ett menniskoskelett med hufvudet åt N. Ansigte och bröst voro vända rätt nedåt, öfverarmarne längs kroppen, men underarmarne uppåtböjda, det venstra benet starkt böjdt; liket har varit nedlagdt på den venstra sidan. Under högra höften hittades en tjock jernring och spår af brons, 25 cm nedanför högra hälen ett litet lerkärl (jfr M. 330) med bottnen uppåt.

28. *Rund hög*, i tvärmått 5 m. 20 cm under högens topp ett dubbelt lager af kalkhällar i riktning NNO—SSV. Under dessa, 50 cm under högens topp, ett menniskolett med hufvudet åt N, liggande på venster sida, öfverarmarne längs kroppen, högra underarmen uppåtböjd, så att handens ben lågo framför ansigtet, venstra underarmen något böjd, dess fingrar vid höften, venstra benet böjdt i nära 90° vinkel. Vid halsen 18 små perlor, ofvan hufvudet ett lerkärl af vanlig äldre Gotlandstyp, vid midjan bit af jernbeslag till bältet.

29. *Rund hög*, i tvärmått 8,5 m, innehållande stora stenar i mängd; under dem huller om buller obrända menniskoben, en jernnyckel, jernbeslag till låset.

30. *Rund hög*, i tvärmått 4 m. Ungefär ½ m under högens topp några täckhällar till en kista af kantställda små kalkstenshällar; kistans längd 1,9 m, bredd 0,5 m. I denna ett qvinnoskelett i den vanliga ställningen: hufvudet åt N, ansigtet åt Ö, högra underarmen uppåtböjd, venstra armen sträckt vid sidan, venstra benet något mera böjdt än det högra. Kring hufvudet rester af hufvudbeklädnad af hafstång och 5 bronshalfperlor, vid midjan 3 rembeslag af jern och en jernrostklump, bakom bäckenet ett lerkärl (af den vanliga äldre typen med utsvängd buk), ofvanpå venstra foten en harpixtätning.

31. *Rund krets*, i tvärmått 5,6 m. 10 cm under jordytan brända ben, kol, svart jord, en tjock bronsring med vidsittande ögla (fullständig la Tène-typ), 2 bitar af bronsbeslag.

32. *Krets* af intill hvarandra satta stenar, i tvärmått 6,7 m, förut öppnad. Om hvartannat brända och obrända ben samt några skärfvor af lerkärl.

33. *Rund hög* i kanten af ett grustag. I ena kanten tätt under ytan några brända ben.

34. *Rund krets* med otydlig stensättning, i tvärmått 5 m. Intet hittades.

35. *Rund hög*, i tvärmått 7,5 m. Bland stenarne i östra kanten några små kalkhällar. I jämnhöjd med den omgifvande markens yta hittades kol och brända ben i flere småfläckar, ett rektangulärt bältesbeslag af brons, en liten rostklump af jern.

36. *Rund hög*, i tvärmått 6 m. I V kanten, ungefär 30 cm under högens topp, brända ben och kol, skärfvor af ett lerkärl, bältesbeslag af brons med remhållare af jern, remändbeslag af brons, 2 rektangulära bronsbeslag till bältet, bitar af en bronsfibula, bit af en jernknif, skadad jernnyckel, refflad blågrön perla, ett stycke af en armring af brons, smälta glasklumpar, bitar af mynningsrand till ett dryckeshorn, bit af ett sidbeslag till detsamma, bitar af en rund bronsskifva, bitar af bronstenar.

37. *Rund krets*, i tvärmått 5 m, med 2 grafvar. A. I vestra delen tätt under jordytan brända ben, kol, en liten bronsten, fyrkantig remsölja af jern, litet lerkärl. B. I midten 4 stora täckhällar, de två nordligaste gråsten, de andra kalksten, under dem ett menniskoskelett med hufvudet åt N och ansigtet vändt åt Ö. Båda armarna nästan raka framför bålen, benen raka, öfver hvarandra. Framför kroppen ett jernsvärd med eggen åt densamma, fästet vid hakan, spetsen vid bäckenet, ett par bitar af jernbeslag till slidan, rostklumpar.

38. *Rund hög*, i tvärmått 3 m, innehållande två grafvar. A. I midten brända ben samt två lerkärl (jfr M. 390 och 391).

B. I venstra kanten tätt under ytan rester af ett menniskoskelett (benen tidigare omkastade). Bland dem en läderbit, harpix, jernbit.

39. *Stor rund hög*, tvärmått 15 m, tätt under ytan kol, längre ned spridda obrända menniskoben.

10,439. Två ex. i förgylld brons af en medalj öfver allmänna utställningen. — *Gåfva af hofkamreraren Frans Ståhl.*

10,440. Gipsafgjutning af Knutsgillets på Åland sigill. *Gåfva af finske statsarkivarien R. Hausen.*

10,441. *Uppland.* Liten flintmejsel.

10,442. *Nerike, Ekeby sn, Näfversta.* Grönstenssyxa med skafthål. — *Kumla sn, Rala.* Flintdolk. — *Mosås sn, Säbylund.* Flat stenmejsel. — *Sköllersta sn, Lustebacken.* Större stenyxa med markerade smalsidor. — — *Viboda.* Grönstensyxa med skafthål.

Vestergötland, Vadsbo hd, Finnerödja sn, Kärr. Grönstensyxa med skafthål. — — *Hassle sn, Hasselrör Sörgården.* Stenyxa.

10,443. *Vestergötland.* Stenyxa med skafthål. — *Kinne hd, Lugnås sn.* Stenyxa med skafthål. — *Vadsbo hd, Töreboda-trakten.* Af flinta: tre mejslar, dolkskaft omarbetadt till en mejsel; af annan stenart: yxa med skafthål, till formen anslutande sig till de båtformiga.

10,444. *Södermanland, Daga hd, Frustuna sn.* Hängsmycke af guld (nyare tid).

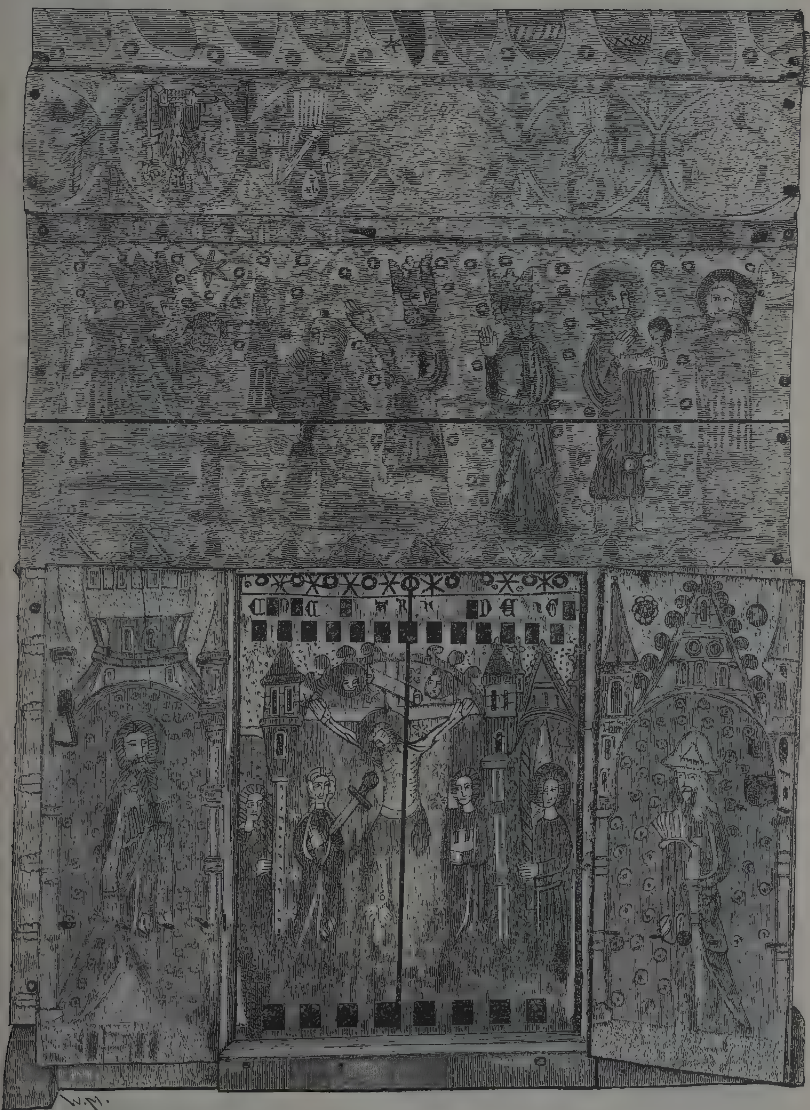
10445. *Vestergötland, Gäsene hd, Eriksbergs sn, Dragås.* Björnbergska ättens signet af silfver.

10,446. *Gotland. Sundre kyrka.* En orgel från medeltiden (fig. 38—39).

10,447. *Uppland, mynningen af Örsundsån.* Fem myntplåtar 1683—1720.

10,448. *Uppland, Ulleråkers hd, Bondkyrka sn, Ulltuna.* Bågspänne af brons (fig. 40), bitar af ett tveeggadt jernsvärd, stycke af en smalare tveeggad svärdklinga, två bitar af en jernknif, lerkärl innehållande brända ben, länk till en jernkedja,

jernkrok, 3 jernbroddar, bitar af ett bandformigt jernbeslag, tunnt bronsbeslag, brända menniskoben, bitar af ett hårdt

38.

och tätt ben (antagligen af häst), en tåled af hund och bitar af brända falanger. — En tjur ristade i marken strax bakom

en af ladugårdsbyggnaderna, hvarvid krukbitar och kol kommo i dagen, hvarefter det hela uppgräfdes.

39.

10,449. *Gotland, Follingbo sn, Rosendal.* Brakteat af guld (fig. 44).

10,450. *Medelpad, Sköns sn, Mon.* Kort bronssvärd (fig. 42), hålcelt af brons (fig. 43), bronsknif (fig. 44), »funna i en hög af jord och sten».

Lappland, Lycksele sn, vid Bågaträsket. Hålcelt af nordrysk form; afbildad i *Månadsbladet* 1872 fig.

Dessa föremål äro deponerade af Nordiska Museet.

10,451. *Gotland, Vamblingbo prestgård.* Dosformigt spänne af brons (jfr *Månadsbladet* 1879 fig. 25—26).

10,452. *Gotland, Närs sn.* Halsring af brons i två halfvor, förenade med en ledgång, litet ringspänne af brons.

10,453. *Vestergötland, Kinne hd, Lugnås sn.* En flintbit, flintspån, som tjenstgjort som knif. *Kalmar län, Handbörds hd, Fliseryds sn.* En jerncelt, en jernbit.

10,454. *Gotland, Björke sn, Norrgårda.* Platt ribba af blekt guld, liten kantbit af en silfverbrakteat af Gotlandstyp, ett helt och 19 brutna kufiska mynt.

10,455. Perlemoplatta med k. Karl IX:s bröstbild. — *Gåfva af arkivarien friherre B. Taube.*

10,456. *Afrika, Somali-landet.* Flere bearbetade flintor. — Erhållna genom byte från hr H. W. Seton-Karr.

10,457. *Uppland, Seminghundra hd, Skepptuna sn, Bergby.* Mindre, öppen, rund ten af guld, något tjockare mot ändarne, vigt 18,38 gr. — Funnen 3 fot djupt i svartmylla vid utvidgning af ån, som utfaller i sjön Hederviken.

40.

41.

10,458. *Halland, Faurås hd, Ljungby sn, nr 1 Lilla Ljungby.* Ett bronssvärd och ett bronsspjut, funna i Långemosse på en meters djup. — — *Köinge sn, Axtorna.* Ett jernföremål.

10,459. *Gotland.* Trindyxa af sten; kittel af tunnt bronsbleck med treflikiga öron, af hvilka det ena saknas, jernspjut, jernyxa. — *Burs sn.* Trindyxa af sten. — *Grötlingbo sn.* Förstärkningsskifvor af ben till en mycket stor kamm; kant-

bitar med treflikiga öron (för handtagets fästande) af ett större kärl af tunnt bronsbleck. — *Hemse sn.* Rätmejsel af hvit flinta. — *Mästerby sn.* Bit af ett flintredskap, bit af en stenyxa med skafthål. — *Rone sn.* Bit af ett bågspänne = M. 531. — — *Tomta.* Ringspänne af brons, delvis förgyldt och belagdt med rikt i niello orneradt silfver (jfr *Månadsbladet* 1887 fig. 54). — *Tofta sn.* Stenyxa med skafthål.

42.

10,460. *Öland, Gärdslösa sn, Störlinge by.* Två sköldbucklor af jern, ett sköldhandtag af brons, delvis belagdt med silfver, ett sköldhandtag af jern, fyra jernspjut (jfr M. 274 och 276, *Månadsbladet* 1896 fig. 106), ett tveeggadt jernsvärd, ett eneggadt jernsvärd (jfr M. 281), ett holkartadt jernföremål möjligen doppsko till ett af spjuten, mosaikperla af glas, liten öppen ring af silfverblandadt guld, bredare mot ändarne.

10,461. *Gotland, Bäls sn, Ösarfve.* Fyra silfvertenar, bit af en silfverring, bit af en kantram af silfver samt 431 silfvermynt, nämligen:

kufiska, 128 hela och 23 brutna samt en ensidigt präglad myntplatta,

angelsaksiska, k. Etelred II 92 hela och 2 brutna,

tyska, 171 hela,

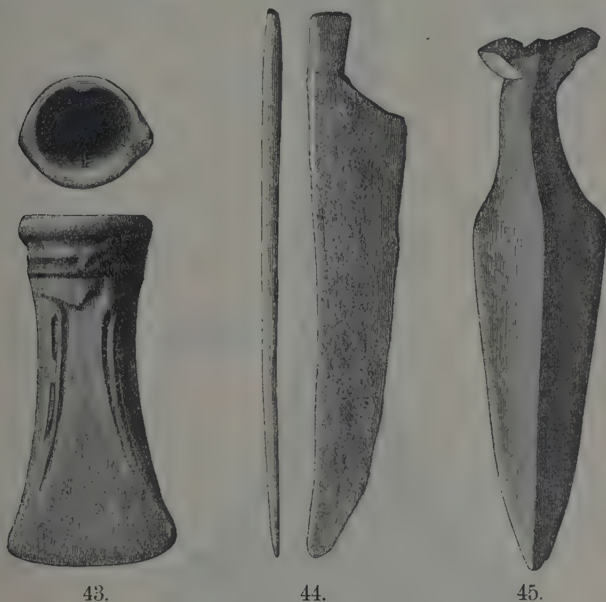
byzantinska, 7 hela och 2 brutna, präglade för Konstantin X och Ro-

manus II, Johannes I Zimisces samt Basilius II och Konstantin XI.

10,462. *Gotland, Anga sn, Stenstu.* Spänne, bildadt af två fiskhufvudliknande holkar. — Funnet under potatesupptagning.

10,463. *Gotland, Lokrume sn, Stenby.* Djurhufvudformadt spänne, hittadt i den s. k. Bryåker.

10,464. *Gotland, Vallstena sn, Bjers.* Trindyxa af grönsten, ena sidan mycket flatare än den andra, spår till afsats för skaftet. — Funnen i en åker.

43. 44. 45.

10,465. *Gotland, Lokrume sn, Björnungs.* Jerncelt. — Funnen i en åker.

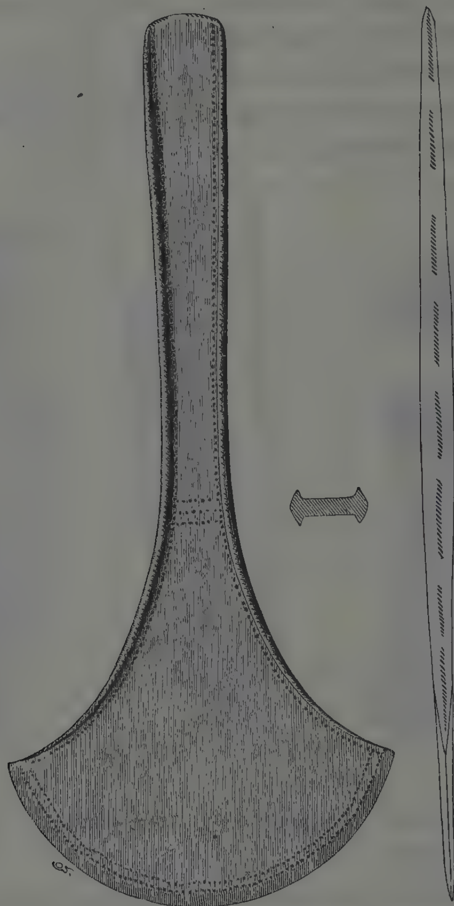
10,466. *Gotland, Vallstena sn, Grinds.* Två yxor af grönsten, litet spänne af brons, nyckel och yxa af jern.

10,467. *Gotland, Vallstena sn, Bjers.* Tre trekloiga jerngafflar lika dem från Vendelfynden; modernt jernbetsel.

10,468. *Skåne, Vestra Göinge hd, Norra Mellby sn.* Tutulusformadt bronssmycke från bronsåldern (i gipsafgjutning). — Funnet i en backe, kallad Sunne hög.

10,469. *Helsingland, Delsbo sn, Norra Sannäs.* Knif af skiffer (fig. 45).

10,470. *Södermanland, Oppunda hd, Husby Oppunda sn, Örsta.* Bitar af en benkamm; några rester af jernnitar.

46.

10,471. *Skåne, Ingelstads hd, Hörups sn.* Yxa af rödbrun, hvitfläckig flinta.

10,472. *Vermland, Nordmarks hd, Jernskogs sn, Södra Lian.* Ett 5-öre af år 1691.

10,473. *Södermanland, Sotholms hd, Sorunda kyrka.* Litet lerkärl med ljusgul glasyr, bottendelen af ett stenkrus. — Funna ungefär 4 fot under kyrkans golf.

10,474. *Halland.* Ena halfvan af en gjutform för hålcelter af brons i gipsafgjutning. — *Orginalet förekommer i Halmstads museum.*

10,475. *Småland, Konga hd, Södra Sandsjö sn, Böket.* Två flintmejslar.

10,476. *Östergötland.* En ovanligt stor skaftcelt, se fig. 46. — *Depositum från läroverksbiblioteket i Linköping.*

10,477. *Öland, Kastlösa sn, Stora Dalby.* Ett svärd och en knif af jern, ett lerkärl (från en hällkista); bitar af ett träkärl. — *Norra Mökleby sn, Hagby.* Spjutspets och knif af jern, bitar af ett tallrikformigt kärl af trä, några i sjelfva röset funna djurtänder; ett svärd, 2 spjut, en knif af jern; några djurben; bitar af ett stort lerkärl (funna i byns grustag). — *Resmo sn och by.* Ett lerkärl. — *Torslunda sn, Kåtorp.* Bitar af en tunn i eld skadad bronsten, fingerring af silfverblandadt guld. — Allt detta under år 1897 uppgräfdt af lektor F. Bæhrendtz.

10,478. Halfmarker af åren 1540, 1541 och 1544, enmark 1556, halfmark 1556, Revals ferding 1561.

10,479. *Uppland.* Romersk denar (Faustina d. y.).

Medalj i silfver öfver k. Gustaf II Adolf BEH 34.

Medalj i silfver öfver k. Fredrik I BEH 9 a.

Uplandia sacra.

Den flitige Erik Ihrfors har under året till Akademien inlemnat den tredje delen af sitt vidlyftiga arbete öfver Upplands kyrkor, signerad II. 1. Det är en qvartvolym, textad alltigenom och upptagande ej mindre än 1,345 sidor jämte

ett stort antal planscher. Delarne I. 1 och I. 2 sysselsätta sig med kyrkorna i Uppsala län. Denna del börjar behandlingen af Stockholms läns kyrkor.

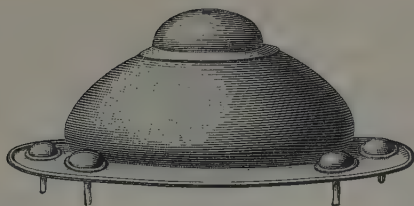
Planscherna återgifva kyrkornas yttre och deras grundplaner, flere funtar, ringklockor, graf- och runstenar. Texten, dessvärre affattad på latin, redogör för kyrkans utseende, historia, derest denna är känd, alla i kyrkan förekommande inskrifter o. s. v.

Dessutom finnas för hvar socken utdrag af de delar af kyrkornas böcker, som kunna vara af intresse för historien eller kulturhistorien.

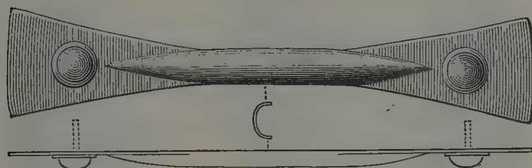
Österhvarfsfyndet.

Ett fynd från äldre jernåldern, anträffadt vid Österhvarf i Hvarfs socken, Aska härad, Östergötland, innehåller följande föremål.

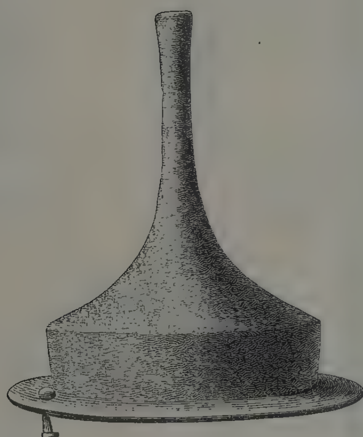
1. Sköldbuckla af brons, fig. 47. Har med sex nitar varit fästad vid skölden. Nitarna äro försedda med halfklotformiga bronsskållor. Äfven stiften äro af brons. Knoppen, som sutit öfverst å bucklan, saknas, men synes hafva varit fäst medels jernstift. En del af sköldbucklans brätt saknas. Endast en nit och en nitskålla finnas.
2. Sköldhandtag af brons, fig. 48. Nu i trenne delar. Nitarna saknas. Hör till föregående.
3. Sköldbuckla af jern, fig. 49. I bucklan tvänne qvarsittande nitar. Bucklans kantbrädd ej bronsbeklädd. Sköldbucklan skadad.
4. Handtag af jern till närmast föregående sköldbuckla, orneradt med några parallela linier. Afbildadt fig. 50.
5. Tveeggadt jernsvärd, afbrutet och starkt förrostadt. Längd 61 cm. Klingans bredd upptill 6,5 cm, nedtill 5,5 cm. Tångens längd 6,5 cm. Afbildadt fig. 51.
6. Spjutspets af jern, fig. 52. Längd 18,5 cm.

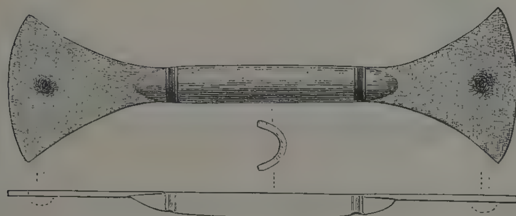
47.

48.

49.

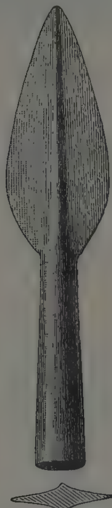
50.

7. Spjutspets af jern. I holken qvarsitter niten, som fasthållit träskaftet. Längd 20,5 cm. Afbildad fig. 53.

8. Bit af en benkam; den andra hälften af kammen funnen vid senare undersökning. Kammen har varit hopsatt

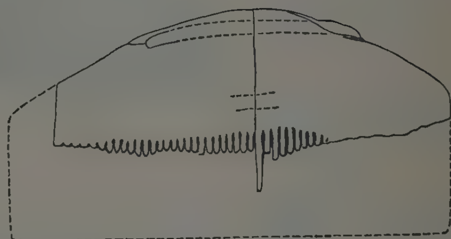
51.

52.

53.

54.

med två i midtskarfven indrifna jernsprintar. Afbildad fig. 54.

9. Bronsskålla till nit. Skållan mindre än de, som tillhört sköldbucklan.

10. Glasbägare i form af ett horn, med pålagda mjölkhvita och blåa glastrådar. Afbildad fig. 55.
Tillkommen från senare undersökning.
11. Ett spänne af brons, afbildadt fig. 56, med nålhållare af silfver, guldbeläggning å den runda skifvan, omgifven af en slät och en refflad silfverring; vid bågens knä en rund platta, nu skadad, och framför denna tre refflade silfverringar kring bågen. Längd 4,2 cm.
12. Två bitar af en jernknif, afbildad fig. 57.
13. En bit af en jernknif.
14. Del af mynningsbeslag af brons till dryckeshorn, afbildad fig. 58.

Fyndet hade gjorts vid grundgräfning för en stuga, som hofslagaren Jansson i Österhvarf ämnade uppföra på en höjd, der förut en väderqvarn stått. Qvarnen refs år 1859. Före qvarnen skall i högen hafva varit en kalkugn, som borttröjdes, då högen planerades för väderqvarnens uppsättande. Tiden härför okänd.

Högens nuvarande diameter omkring 40 fot.

Höjden uppgafs hafva före afgräfningen för grundläggningen af hofslagarens hus hafva varit omkring 3 fot, men torde hafva varit mera, att döma af den bortschaktade jord, som nu låg upplagd på andra sidan vägen.

Grafven, i hvilken fyndet anträffades, utgjordes af en elliptisk stensättning (längd invändigt omkring 7 fot; bredd omkring 4 till 4,5 fot på midten). Stenarna 2—1,5 fot eller mindre i diameter. En sten (2 fot lång) var kantig, de öfriga rundade. Några stenar qvarlågo orubbade; efter flertalet af dem, som bortflyttats, syntes hålorna, der de sutit.

Grafvens rigtning Ö—V.

I grafvens östra ände anträffades först *delar af skelettet* (antagligen nedre extremiteterna). Vid fortsatt gräfning vesterut anträffades först sköldbucklan af brons och strax derefter glasbägaren. Något längre vesterut träffades svärdet liggande

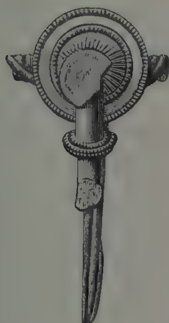

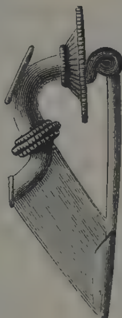
55.

tvärsöfver grafven i rigtning N—S, med ena änden nära grafvens södra kant.

Helt nära svärdet lågo för öfrigt sköldbucklan af jern och de båda spjutspetsarne. Jernsakerna lågo »i en klump» och glasbitarne närmast norr om dem. Stycket af benkam ansågs hafva legat nära jernsakerna, dock var man ej säker.

Fornsakerna och benen hade anträffats på »2,5 fots djup under jordytan».

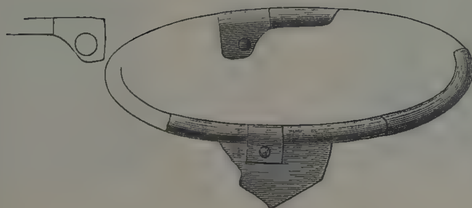

56.

57.

58.

Bland benen finnas två underkäksben. Enär de öfriga benen blott tillhöra en individ, torde vara osäkert, huruvida den ena underkäken verkligen tillhör grafven, åtminstone annat än sekundärt. Den påstods dock vara funnen tillsammans med den andra.

Att högen i äldre tid varit utsatt för rubbningar framgår af uppgifterna om kalkugnen och väderqvarnen. Omöjligt är

ej att grafven blifvit vid någondera anläggningen i någon mon skadad.

Utanför grafvens östra ände träffades ett lager af rödbränd lera, som sträckte sig öfver en yta af 12—15 fots diameter. Det röda lerlagret innehöll kol och aska, hvarjämte en mängd genombrända, eldskörnade stenar anträffades. Af denna bränning förmärktes intet spår inom grafvens område. Antagligen utmärker det brända området den forna kalkugnens botten.

Hofslagarens uppgift, att den största varsamhet användts vid fyndets upptagande, motsades af andra. Förutom hofslagarens två arbetsbiträden hade till stället samlats en mängd folk, som deltagit i letandet.

Hofslagaren lofvade att välta några stenar öfver grafven, för att förhindra obehöriga att rubba densamma.

Ingen jord påstods vara utskottad ur grafven, hvadan, om något ytterligare förekommit i densamma, utsigt är att finna detta mer eller mindre orubbadt.

Det här ofvan beskrifna fyndet härrör från den s. k. romerska jernåldern och torde, närmare bestämdt, förskrifva sig från 200-talet efter Kr. f.

Fyndet förvaras i Statens Historiska museum under inv. nr 8656.

H. Stolpe.

Svenska grafstenar.

I *Månadsbladet* för 1892 har jag börjat införa en serie afbildningar af svenska grafstenar. De sex exempel, som der förekomma (s. 81 f.), voro hemtade från Gotland. Nr 6 har en alldeles särskild karaktär, nr 1—5 hafva ett utseende, som är karakteristiskt specielt för Gotland.

Denna gång vill jag meddela några exempel från Vestergötland.

7.

Grafsten i Hasslösa, Vestergötland. Slät, fyrsidig häll, vidgad mot den ena ändan, den öfre ytan med ett bredt kors å smal stam omslutet af en ram, korsstammen uppstiger från en tillspetsad kulle (fig. 59).

59.

60.

8.

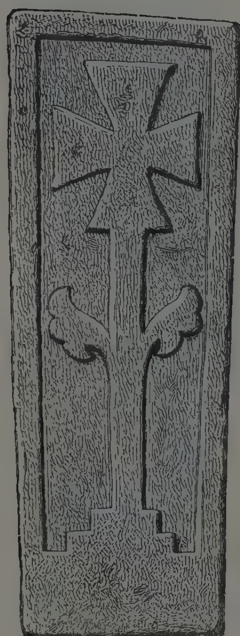
Grafsten i Åsled, Vestergötland. Slät, fyrsidig häll, den öfre bredare ändan rundad, öfre ytan, upptill begränsad af tvänne små rundbågar, har ett kors med korta och smala armar, nästan lika bred stam, som uppstiger från trappsteg (fig. 60).

Att anbringa ett kors på en grafsten var för visst naturligt, ty den dödes sällhet i lifvet efter detta berodde på Christi korsdöd. Men uppenbarligen har en annan tanke anslutit sig

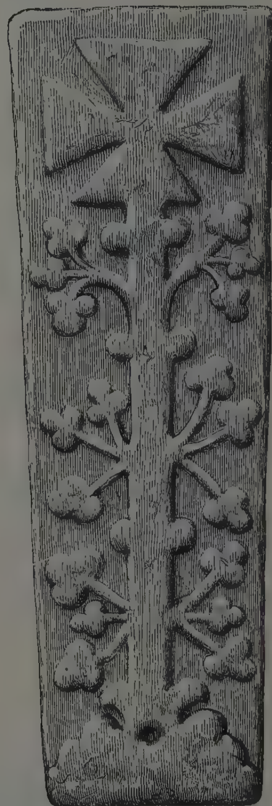
till den, som gaf korset plats å grafvården, nämligen tanke på det lif, som icke kan af döden kufvas. Ett uttryck för denna andra tanke finna vi i

9.

Grafsten, Husaby, Vestergötland. Stenen är mycket lik fig. 61, men från båda sidor af korsstammen springer ett blad fram (fig. 61).

61.

62.

Detta är ett tidigt, man kan säga skyggt försök att låta den nya tanken ympas in på den ursprungliga. Men denna nya tanke vann allt större anklang, det vegetativa elementet antog allt större mått. Man kunde välja tre sätt: antingen

sprungo bladen ut från korsstammen såsom i nyss anförda fall eller korsets armar voro yppiga och bladbärande eller ock spirade två växter upp från de trappsteg, å hvilka korset var rest. Jag meddelar här prof på dessa tre motiv.

10.

Grafsten, *Kinneved*, *Vestergötland.* Sjelfva korset enkelt, från dess sidor framspringa sex par af bladgrupper (fig. 62).

11.

Grafsten, *Skara domkyrka.* En enkel korsstam med armarne upplösta i rikt bladsirade grenar. Å korsstammen läses i majuskler inskriften *Benedictus electus* (fig. 63).

Denna sten har således blifvit lagd öfver en graf, i hvilken förvarades de jordiska lemningarne af en man vid namn Bengt, som hade blifvit vald till biskop i Skara, men kallats bort af döden, innan han hunnit vigas till sitt höga embete. Jag återkommer längre fram till denna inskrift.

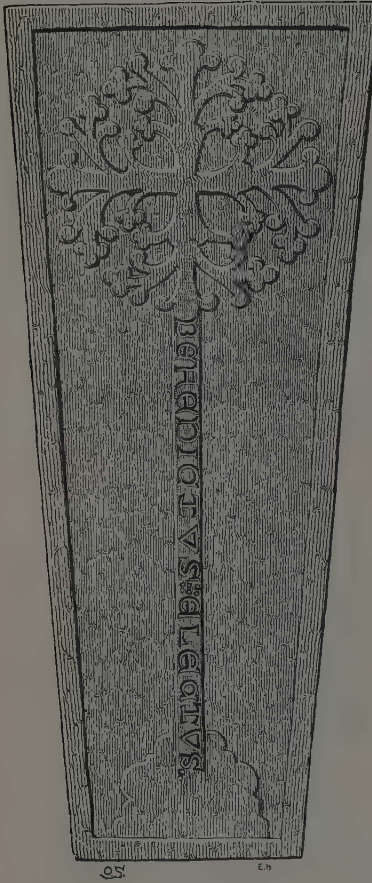
12.

Grafsten, *Edåsa*, *Vestergötland.* Trappstegen bilda en hög pyramid, korsstammen är ytterst enkel, sjelfva korset består af en midtblomma eller midtstjerna, från hvilken utgå i stället för armar fyra mångdelade blad. Vid sidan af korsstammens nedersta del uppspira från trappförhöjningen två rika, med synnerlig smak ordnade romanska bladrankor (fig. 64).

13.

Grafsten, *Ledsjö*, *Vestergötland.* Rund kulle, från hvilken uppstiger en enkel stam, uppbärande ett mångdeladt blad. Häröfver ett snedstäldt, rikt bladkors (fig. 65).

I stilistiskt hänseende råder mellan nr 12 och nr 13 en ytterligt stor skiljaktighet. I nr 12 är allt utbildadt på ett fullt harmoniskt sätt, framställningen utgör ett rikt deladt, men fullkomligt sammanhängande helt. I nr 13 har deremot

63.

64.

det organiska sammanhanget blifvit sönderslitet. Sjelfva korset har blifvit löst från stammen, hvilken förekommer på stenen utan all mening. Korset började alltmera träda tillbaka för växtmotiven.

65.

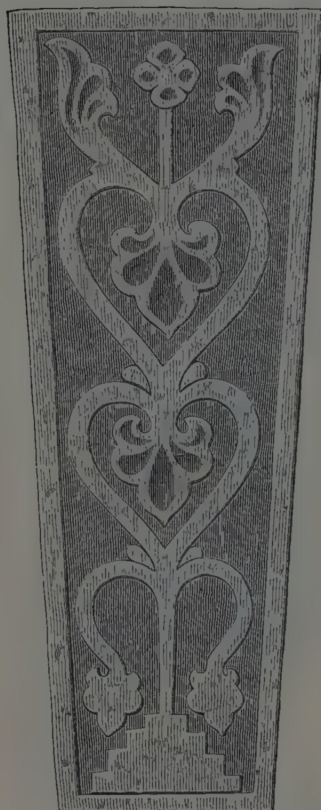

66.

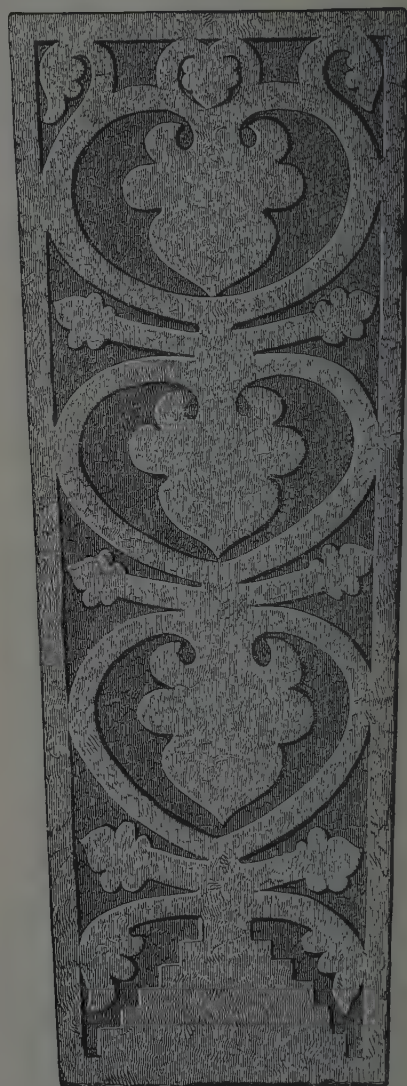
14.

Grafsten, Bjurum, Vestergötland. Stammen uppenbarar sig endast längst ned, strax öfver förhöjningen, och öfvergår derefter i tvänne bågar, som förena sig i ett gemensamt nedåtvändt blad och uppsända en på samma sätt ordnad fortsättning. Från de två öfre bågarnes föreningspunkt uppstiger ett litet kors mellan två fina blad. Nederst synes en yxa (fig. 66).

Stenen är af intresse genom det fina utarbetandet af motivet, men i all synnerhet genom yxan. »Yxan är satt till roten på trädet» och förgängelse synes således hota lifvet. Men växten står der qvar i rik utveckling, yxhugget har således icke gifvit döden.

67.

68.

Det stora korset hade reducerats till ett helt litet, hvilket så godt som försvinner bland den yppiga växtligheten. Äfven denna lilla påminnelse om korset försvann.

15.

Grafsten, Bjurum, Vestergötland. Häll med i hufvudsak enahanda anordning; undertill hafva de två första bladen blifvit vända nedåt, upptill har korset antagit formen af en liten fyrbladig blomma och de två vid sidorna uppstigande bladen hafva fått en rikare utveckling än i nr 14 (fig. 67).

16.

Grafsten, Forshem, Vestergötland. Häll med vid trappa och rundlar. Det lilla korset och den lilla blomman mellan tvänne blad hafva här försvunnit, i stället förekommer en fjerde rundel, mycket mindre än de andra, men påminnande om dem, och de två sidobladen hafva flyttats längre ut, så att de fylla hörnen (fig. 68).

På denna sten ses i vinklarne mellan rundlarne långt framspringande blad, på fig. 67 ses å motsvarande platser knoppar, på fig. 66 ses ingenting af sådan art.

På Lärbro kyrkogård, Gotland, såg jag för flere år sedan fyrkantiga grafkullar, ganska breda, omslutna af en träram och af en träribba liksom delade i tu efter längden. I sådana grafvar sades man, och hustru vara jordade.

En liknande sed synes under medeltiden hafva förekommit i Vestergötland. Åtminstone finnes i detta landskaps kyrkor och ännu mera å dess kyrkogårdar grafstenar hörande till ifrågavarande grupper, men bredare och genom en längsgående midtlist delad i tvänne halfvor.

17.

Grafsten, Gösslunda, Vestergötland. Dubbelhäll med bladverk påminnande om fig. 67 och 68 (fig. 69).

Här förekommer samma mönster å båda halfvorna.

Det föregående torde hafva visat, att inom denna grupp af vestergötska grafstenar uppenbarar sig en rätt rik utveckling, seriens stadier betecknas af enkla kors, kors med utspringande

69.

bladverk och slutligen uteslutande bladverk, någon gång med en obetydlig påminnelse om det ursprungliga korset. Vi få dock icke vara alltför snara att, om än äldre och yngre former otvifvelaktigt kunna uppvisas, våga försöket att inordna dessa

grafstenar i en kronologisk serie med mera eller mindre bestämda småperioder.

18.

Grafsten, Skara domkyrka. Dubbelhäll med olika framställningar i båda halfvorna (fig. 70).

70.

Här se vi det helt visst något senare mönstret med uteslutande bladverk tillsammans med det lika visst något tidigare mönstret med fullt utpräglad kors. Båda mönstren användas således samtidigt, mellan bådas uppkomsttider kan således ej något betydande mellanrum ligga.

19 och 20.

Grafstenar, Lugnås, Vestergötland. Dubbelhällar med olika mönster i båda halfvorna (fig. 71 och 72).

Här se vi prof på en fortsatt utveckling af ornamentsmotivet. De båda slingorna i fig. 69 stå temligen nära de förut

71.

meddelade mönstren, men det hela har blifvit yppigare. Ena halfvan i fig. 72 sluter sig ock dertill, under det den andra halfvan visar en annan typ; i alla de föregående exemplen har midtlinien varit med bestämdhet framhållen, här deremot svingar sig rankan från den ena sidokanten till den andra.

Äfven de enkla grafhällarna visa stundom en långt gången utveckling och höra således till de yngsta. Ett exempel visas här

21.

Grafsten, Österplana, Vestergötland. (Fig. 73.)

Mönstret visar här en viss likhet med den senast omtalade bugtiga rankan i fig. 72, men derjämte finnes här trots allt

72.

73.

virrvarr af slingor och blad ett omisskännligt midtparti, hvars nedre del har formen af en stor lilja, liksom två liljor förekomma i de båda öfre hörnen såsom afslutning till sidorankorna.

Liljemotivet är här inkommet såsom något nytt; annars förekommer den lilla fyrbladiga blomman eller — och detta är det vanliga — ett utbredt blad med flere rundade flikar.

Med afseende på ifrågavarande grafhällars tid behöfver jag endast påminna derom, att ornamentiken är rent romansk, samt hänvisa till bokstäfvernas form i fig. 63 och 74, i de inskrifter som, å dem förekomma. Dessa äro, såsom redan blifvit nämndt, med afseende på den förre af dessa stenar, majuskler. Granska vi dem närmare, finna vi, att de icke äro af de allra äldsta, ej heller af de yngsta d. v. s. 1300-talets. Med full trygghet kunna vi derföre hänföra denna rika grupp af stenar till tiden omkring år 1200, dock med större utsträckning af deras period inåt 1100-talet än inåt 1200-talet. Redan under det tredje årtiondet af 1200-talet började i mellersta Sverige den romanska konstens envälde brytas. Vi kunna således hänföra denna grupp till kk. Knut Erikssons och Sverker Karlssons regeringstider.

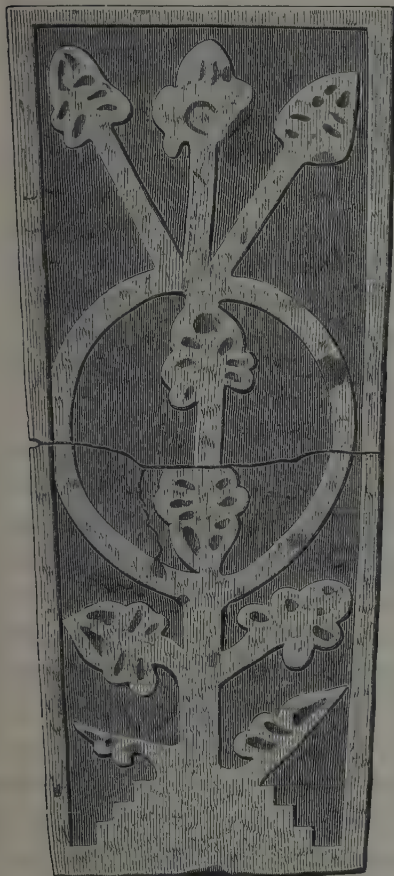

74.

Å en grafhäll hörande till denna grupp är inskriften tecknad med runor.

Det är alltid af intresse att gifva akt på en grupp af kulturföremål, inom hvilken ett rikligt lif gör sig gällande. Intresset ökas, när, såsom i detta fall, gruppen är lokalt begränsad: denna grupp tillhör Skara stift i dess gamla utsträckning d. v. s. Vestergötland, Dal och Vermland, om än de

exempel jag känner från de två senare landskapen äro temligen få. Att grafhällar af denna grupp någon enstaka gång träffas i det fordom norska Bohuslän, är lätt förklarligt till följd af dess läge invid Vestergötland.

75.

76.

Inom andra landskap ses visserligen grafhällar med kors och med bladornament, men de visa mycket afvikande mönster, äfven inom Vestergötland träffas sådana, men helt sällan. Som prof må tjena fig. 75, från Broby, och fig. 76, från Bjurum.

Hans Hildebrand.

Kungsstugan i Örebro.

Anmodad att uttala mig angående flyttningen af den s. k. Kungsstugan, hvilken af byggmästaren Lindström blifvit skänkt till Örebro stad, får jag anföra följande.

Tre för mottagande af byggnaden föreslagna platser hafva blifvit mig förevisade.

Af dem synes mig en, inom den s. k. Oskarsparken, vara i yttersta grad olämplig, emedan den åldriga stugan der, mellan raderna af moderna hus, skulle komma i en fullkomligt främmande omgifning, hvarigenom intrycket af den åldriga byggnaden skulle blifva ytterligt stördt, under det att minnesmärkets plats i en sådan omgifning måste verka främmande och förefalla omotiverad.

Den andra platsen, på den s. k. holmen, är onekligen vida bättre och å denna skulle helt visst mera än en vacker plats för Kungsstugan kunna utses, men ändock synes mig stugans flyttning dit icke lämplig. Holmen ligger långt bort från stadens medelpunkt, hvadan man måste företaga en vandring för att komma i tillfälle att se stugan, hvilken i följd deraf helt visst icke skulle blifva uppmärksammad så som hon förtjenar. Det aflägsna läget skulle dessutom göra det nödvändigt att företaga åtgärder till beredande af tillträde till stugans inre och till minnesmärkets fredande mot okynne. En stuga måste uppföras i närheten, i hvilken en vaktare bodde, som förde de besökande in i stugan och vakade öfver hennes säkerhet. Det är knappast nog, att en vaktare bor på stället. Platsen behöfde inhägnas, på det att byggnaden skulle blifva skyddad, men om å ena sidan åtgärder att afstänga en del af holmen törhända af mången icke skulle helsas med glädje, så utgör, å andra sidan, stängsel icke något fullständigt skydd, alldenstund man skulle kunna i båt färdas till den afstängda delen af holmen. Kungsstugan är för öfrigt icke mycket stor

— med en längd af 54 fot och en bredd i öfre våningen af 27 fot. Hon skulle derför på holmen, som ligger temligen öppen, förefalla liten och obetydlig.

Den tredje mig förevisade platsen, i Slottsparken öster om Strömparterren, synes mig deremot fullt lämplig. Här kommer stugan att ligga midt i staden, man behöfver ej företaga en särskild vandring för att få se henne, man kan icke undgå att komma i hennes närhet. En husrad finnes visserligen i närheten, men denna ligger ej mycket nära, den är bortskymd af träd, och radens längdriktning är vinkelrät mot stugan. Det finnes derföre ingen lockelse att anställa en jämförelse mellan den gamla byggnaden och de nya. Slottsparken, i stadens midt, är så mycket besökt, hvad der sker är i så hög grad underkastadt kontroll, att alla extra åtgärder för bevakning göras öfverflödiga.

Länets samling af smärre fornminnen förvaras inom slottet, och det vigtiga fornminnet Kungsstugan skulle, enligt detta förslag, komma helt nära slottet och de der förvarade fornföremålen. Samlingens intendent kan beqvämligen utöfva tillsyn öfver stugan, och samlingens vaktmästare kan i henne införa besökande. Man kan dessutom tänka sig, att föremål från 1500-talet, som införlifvas med samlingen, kunna få en lämplig förvaringsplats i sjelfva stugan.

Läget inom denna del af Slottsparken är vackert, och intet finnes här, som kan locka till en jämförelse mellan fornstugan och omgifvande byggnader. Bland träden kan stugan icke synas hafva ett omotiveradt läge, hon kan ej störa omgifningen eller genom denna blifva störd. All anledning till en ogynnsam jämförelse faller bort. Skulle en forskandes blick från stugan glida öfver trätopparna bort till slottet, så skadar detta icke; stugan är liksom slottet ett arf från förgångna tider.

Källrarne under Kungsstugan, uppförda af sten, äro måhända till större delen äldre än träbyggnaden. Deras flyttande torde icke kunna sättas i fråga. Då förfaller äfven frågan att flytta de två i senare tid tillbyggda källarhalsarne; den i den

enas gafvel förekommande stenen med borgmästar Boms bomärke och årtalet 1617 bör förvaras i Kungsstugan eller fornsakssamlingen. Genom att detta större källarutsprång får försvinna göres det möjligt att ersätta den nuvarande trappan till öfverbyggnaden med en, som trognare motsvarar den ursprungliga trappan, om hvars resning och bredd omisskännliga antydningar finnas.

Som det torde finnas nödigt, att stugan tages sönder för att kunna flyttas, måste noggranna teckningar, helst kalkeringar, tagas af de ännu förekommande målningarne, hvarjämte de olika delarne af stugans inre och yttre böra fotograferas före nedtagningen, så att hopsättningen å den nya platsen kan utföras med full säkerhet. Stockholm den 22 februari 1897.

Hans Hildebrand.

Afbildningar af Kungsstugan och målningarne i hennes inre förekomma i illustrerad *Sveriges historia*, del 3, s. 280 och 281.

Stugan flyttades af Örebro stadsfullmäktige till den s. k. holmen, der den sedermera lär hafva varit utsatt för åverkan.

Skulpterad sten rest i Uppsala Carolina-park.

Till Rektorsembetet vid Uppsala universitet.

Enär en af k. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens tjenstemän vid besök i Uppsala nyligen funnit den i Carolinaparken uppställda skulpterade gotländska portalstolpen af sten från medeltiden illa åverkad genom å densamma inristade bokstäfver m. m., af hvilka åtskilliga uppenbarligen anbragts för kort tid sedan, får jag härmed meddela detta förhållande samt hemställa, att genom Rektorsembetets benägna försorg åtgärder måtte vidtagas för skyddande af detta minne af medeltidskonst.

I sammanhang härmed får jag vidare framhålla, att ifrågavarande sten genom sitt lösa material är, om den står på öppen plats, särdeles utsatt för åverkan af nyss nämnda slag, hvarföre tillräckligt skydd ej torde kunna beredas densamma annat än inom stängd lokal.

Den torde derföre med fördel kunna öfverlemnas till universitetets museum för nordiska fornsaker att under dess vård förvaras. Skulle hinder härför möta, är jag villig att, om Rektorsembetet så önskar, mottaga stenen såsom depositum i Statens Historiska Museum. Stockholm den 14 oktober 1897.

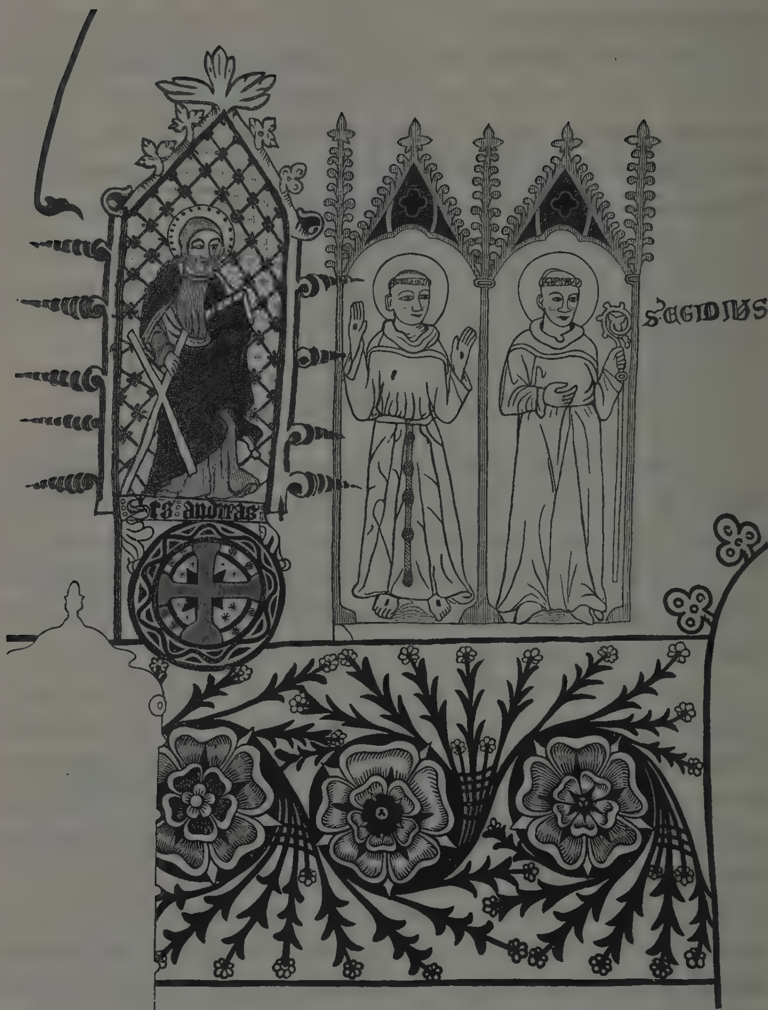
Hans Hildebrand.

Målningar i gotländska kyrkor.

I *Månadsbladet* för 1895 har jag s. 34 och 35 återgifvit tvänne prof å de i senare tid blottade målningarna i Hemse kyrka på Gotland. Jag återgifver här på nytt den ena bilden (fig. 77), för att med denna sammanställa ett prof på målningarna i Ganthems kyrka, ett stycke, som aldrig varit öfverrappadt och således står obestridligen qvar i ursprungligt skick (fig. 78).

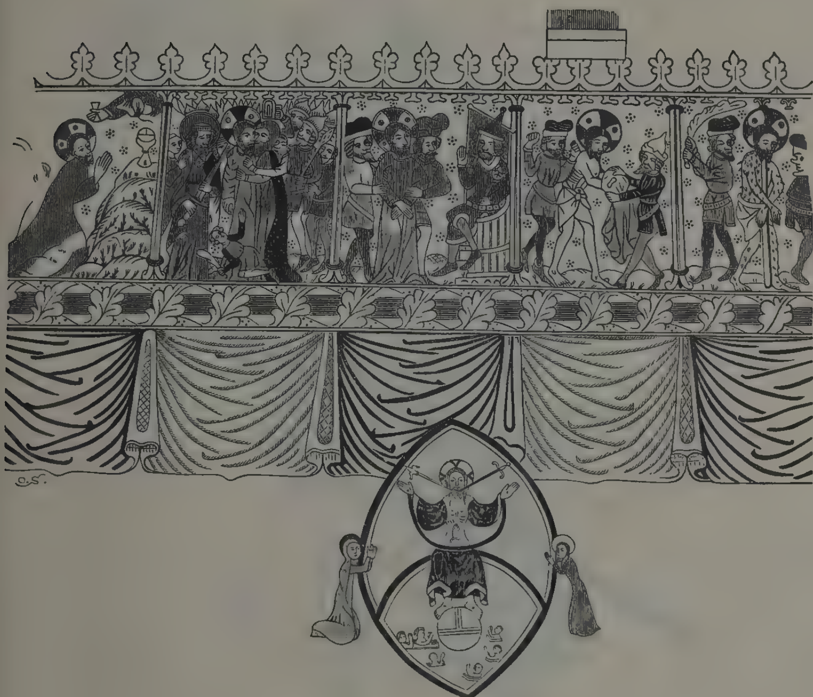
Vi se här ett bredt band, som är fyldt med målade taflor, i detta fall scener ur lidandeshistorien: bönen i Getsemane, Judas' kyss, Christus inför Pilatus, Christi kläder dragas af, gisslingen. Under bandet följer det sedvanliga draperiet. Nederst ses den på regnbågen tronande Christus inom en s. k. mandorla, som uppbäres af tvänne knäböjande helgon.

Från anordningar i det landfasta Sverige för kyrkomurarnes dekorerande med bilder afviker den gotländska målningen ganska mycket. På Gotland pryddes i regeln endast det mellersta partiet af väggarna med en rad af taflor, under det man på fastlandet i regeln täckte hela ytorna, början de något ofvanför golfvet och fortsättande ända upp till hvalfkanten.

77.

Äfven vid hvalfvens dekorerande med färg följde man på Gotland och på fastlandet helt olika regler. I fastlandets kyrkors hvalf upptagas de bugtiga ytorna af figurer eller figurgrupper och ornament af en särskildt utpräglad karaktär. I de gotländska kyrkornas hvalf ses blomsterornament sprin-

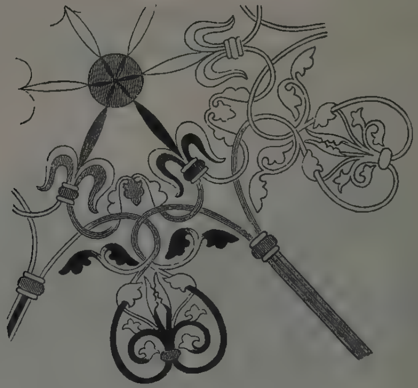

78.

gande ut från hvalfvets slutsten (fig. 79 och 80, efter original i Lärbro kyrka). Denna dekoration är ganska behaglig, men förefaller i jämförelse med den yppiga dekorationen i fastlandets hvalf skäligen enkel.

Egendomligt är att se, huru i den gotländska konsten gamla motiv bibehöllo sig århundraden igenom, under det samtidigt utanför Gotland de gamla motiven småningom veko

för de nya och försvunno. På Gotland var inom konsten en rik blomstring under början af medeltiden, men denna fort-

79.

80.

sattes icke med samma lifaktighet. Man lefde här längre än annanstädes på gamla minnen.

Hans Hildebrand.

Svenska kyrkors funtar.

19.

Funt i Broddarps kyrka, Vestergötland.

81.

Under det inom Vestergötland vissa mönster förekomma å ganska många funtar, uppenbarar sig emellanåt ornamentsmotiv, som icke förekomma annat än i enstaka fall. De äro visserligen beslägtade med de vanliga motiven, men skilja sig dock ganska mycket.

En sådant funt förekommer i Broddarps kyrka. Den är här afbildad (fig. 81). Konturerna äro de vanliga med den starka repstafven vid nedre kanten af skålens cylindriska del.

Längs den öfre kanten löper ett band, å hvilket ses bokstäfver, ur hvilka man svårligen kan läsa fram någon mening. Ornamenten nedanför bandet behöfver jag icke beskrifva, då deras karaktär allra bäst framträder i figuren.

Hans Hildebrand.

Föremål af koppar och brons

från Egypten och Cypern

samlade år 1896

af

F. R. Martin.

Vintern 1895—96 måste jag uppehålla mig i Egypten. Jag fick derunder af professor O. Montelius i uppdrag att samla hvad af föremål från Egyptens bronsålder som kunde öfverkommas. Genom gynsamma omständigheter lyckades jag hopbringa en samling, större än någon väntat. Den hade det felet att vara för stor för Statens Historiska Museum. Den måste derför skingras, och delades mellan detta samt Göteborgs, Lunds, Malmös och Helsingfors arkeologiska museer. Meningen med de här meddelade afbildningarne är att gifva en samlad bild af materialet, som på sin tid torde hafva varit det största i sin art på en hand. Förut hade nämligen de stora egyptiska museerna ej lagt sig någon vinn om dylika föremål, hvilkas vetenskapliga värde de underskattade. Endast en eller annan praktpjes hade tillvaratagits.

Fig. 1—112 afbilda de vigtigaste typerna af de egyptiska koppar- eller bronsföremålen. Tyvärr saknas alla säkra uppgifter om orten för och omständigheterna vid fynden. De äro alla hopköpta hos de olika antiqvitetshandlarne från Kairo upp till Luxor. I Statens historiska museum hafva dessa inventarienumret 10,278.

Fig. 113—161 visa ett urval typer från ett stort depotfynd af vapen och redskap af nästan ren koppar. Ett af föremålen, celten nr 115, har professor Montelius låtit analysera och den befanns innehålla 97,95 % koppar. Efter patinan att döma böra alla föremålen vara af samma kopparhalt. Detta fynd inköpte jag vintern 1896 i Kairo hos en grekisk antiqvitetshandlare, som smugglat ut det från Cypern. Enligt en uppgift, som jag ej har någon anledning att betvifla, skulle det hafva gjorts i en åker vid Pera, cirka 30 kilometer sydvest om Lefkosia (Nicosia) på Cypern samma år som det af mig inköptes.

Fyndet bestod ursprungligen af:

2 yxor.
16 skaftcelter.
1 svärd.
26 dolkar med tånge.
15 dolkar med tre nithål.
6 dolkar med två nithål.
3 dolkar med fem nithål.
5 dolkar utan nithål.
3 spjutspetsar.
1 såg.
1 gaffelformigt redskap.
20 prylar och nålar.
4 pincetter.
1 brynsten.
3 stenkulor till klubbor?

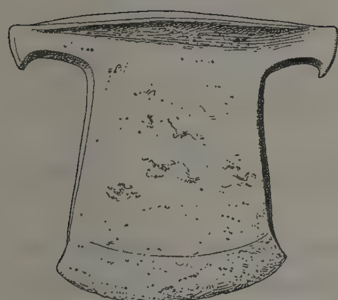
Huruvida det varit ännu större kan jag ej afgöra. Vid hemkomsten visade det sig att museet saknade medel att inlösa det i sin helhet, ehuru priset var synnerligen billigt. Derför aflemnades delar af detsamma till de museer, som erhållit af de egyptiska bronserna.

I Statens Historiska Museum är fyndet infördt under nr 10,493.

Yxor.

1. Yxa med tillplattad bakdel, jämntjock med rätt skarp egg. L. 11,7 cm. 12:e dynastien. St. Hist. Museum.
2. Yxa med något nedstukad bakdel, jämntjock med rätt skarp egg. L. 11,5 cm. Göteborgs Museum.
3. Yxa med spår af tillplattad öfverdel. Eggen alldeles trubbig, nästan jämntjock. L. 11 cm. St. Hist. Museum.
4. Yxa. Svagt kullrig på midten. Spår af skaftning längs ryggen. Trubbig egg. L. 13,1 cm. St. Hist. Museum.
5. Yxa, jämntjock, med skarp egg. L. 14,5. Göteborgs Museum.
6. Yxa, nästan jämntjock, med trubbig egg. L. 12,5 cm. St. Hist. Museum.

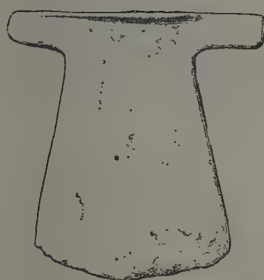
Egypten.

1.

2.

3.

4.

5.

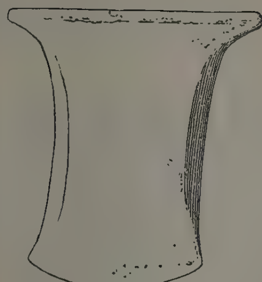
6.

Yxor.

Yxor.

7. Yxa, något tjockare vid skaftkanten. Skarp egg. L. 11,3 cm. St. Hist. Museum.
8. Yxa, tunnare vid kanterna, skarp egg. L. 13,3 cm. Göteborgs Museum.
9. Yxa med något afrundade sidor, spår af fastbindningen vid skaftet. Eggen omslipad i senare tid, så att den gula metallen synes. L. 12,1 cm. St. Hist. Museum.
10. Yxa, något tjockare åt den skarpa eggen till. L. 13,7 cm. Helsingfors Museum.
11. Yxa, Nästan jämntjock. Eggen temligen skarp. L. 8,2 cm. St. Hist. Museum.
12. Yxa. Nästan jämntjock. Eggen skadad, itubruten. L. 24 cm. St. Hist. Museum.

Egypten.

7.

8.

11.

12.

10.

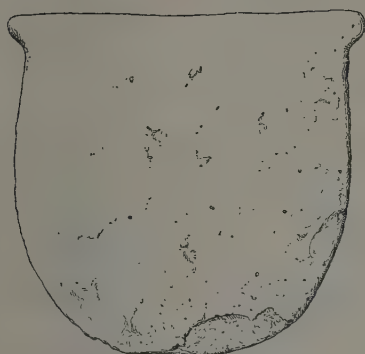

9.

Yxor.

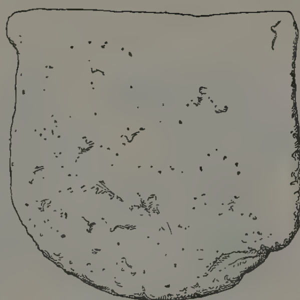
Yxor.

13. Yxa. Jämntjock med trubbig egg. L. 13,5 cm. Göteborgs Museum.
14. Yxa. Jämntjock, med trubbig egg. 12:e dynastien. L. 11,3 cm. St. Hist. Museum.
15. Yxa. Obetydligt tjockare på midten. Tre hål för skaftning. Eggen trubbig. L. 8,4 cm. St. Hist. Museum.
16. Yxa. Tunnare, eggen trubbig. L. 6 cm. Göteborgs Museum.
17. Yxa. Nästan jämntjock. 5 hål för skaftning samt tydliga spår af skaftet. Eggen trubbig. L. 14,9 cm. St. Hist. Museum.
18. Yxa. Obetydligt tjockare på midten, eggen temligen trubbig. 10 hål för skaftning. Tydliga spår af skaftet. L. 23 cm. Helsingfors Museum.
19. Yxa. Jämntjock, eggen temligen trubbig. Bakom de 12 hålen längs ryggen tydliga spår af att yxan varit insatt i ett skaft, antagligen af trä. L. 28,7 cm. St. Hist. Museum.

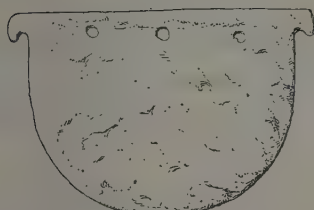
Egypten.

13.

14.

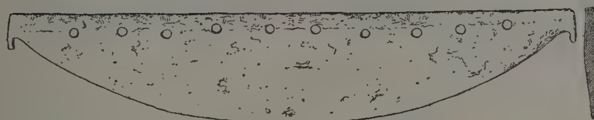
16.

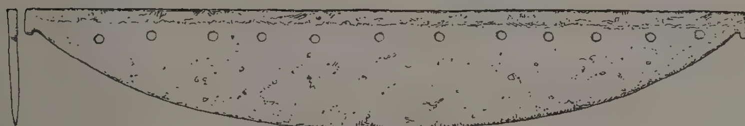
15.

17.

18.

19.

Yxor.

Yxor.

20. Yxa. Mycket tunn, något tjockare på midten. 3 hål för fästande vid ett träskaft. Spår bakom hålen af att yxan varit fäst vid ett skaft. L. 23,5 cm. St. Hist. Museum.
21. Yxa. Tjockast längs midten. 3 hål för fästande vid skaftet, hvaraf spår synes bakom hålen. Eggen temligen trubbig. L. 39 cm. St. Hist. Museum.
22. Yxa. Jämntjock. Kanten vid de två urskärningarna något uppvikt. 3 hål för fästande vid skaftet. Eggen temligen trubbig. L. 23 cm. St. Hist. Museum.
23. Yxa. Jämntjock. Kanten vid de två urskärningarna något uppvikt. 13 hål för remmar för fästaude vid skaftet. Eggen temligen skarp. L. 40,8 cm. St. Hist. Museum.
24. Yxa. Antagligen ej till bruk. I fyra af de sex hålen för fästande vid skaftet sitta rester af bronsnitar. Eggen trubbig. L. 13,3 cm. St. Hist. Museum.
25. Yxa. Jämntjock. Kanten vid de två urskärningarna uppvikt. 5 hål för fästande vid skaftet. Eggen något trubbig. L. 16 cm. Helsingfors Museum.
26. Yxa. Nästan utan de uppvikta kanterna vid utskärningarna. 6 hål för fästande vid skaftet. L. 19 cm. St. Hist. Museum.

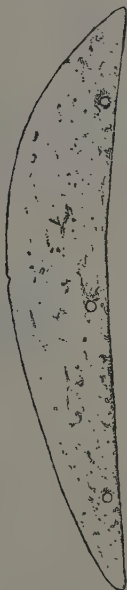
Egypten.

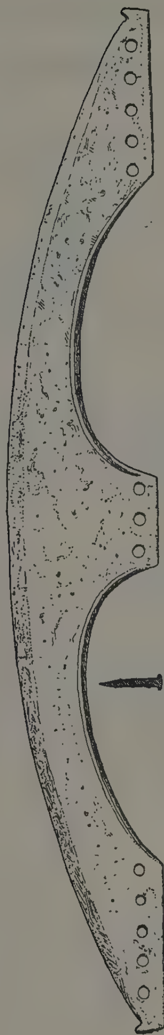
21.

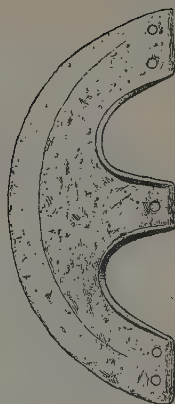
22.

20.

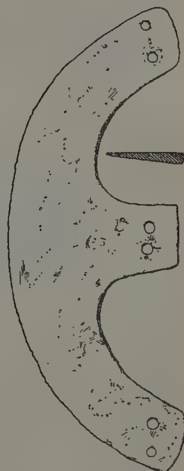
23.

25.

24.

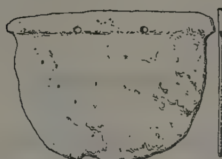

26.

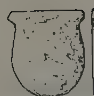
Miniatyr-yxor och hackor.

27. Miniatyryxa. Jämntjock, med trubbig egg. L. 4,1 cm. St. Hist. Museum.
28. Miniatyryxa. Jämntjock, med trubbig egg. L. 5,4 cm. 12:e dynastien. St. Hist. Museum.
29. Miniatyryxa. Jämntjock, med trubbig egg, med två hål för skaftningen. L. 6,2 cm. St. Hist. Museum.
30. Miniatyryxa. Jämntjock, med trubbig egg. L. 3,4 cm. St. Hist. Museum,
31. Hacka. Holken bildad af två om hvarandra vikna flikar. Eggen trubbig. L. 10,6 cm. St. Hist. Museum.
32. Hacka. Holken bildad på samma sätt som föregående. Eggen trubbig. L. 12,5 cm. Eggens br. 13 cm. Helsingfors Museum.
33. Hacka. Holken bildad på samma sätt som föregående. Eggen trubbig. L. 10,1 cm. Eggens l. 14 cm. St. Hist. Museum.
34. Hacka med holk, med hål för spiken. Eggen skadad. L. 10,2 cm. Eggens br. 12,9 cm. Helsingfors Museum.
35. Hacka med holk, med hål för spiken. Eggen trubbig. L. 9 cm. Eggens br. 11,5 cm. Helsingfors Museum.

Egypten.

29.

30.

28.

31.

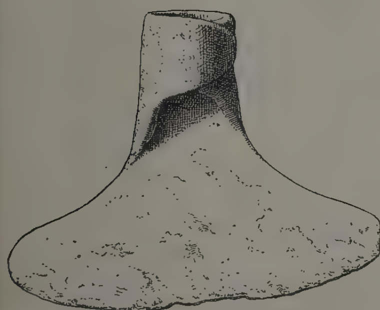
27.

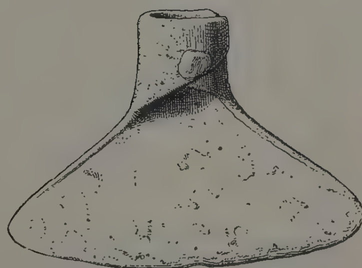
34.

35.

32.

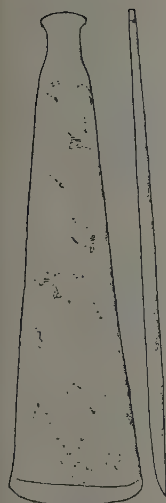
33.

Miniatyr-yxor och hackor.

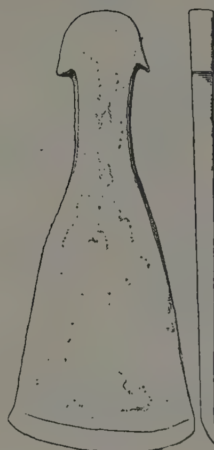
Skaftcelter.

36. Skaftcelt. Jämntjock. Eggen slipad från ena sidan, nu trubbig. L. 33 cm. St. Hist. Museum.
37. Skaftcelt. Nästan jämntjock. Eggen slipad från ena sidan. L. 13,4 cm. St. Hist. Museum.
38. Skaftcelt. Eggen slipad från begge sidor, rätt skarp. L. 15,3 cm. St. Hist. Museum.
39. Skaftcelt. Eggen slipad från begge sidor, skarp. L. 14,9 cm. St. Hist. Museum.
40. Skaftcelt. Helt tunn, antagligen ej till bruk. L. 10,4 cm. St. Hist. Museum.
41. Skaftcelt. Eggen slipad från ena sidan. L. 19,5 cm. St. Hist. Museum.
42. Skaftcelt (?) eller mejsel. Eggen slipad från ena sidan. Spår af lindning nedanför den afrundade öfre delen. L. 17,6 cm. St. Hist. Museum.

Egypten.

41.

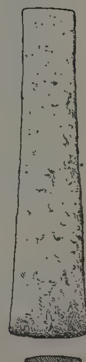

36.

42.

38.

40.

39.

37.

Skaftcelter.

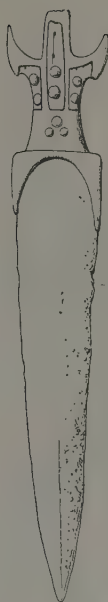
Dolkar och spjutspetsar.

43. Dolk. Klingan insatt i fästet, som är af brons. På dess nedre del tre, små knappar af brons. Fästets mellandel inlagdt på hvar sida med tre skenor af trä, fasthållna med stift af brons med stora hufvuden. Under den högra af dessa ligga paljetter af silfver (?). Den halfmånformiga öfverdelen af elfenben. 12:e dynastien. L. 32,5 cm. St. Hist. Museum.
44. Dolk af samma slag som föregående, men utan silfverpaljetter. Den lösa halfmånformiga elfenbensknappen är här icke afbildad, men har samma form som nr 43. L. (utan knapp) 24,2 cm. Helsingfors Museum.
45. Dolkklinga med tre upphöjda, nedtill sammanlöpande ränder. Upptill tre qvarsittande nitar. L. 18 cm. St. Hist. Museum.
46. Stor dolk. Illa gjuten och ej efterarbetad; afbruten på två ställen. L. 35,5 cm. St. Hist. Museum.
47. Spjutspets. Mycket tunn, med numera afbruten holk. L. nu 15,4 cm. St. Hist. Museum.
48. Spjutspets. I den numera afbrutna holken qvarsitter gjutmassa. L. 10,1 cm. St. Hist. Museum.
49. Spjutspets med lång holk, som är öppen på ena sidan. L. 24,1 cm. St. Hist. Museum.

Egypten.

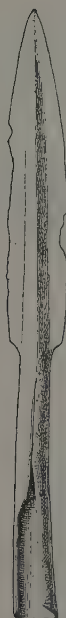

43.

46.

44.

47.

48.

49.

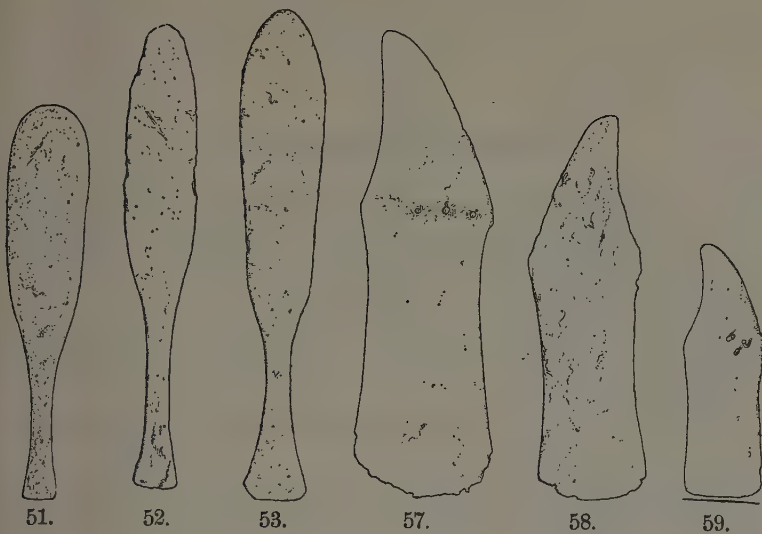

45.

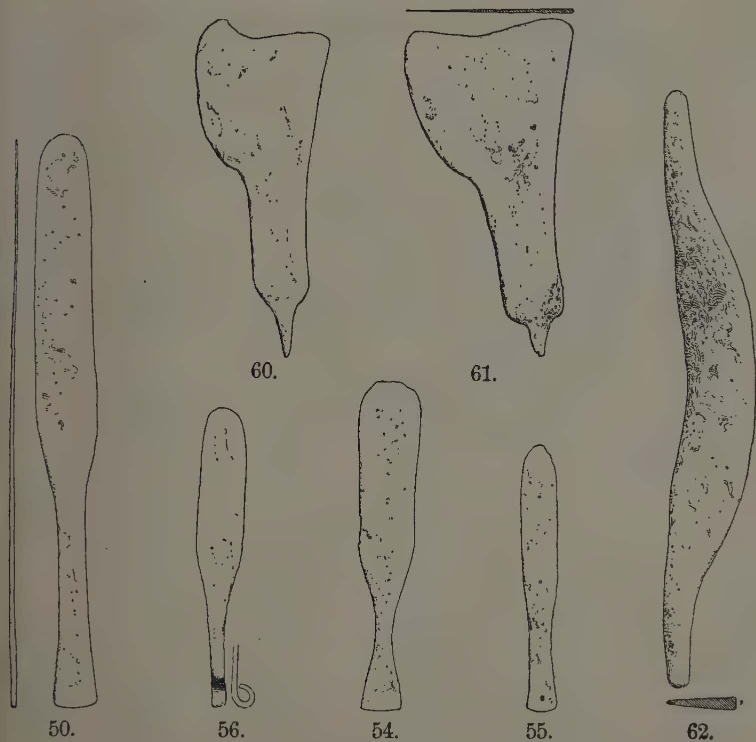
Dolkar och spjutspetsar.

Knifvar.

50. Knif. Tunn. L. 22,8 cm. 19:e dynastien. St. Hist. Museum.
51. Knif. Tunn. L. 16 cm. Malmö museum.
52. Knif. Tunn. L. 18,6 cm. Helsingfors Museum.
53. Knif. Tunn. L. 19,7 cm. Helsingfors Museum.
54. Knif. Tunn. L. 13,1. Göteborgs Museum.
55. Knif. Tunn, i skaftänden ett hål. L. 10,7 cm. St. Hist. Museum.
56. Knif. Tunn, med omböjd skaftände. L. 11,8 cm. St. Hist. Museum.
57. Knif. Tunn, tre hål. L. 18,5. Göteborgs Museum.
58. Rakknif, med temligen skarpa eggar. L. 15,5 cm. Helsingfors Museum.
59. Rakknif, med rätt skarpa eggar. Tre hål med lösa nitar qvarsittande. L. 10,1 cm. St. Hist. Museum.
60. Rakknif med skarpa eggar. L. 13,5. Göteborgs Museum.
61. Rakknif (?) med rätt skarp egg. L. 13,4 cm. St. Hist. Museum.
62. Redskap. Antagligen garfskrapa. Eggen i den insvängda midten trubbig. L. 23,7 cm. St. Hist. Museum.

Egypten.

Knifvar.

Pilspetsar och pincetter.

63—71. Pilspetsar med fyrsidig genomskärning. Längs tången rest af gjutsöm. Pilspetsar af jern liknande 63, 65, 69, 71 förekomma äfven i St. Hist. Museum.

72. Pilspets med tånge. St. Hist. Museum.

73. Pilspets med två vingar och kort holk. L. 8,6 cm. St. Hist. Museum.

74. Pilspets med två vingar och kort holk. L. 4,2 cm. St. Hist. Museum.

75. Pilspets med två vingar och kort holk. L 4,5 cm. St. Hist. Museum.

76. Pilspets med tre vingar, massiv i spetsen. Holk. L. 3 cm. St. Hist. Museum.

77. Pilspets med tre vingar, med liten kullring på holken. L. 2,6 cm. St. Hist. Museum.

78—84 *a*. Pilspetsar med tresidig genomskärning och kort holk. L. 4,1—2,7 cm. St. Hist. Museum.

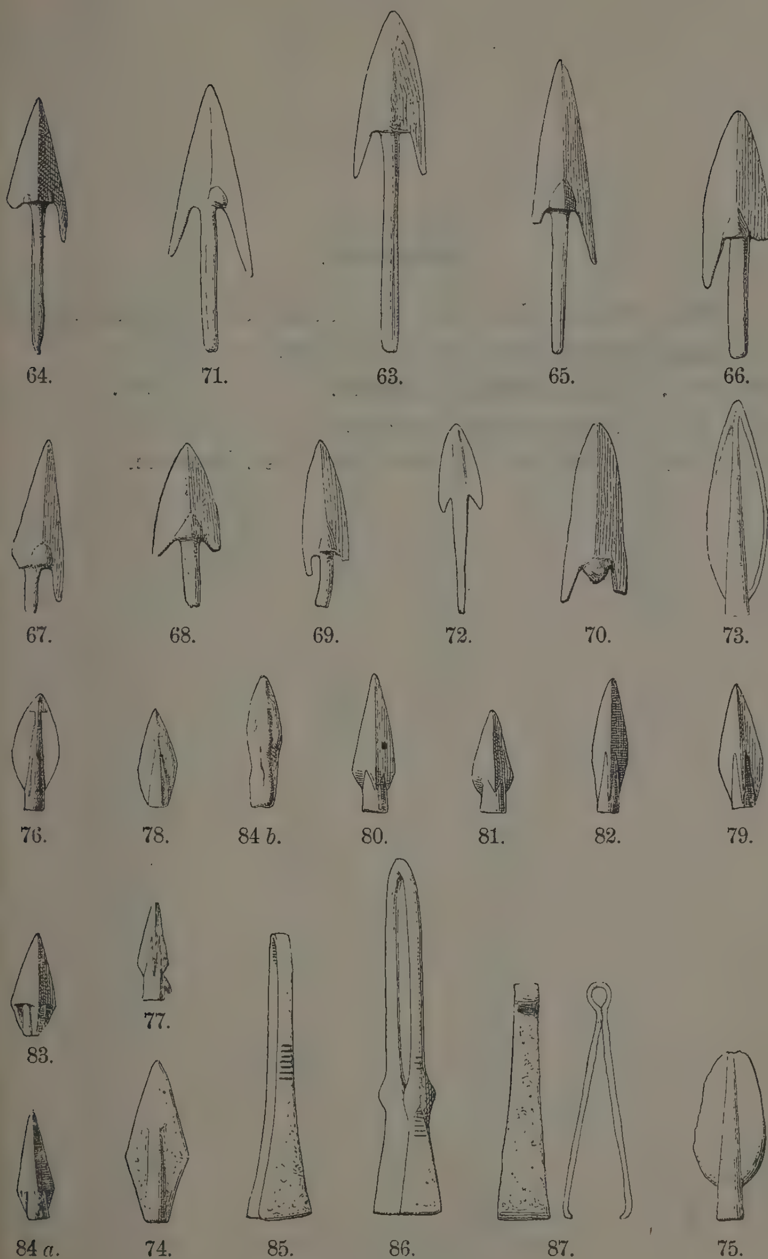
84 *b*. Pilspets med två smala vingar och holk. L. 3,5 cm. St. Hist. Museum.

85. Pincett, ornerad med några graverade tvärstreck. L. 7,5 cm. St. Hist. Museum.

86. Pincett, ornerad med några graverade tvärstreck. L. 9,4 cm. St. Hist. Museum.

87. Pincett.

Egypten.

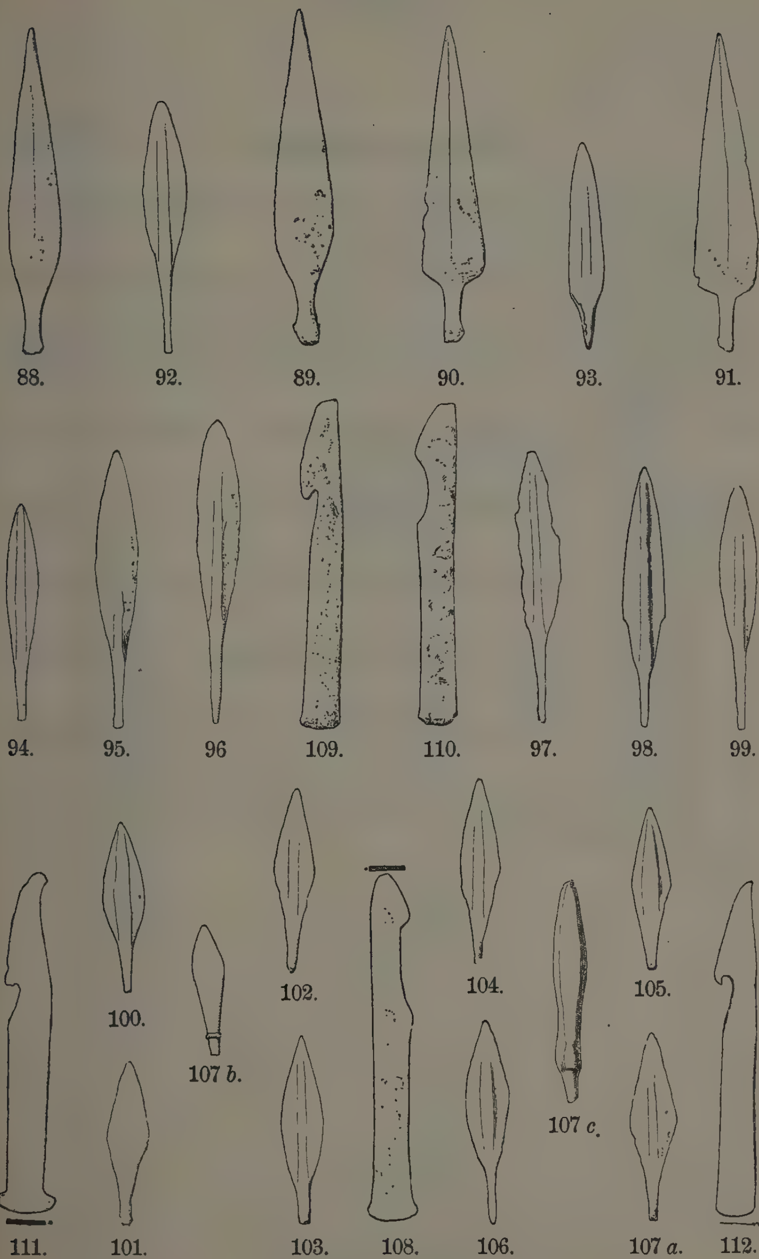

Pilspetsar och pincetter.

Pilspetsar.

88—107 *c*. Platta pilspetsar med tånge och en svag upphöjning längs midten. L. 3,4—3,5 cm.
108—112.. Harpunspetsar (?), platta. L. 13—13,8 cm.
91, 110, 111 i Helsingfors Museum.
89, 92, 94, 96, 98, 101, 102, 106 i St. Hist. Museum.

Egypten.

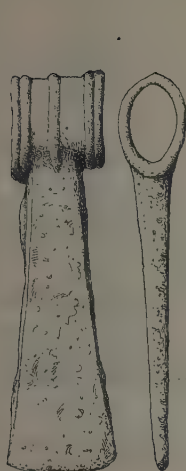

Pilspetsar.

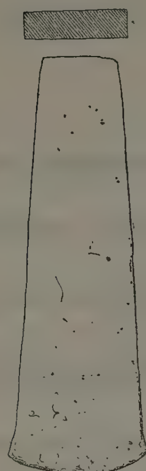
Yxor och skaftcelter.

113. Yxa med skafthål, hvars utsida är ornerad med upphöjda ränder. L. 16 cm. Lunds Museum.
114. Yxa med skafthål, hvars utsida är ornerad med upphöjda ränder. L. 16,6 cm. St. Hist. Museum.
115. Skaftcelt, fyrsidig genomskärning. L. 16,6 cm. St. Hist. Museum.
116. Skaftcelt, fyrsidig genomskärning. Upptill ett hål. L. 15,9 cm. St. Hist. Museum.
117. Skaftcelt, fyrsidig genomskärning. L. 13,3. Göteborgs Museum.
118. Skaftcelt, fyrsidig genomskärning. L. 16,5. Göteborgs Museum.
119. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. L. 9,2 cm. St. Hist. Museum.
120. Skaftcelt, tjockast på midten. L. 7,5 cm. Helsingfors Museum.
121. Skaftcelt, med fyrsidig genomskärning. L. 9 cm. Göteborgs Museum.

Cypern.

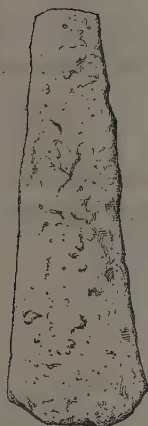
113.

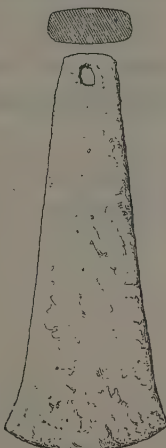
115.

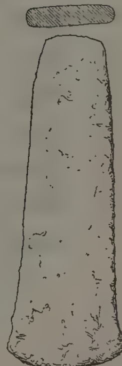
114.

118.

116.

117.

119.

120.

121.

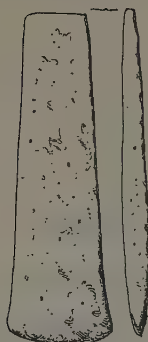
Yxor och skaftcelter.

Skaftcelter etc.

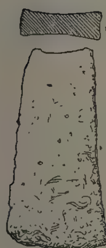
122. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. L. 11,6 cm. Malmö Museum.
123. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. L. 16,7 cm. St. Hist. Museum.
124. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. L. 12 cm. Lunds Museum.
125. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. Eggen trubbig. L. 8 cm. Malmö Museum.
126. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. L. 10,5 cm. Lunds Museum.
127. Smal skaftcelt, tunn. L. 8,9 cm. Helsingfors Museum.
128. Skaftcelt med fyrsidig genomskärning. L. 8,7 cm. St. Hist. Museum.
129. Skaftcelt, mycket tunn. L. 5,8 cm. St. Hist. Museum.
130. Stort gaffelformigt redskap. L. 9,9 cm. St. Hist. Museum.

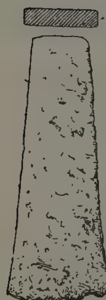
Cypern.

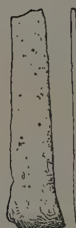

122.

123.

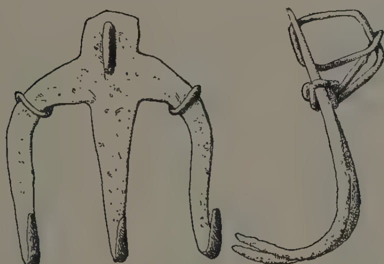

124.

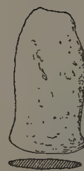

125.

126.

127.

128.

130.

129.

Skaftcelter etc.

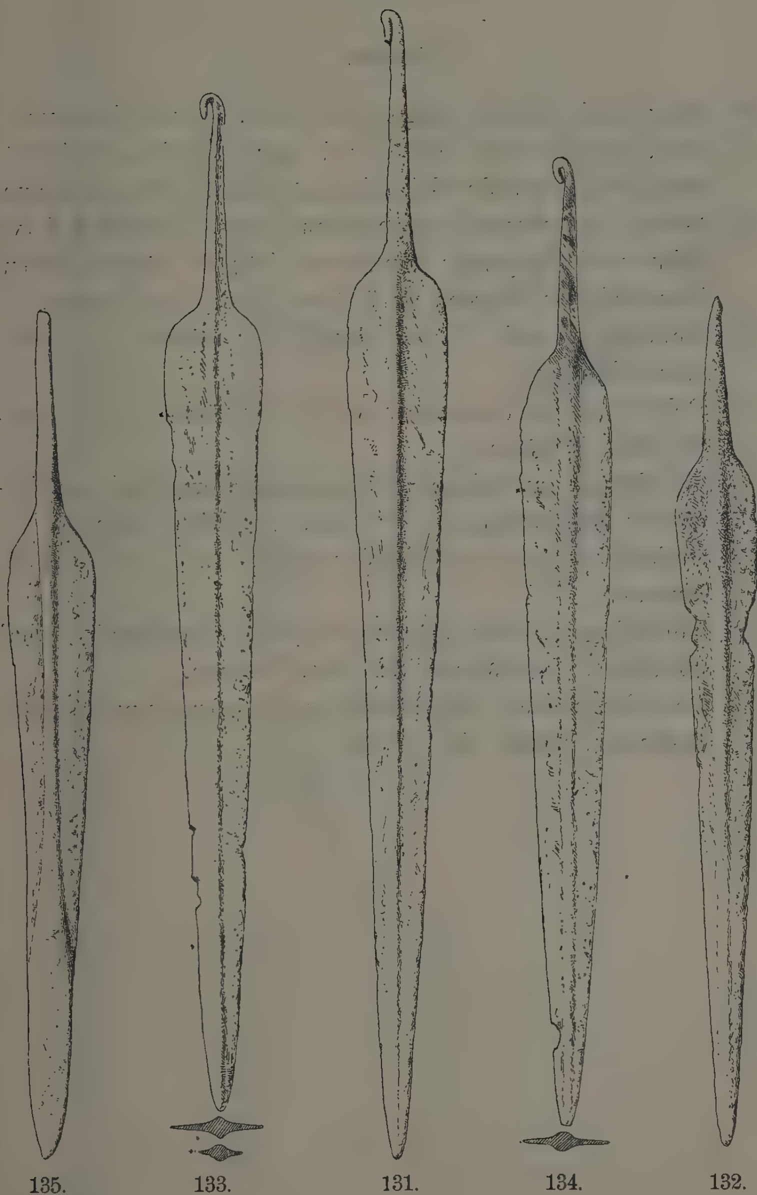
Dolkar.

131—134. Dolkar med hög ås längs midten. Öfre delen af den nästan fyrkantiga tången ombö jd. St. Hist. Museum.

135. Dolk med fyrsidig tånge. Nedtill utbreder sig midtåsen öfver spetsen. Spår af fina rännor vid midten af åsen. L. 33,6 cm. St. Hist. Museum.

De 26 dolkarne af denna typ i fyndet variera i längd mellan 21,2—46 cm.

Cypern.

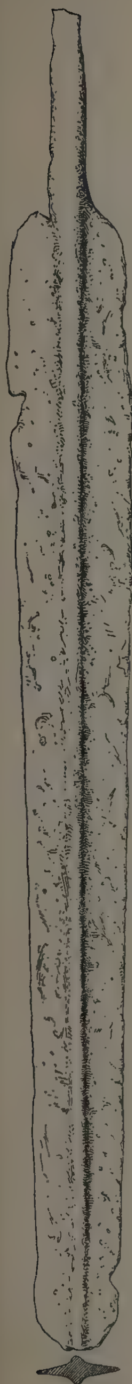

Dolkar.

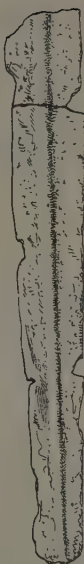
Dolkar.

136. Dolk, med fyrsidig tånge. L. 21 cm. Lunds Museum.
137. Dolk, med fyrsidig tånge, med spår af lindning och träfäste vid dess nedre del. L. 21,5 cm. St. Hist. Museum.
138. Svärd, sönderbrutet, nedre delen fattas. Afbildadt i två delar med fyrkantig tånge och hög ås längs midten. Sammanlagda längden nu 75,5 cm. St. Hist. Museum.
139. Dolkklinga med 2 nitar upptill för fästet. L. 17 cm. Lunds Museum.
140. Dolkklinga, med tre nitar upptill för fästet. L. 19,8 cm. St. Hist. Museum.
141. Dolkklinga, antagligen många gånger omslipad och derigenom förminskad. L. 10,7 cm. St. Hist. Museum.
142. Dolkklinga med tre nithål upptill. L. 11 cm. Lunds Museum.
143. Dolkklinga, genom slipning betydligt reducerad. 2 hål för fästet. L. 6,3 cm. St. Hist. Museum.
144. Dolkklinga med öfverdelens kanter något uppvikta för fästande i fästet. L. 9,5 cm.

Cypern.

138.

138.

141.

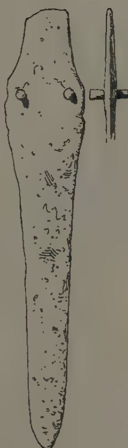
142.

137.

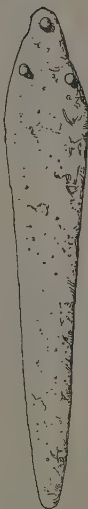
136.

139.

144.

140.

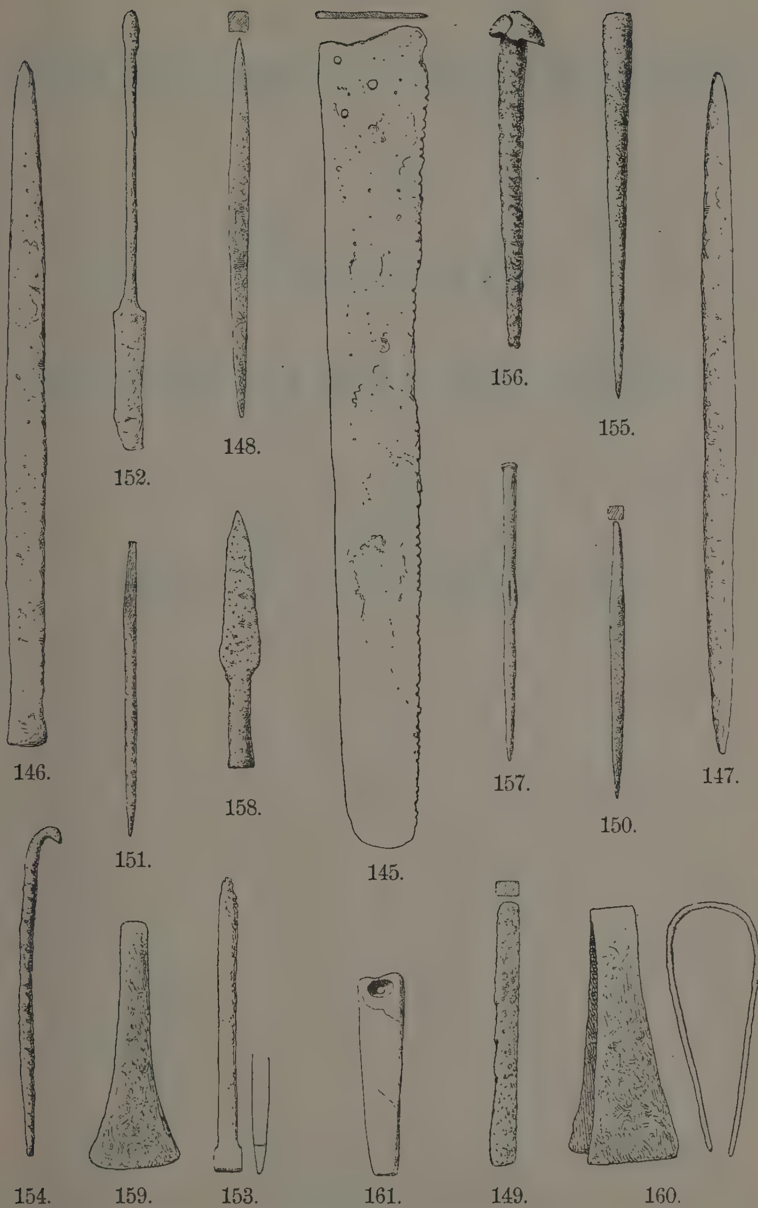
143.

Dolkar.

Mejslar, prylar, såg och pincetter etc.

145. Såg med grofva tänder. Tre hål för fästande vid ett skaft. L. 32,7 cm. St. Hist. Museum.
146. Mejsel, fyrsidig genomskärning. Trubbig egg. L. 27 cm. St. Hist. Museum.
147. Stor pryl eller mejsel.
148. Pryl med fyrsidig genomskärning.
149. Mejsel med fyrsidig genomskärning.
150. Pryl med fyrsidig genomskärning. L. 11 cm. St. Hist. Museum.
151. Pryl eller nål.
152. Liten spade. L. 17,4 cm. St. Hist. Museum.
153. Liten mejsel, med spår af lindning vid den fyrkantiga eggen. L. 7,8 cm. St. Hist. Museum.
154. Pryl, upptill omböjd. L. 3,3 cm. St. Hist. Museum.
155. Pryl, trind genomskärning. L. 15,3 cm. St. Hist. Museum.
156. Nål eller pryl med hufvud och aflångt hål på midten. L. 13,2 cm. St. Hist. Museum.
157. Nål med hål på midten, med spår af upplindad tråd. L. 11,8 cm. St. Hist. Museum.
158. Spjut eller pilspets, med holk. L. 10,3 cm. St. Hist. Museum.
159. Pincett. L. 6,5 cm. St. Hist. Museum.
160. Pincett. L. 6,8 cm. St. Hist. Museum.
161. Bryne af sandsten. Med hål i öfre änden. L. 8,1 cm. St. Hist. Museum.

Cypern.

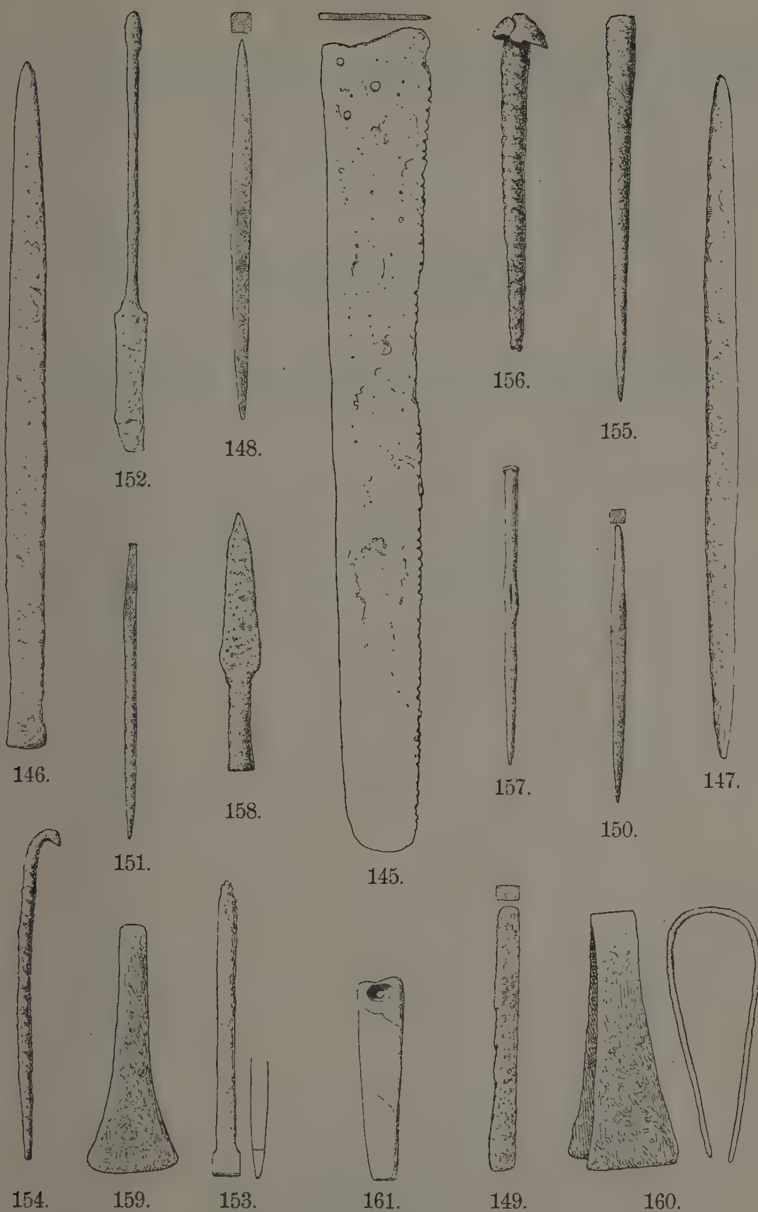

Mejslar, prylar, såg och pincetter etc.

Mejslar, prylar, såg och pincetter etc.

145. Såg med grofva tänder. Tre hål för fästande vid ett skaft. L. 32,7 cm. St. Hist. Museum.
146. Mejsel, fyrsidig genomskärning. Trubbig egg. L. 27 cm. St. Hist. Museum.
147. Stor pryl eller mejsel.
148. Pryl med fyrsidig genomskärning.
149. Mejsel med fyrsidig genomskärning.
150. Pryl med fyrsidig genomskärning. L. 11 cm. St. Hist. Museum.
151. Pryl eller nål.
152. Liten spade. L. 17,4 cm. St. Hist. Museum.
153. Liten mejsel, med spår af lindning vid den fyrkantiga eggen. L. 7,8 cm. St. Hist. Museum.
154. Pryl, upptill omböjd. L. 3,3 cm. St. Hist. Museum.
155. Pryl, trind genomskärning. L. 15,3 cm. St. Hist. Museum.
156. Nål eller pryl med hufvud och aflångt hål på midten. L. 13,2 cm. St. Hist. Museum.
157. Nål med hål på midten, med spår af upplindad tråd. L. 11,8 cm. St. Hist. Museum.
158. Spjut eller pilspets, med holk. L. 10,3 cm. St. Hist. Museum.
159. Pincett. L. 6,5 cm. St. Hist. Museum.
160. Pincett. L. 6,8 cm. St. Hist. Museum.
161. Bryne af sandsten. Med hål i öfre änden. L. 8,1 cm. St. Hist. Museum.

Cypern.

Mejslar, prylar, såg och pincetter etc.

Stockholm 1902. Kungl. Boktryckeriet.

K. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS AKADEMIEN

OCH

DE UNDER HENNES INSEENDE STÄLLDA

STATSSAMLINGARNA

RIKSANTIQVARIENS ÅRSBERÄTTELSE

FÖR

1896.

STOCKHOLM 1897
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

AKADEMIEN.

Akdemiens ledamöter. Under år 1896 har Akademien förlorat följande medlemmar: friherre Louis De Geer, den äldste af Akademiens ledamöter (invald 1859), bland de inländske korrespondenterne läroverksadjunkten dr Johan Alfred Wiström, ordförande i Helsinglands Fornminnessällskap (invald år 1878) samt bland de utländske korrespondenterne dr Henry Petersen, direktör för det danska nationalmuseets andra afdelning (invald år 1885) och Vilhelm Boye, assistent vid danska nationalmuseums första afdelning (invald 1885).

I ledigheten efter hr Viktor Rydberg har bibliotekarien i k. Biblioteket dr Harald Ossian Wieselgren blifvit invald.

Akademiens styrelse och verksamhet. Akademiens preses under året har varit hr generalmajoren m. m. Oscar Magnus Björnstjerna.

Ledamöter af Förvaltningsutskottet hafva varit, utom preses, sekreteraren och förste amanuensen hrr f. d. statsrådet Pehr Jakob von Ehrenheim och f. d. justitierådet Johan Otto Wedberg, suppleanter hrr hofmarskalken Carl Gudmund Uno Silfverstolpe och f. d. riksarkivarien Robert Mauritz Bowallius.

Som medlemmar af den historiska nämnden hafva fungerat hrr Styffe, Malmström och Forssell, som medlemmar af den antiqvariska nämnden hrr Odhner, Hans Hildebrand och Montelius.

Till revisorer af 1896 års räkenskaper äro utsedde hrr professor ALIN och öfverbibliotekarien grefve SNOILSKY med hr ODHNER som suppleant.

Akademien har under året haft 13 sammankomster, Förvaltningsutskottet har haft 16.

Embets- och tjenstemän hafva varit:

Riksantiqvarie, garde des medailles och Akademiens sekreterare: HANS HILDEBRAND, utnämnd år 1879.

Förste amanuens och räkenskapsförare: professor OSCAR MONTELIUS, utnämnd år 1880.

Andre amanuens: dr HJALMAR STOLPE, utnämnd år 1880.

Hjertbergsk amanuens: dr EMIL EKHOFF, utnämnd år 1883.

E. o. amanuenser: dr ANTON BLOMBERG, förordnad år 1876.
dr BERNHARD SALIN, förordnad år 1889.
kandidat FREDRIK MARTIN, förordnad år 1890, tjenstledig under året.
licentiat OSCAR ALMGREN, förordnad år 1894.
kandidat OTTO JANSE, förordnad den 4 augusti 1896.

Akademiens tecknare: OLOF SÖRLING, utnämnd år 1890.

Akademiens biträden vid arbetet för det antiqvarisk-topografiska arkivet: fröken ELNA NORDLUND, sedan år 1886, och fröken GURLI DEVIN, sedan 1895.

Akademien har två ordinarie vaktmästare. Tvänne fruntimmer hafva under detta år, liksom under flere föregående, varit dagligen sysselsatta med rengöring och lagning af föremål, tillhörande Statens Historiska Museum, uppsättning af planscher för antiqvarisk-topografiska arkivet m. m.

Kansligöromål. Diariet öfver till Akademien och Riksantiqvarien ingående skrifvelser upptager 491 nr (mot 364 år 1895), af hvilka 37 voro kungl. remisser. Vid årets

slut voro 39 ärenden icke afgjorda. Många ärenden hafva dessutom inkommit i form af privatbref eller muntligen.

Akademiens konceptbok innehåller 149 skrifvelser, af hvilka 92 utfärdats af Akademien, 57 af Riksantiqvarien. Utöfver dessa i konceptboken upptagna skrifvelser hafva vida flere bref i ärenden rörande Akademien, statssamlingarna och landets fornlemningar utgått, hvilka, då de gälla endast förberedande åtgärder eller meddela begärda upplysningar, icke blifvit i konceptboken införda.

Akademiens kontrabok med k. Postverket upptager 1,311 afgångna bref och andra försändelser. För dessa har till k. Postverket utbetalats 496 kr. 70 öre, hvilket belopp af k. Statskontoret ersatts.

Arbetsrummen hafva, i enlighet med nådig föreskrift, varit tillgängliga hvar söckendag kl. 11—3 samt derutöfver hvar söndag, då statssamlingarna varit för allmänheten tillgängliga, kl. 1—3.

De ordinarie tjenstemännen hafva, enligt reglementet, en daglig tjenstgöring af 4 timmar, de e. o. af 3 timmar.

Utgifna skrifter. Under året har tryckts af *Antiqvarisk Tidskrift för Sverige* del 13 nr 1 arken 6—15 (fortsättning af Montelius, *Orienten och Europa*) samt af *Månadsbladet* 12 1/2 ark (april—september 1892, januari—mars 1893 jemte Bihang till årgången 1893: Montelius, *De förhistoriska perioderna i Skandinavien*).

Föreläsningar. De af Bergerska fonden bekostade föreläsningarna hafva under året upprätthållits af professor Montelius, som föreläst om vikingatiden.

Bytesförbindelser. Akademien stod vid utgången af år 1895 i bytesförbindelse med 437 sällskap och institutioner. Antalet har under året ökats med 42.

Inskrifter och medaljer. Under året har Akademien behandlat 2 inskrift- och 23 medaljförslag.

Akademiens fonder. 1. *Akademiens enskilda fond.* Fondens räntebärande kapital är 12,600 kronor.

2. *Götiska förbundets fond.* Fondens räntebärande kapital är 2,400 kronor.

3. *Beskowska fonden.* Fondens räntebärande kapital är 10,000 kr. År 1896 har Akademien till filosofie licentiaten Karl Hildebrand öfverlemnat 800 kr., utgörande två års räntemedel.

4. *Bergerska fonden.* A. Af de för *historiska* ändamål afsedda räntemedlen hafva 3,934 kr. 50 öre blifvit använda till Axel Oxenstiernas skrifter. B. Af de för *antiqvariska* ändamål afsedda medlen hafva under året utbetalats 6,114 kr. 98 öre, deraf för runverket 416 kr. 40 öre, för arkeologiska undersökningar 1,576 kr. 13 öre, för arbetet öfver Vendelfynden 223 kr., för teckningar och träsnitt 1,838 kr. 12 öre, för utländska studieresor 850 kr., till statsanslaget för fornlemningars vård 924 kr. 85 öre.

5. *Hjertbergska fonden.* Utom lifräntorna, uppgående till 3,700 kr., hafva af räntemedlen utbetalats till lön åt Hjertbergska amanuensen 4,000 kr., för katalogisering af Myntkabinettet 1,600 kr., för arkeologiska undersökningar 300 kr., för rengöring och lagning af föremål i Statens Historiska Museum 579 kr., för antiqvarisk-topografiska arkivet 1,730 kr., för antiqvarisk-numismatiska biblioteket 407 kr. 34 öre.

6. *Antellska fonden.* De af dr H. F. Antell till Akademien testamenterade medlen, uppgående till 100,000 kr., hafva under året till Akademien inbetalats. Af räntemedlen hafva 1,017 kr. 37 öre användts till förstärkning af statsanslaget till undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar.

7. *Loubatska fonden.* Det räntebärande kapitalet utgör 20,000 kr. År 1897 blir Akademien i tillfälle att utdela det Loubatska priset.

8. *Letterstedtska fonden,* som förvaltas af k. Vetenskaps-Akademien. Akademien kommer år 1899 i tillfälle att utdela Letterstedtska stipendiet.

DE UNDER AKADEMIENS INSEENDE STÄLLDA STATSSAMLINGARNA.

1 och 2. **Statens Historiska Museum** och **k. Myntkabinettet.** Tillväxten under året har varit:

Statens Historiska Museum:

Från stenåldern	föremål	1,033	
» bronsåldern	»	65	
» jernåldern	»	358	
» medeltiden	»	69	
» nyare tid (särskildt från Helgeandsholmen)	»	circa 400	
Komparativa samlingen	»	555	2,480.

Härtill komma 17,328 skärfvor af lerkärl och 2,208 flintskärfvor från boplatser vid Sixarfve i Näs sn, Gotland, äfvensom resultaten af några antiqvariska undersökningar, hvilka ännu icke kunnat beskrifvas.

K. Myntkabinettet:

Mynt	»	2,802	
Plåtmynt	»	15	
Medaljer	»	15	
Poletter	»	10	2,842.
	Summa föremål		5,322.

Dessa föremål äro i inventariet införda under nummer 10038—10289.

Från samlingarna hafva under året afsöndrats fem bronsspännen samt 196 mynt och medaljer.

Nya inredningsarbeten hafva företagits i främsta rummet inom stenåldersafdelningen.

3. **Antiqvarisk-topografiska arkivet.** Kostnaderna för denna statssamling hafva äfven under 1896 blifvit af Akademien bestridda medels användande af räntemedel från nämnda Hjertbergska fond till ett belopp af 1,730 kronor.

Ordnandet och katalogiserandet af samlingen af afbildningar har oafbrutet fortgått.

4. **Antiqvarisk-numismatiska biblioteket.** Denna statens samling har under år 1896 ökats med följande antal band och skrifter:

genom gåfvor	86
» köp	156
» byte	1,049
	1,291.

DE FASTA FORNLEMNINGARNA.

Fornlemningarnas uppsökande, beskrifvande och bevarande. Riksantiqvariens inspektioner och forskningar hafva gällt Östergötland och Öland.

Professor Montelius har företagit undersökningar inom Vestergötland, Skåne och Blekinge.

Dr Stolpe har företagit undersökningar inom Uppland, Vestmanland och Östergötland.

Dr Ekhoff har företagit undersökningar inom Uppland, Vestmanland och Nerike samt på Gotland.

Licentiaten Almgren har företagit undersökningar inom Södermanland.

Kandidat Janse har gjort undersökningar inom Nerike.

Artisten Sörling har afbildat fornlemningar inom Uppland, Vestergötland och på Öland.

Folkhögskoleföreståndaren S. Welin har undersökt och afbildat kyrkor i Vestergötland.

Erik Ihrfors har undersökt och afbildat kyrkor i Uppland.

Lektor Bæhrendtz har företagit undersökningar på Öland.

Lektor Brate har undersökt och afbildat runstenar i Södermanland.

Lektor Adlerz har undersökt fornlemningar inom Medelpad.

Redaktör Fredriksson har afbildat kyrkor i Blekinge.

Docenten Söderberg har företagit en undersökning i Skåne.

Studeranden C. M. Kjellberg har företagit utgräfning af Gamla Uppsala kyrka.

Arkitekten Forsberg har uppmätt två kyrkor på Gotland, fröken Meukow har kopierat glasmålningar i gotländska kyrkor.

Artisten Lundegård har afbildat kyrkomålningar i Skåne.

En runsten i Östergötland har blifvit rest. Tillstånd har blifvit lemnadt att flytta fem runstenar.

Arbetet på konserverandet af kyrkoruinerna i Sigtuna har under året fortgått och kräft en kostnad af 2,168 kr. 20 öre. Likaledes hafva konserveringsarbeten på Visby kyrkoruiner fortgått (503 kr.). För bevarande af Råda kyrka i Vermland har utbetalts 197 kr. Till läggande af ett nytt tak å Enångers kyrka (nu museum) i Helsingland har utgifvits 300 kr.

Akademien har under året handlagt frågor rörande följande kyrkor: Hemse, Hannas, Hjellsta, Stigsjö, Vestergarn, Härad, Fundbo, Gillberga, Halna, Glemminge, Jonsberg, Fagerhult, Sundre, Kimstad, Närtuna, Lunds domkyrka, Brunskog, Vadstena, Ö. Eneby, Morkarla, Ejsta, Råda (Göteborgs stift), Länna, Gällaryd, Skallsjö, Visby domkyrka, Haga, Tådene, Fjällsjö, Lilla Malm, V. Ryd, Frustuna, Biskopskulla, Locketorp, Broddarp, Vinnerstad, Köinge, Risinge, Sigtuna, Tärna, Bäckaby, Säterbo, Torsås och Jockmock.

Riksantiqvarien har i flere fall hos konungens befallningshafvande begärt dels undersökning rörande anmäld rubbning af fornlemningar, dels fridlysning eller annan skyddsåtgärd. I tvänne fall har rättegång blifvit begärd med anledning af förödelse af fornlemningar.

